

Jaarverslag 2017

Universiteit Utrecht Jaarverslag 2017

COLLEGE VAN BESTUUR

Voorwoord

DE VOLGENDE STAP...

Succes binnen een universiteit is vrijwel altijd het resultaat van talent en teamwork. In 2017 werd Marc van Mill verkozen tot landelijk Docent van het Jaar en hadden we met Alexander van Oudenaarden en Albert Heck maar liefst twee Spinozaprijswinnaars in ons midden. Deze ambassadeurs belichamen prachtig waar de Universiteit Utrecht voor staat: door goede samenwerking met innovatief onderwijs en grensverleggend onderzoek nieuwe generaties opleiden en bijdragen aan het oplossen van mondiale problemen.

PROFESSIONALISERING VAN DOCENTEN

Om docenten één centrale plek te bieden voor hun eigen ontwikkeling en voor de ontwikkeling van hun onderwijs, opende de universiteit in 2017 het Utrecht Centre for Academic Teaching (U-CAT). Met het centrum investeert de Universiteit Utrecht de komende jaren conform de afspraken uit het strategisch plan verder in professionalisering van docenten en waardering voor onderwijs. Het past in een lange traditie van onderwijsvernieuwing in Utrecht en dat werpt zijn vruchten af. Goede kritieken waren er bijvoorbeeld tijdens de Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK) waar de universiteit in 2017 aan meedeed. Wie een positieve beoordeling krijgt voor de ITK, komt in aanmerking voor een lichtere vorm van onderwijsaccreditatie voor opleidingen. De eerste bevindingen zoals die door de voorzitter van de toetsingscommissie van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) in het Academiegebouw zijn gedeeld: "Het Utrechtse onderwijsmodel staat stevig en wordt breed gedragen. Er is een duidelijke kwaliteitscultuur ontstaan met een open aanspreekcultuur in en tussen opleidingen, faculteiten en het universiteitsbestuur."

SAMENWERKING MET EXTERNE PARTNERS

Op het terrein van onderzoek nam de universiteit, zoals aangekondigd in het strategisch plan, een volgende stap om extra focus aan te brengen. De Universiteit Utrecht is binnen vier strategische onderzoeksthema's in de afgelopen jaren al sterk gegroeid in het verbinden van expertise uit verschillende wetenschappelijke disciplines aan maatschappelijk relevante onderwerpen zoals gezondheid, bestuur, milieu en opvoeding. In 2017 zijn in een uitgebreid proces veertien zogeheten hubs geïdentificeerd. In een hub kijken onze onderzoekers vanuit verschillende disciplines samen met externe partners naar concrete sleutelvraagstukken, waar de samenleving mee worstelt. Dit vergroot de zichtbaarheid, en vooral de impact van het onderzoek dat we doen.

HOGE ONDERZOEKSKWALITEIT

Dat het met de kwaliteit van ons onderzoek erg goed gesteld is, bleek in 2017 niet alleen uit de vele grants en (Spinoza)prijzen die onze onderzoekers binnen haalden, maar ook uit een bijzonder groot aantal citaties, wat resulteerde in prachtige klasseringen in internationale ranglijsten. Hoewel op rankings zeker het nodige is af te dingen, geven ze gezamenlijk en over verschillende jaren natuurlijk wel een beeld. Dat de NOS op 15 augustus kopte "Universiteit Utrecht voor de viiftiende keer beste van Nederland" was in dit licht niet zonder hetekenis

HUISVESTINGSPLAN

Om de onderzoekers in staat te stellen hun werk goed te doen, zijn optimale faciliteiten nodig. In 2017 is een Strategisch Huisvestingsplan vastgesteld. De universiteit heeft een aantal grote gebouwen uit de jaren zestig en zeventig die vervangen moeten worden. Dit heeft omvangrijke investeringsvraagstukken als gevolg. Afgelopen jaar is in nauwe samenspraak met de medezeggenschap vastgesteld dat investeringen in huisvesting niet ten koste mogen gaan van het onderwijs en onderzoek. Voor de komende tien jaar is 720 miljoen beschikbaar. Het huisvestingsplan biedt een duidelijk kader om gaandeweg bij te sturen en prioriteiten te bepalen.

MENSENWERK

Hoe belangrijk huisvesting en faciliteiten ook zijn, het gaat natuurlijk om de mensen die er werken en studeren. Wij streven ernaar dat onze studenten- en medewerkerspopulatie divers is en mensen met plezier naar het werk gaan. Dat buitenlandse gasten zich thuis voelen en mannen en vrouwen gelijke kansen krijgen. In 2017 was het precies 100 jaar geleden dat de eerste vrouwelijke hoogleraar werd benoemd: Johanna Westerdijk. Nu, een eeuw later, zijn vrouwen nog steeds zwaar ondervertegenwoordigd op de hogere wetenschappelijke posities. Dit blijft grote aandacht eisen. De 38 (!) vrouwelijke benoemingen in 2017 zijn een stap in de goede richting.

BETROKKENHEID

Het vertrekpunt om de toekomst tegemoet te treden is goed. Dit is ook nodig, want er zijn grote uitdagingen die we als universiteit het hoofd moeten bieden: variërend van steeds grotere internationale concurrentie, de maatschappelijke roep om life long learning, en toenemende digitalisering die geweldige mogelijkheden biedt, maar ook hoge eisen stelt aan ons adaptievermogen. De universiteit staat er op dit moment gelukkig financieel goed voor. We hebben een sterke reputatie. Dat is te danken aan de samenwerking tussen medewerkers en studenten, de steun van de medezeggenschap en de betrokkenheid van alumni en partners - lokaal, nationaal en internationaal. Veel medewerkers zijn positief over het werken bij de Universiteit Utrecht. Om de vier jaar onderzoekt de universiteit hoe medewerkers de werkzaamheden, werkomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden beleven. Belangrijk aandachtspunt in de uitkomsten is dat 45,5% van de respondenten aangeeft de werkdruk (veel) te hoog te vinden. In 2017 is in samenwerking met het Lokaal Overleg een plan opgesteld om de werkdruk aan te pakken. Dit krijgt grote prioriteit. Gelukkig laat de Medewerkersmonitor van 2017, in vergelijking met 2013, op veel punten ook een stijgende lijn zien. Bijvoorbeeld op het vlak van medewerkeren taakgericht leidinggeven. Betrokkenheid, werktevredenheid, werksfeer, bevlogenheid en vitaliteit blijven op een constant hoog niveau. Dat is iets om te koesteren en geeft vertrouwen in de toekomst.

Prof.dr. Anton Pijpers, voorzitter college van bestuur Prof.dr. Bert van der Zwaan, rector magnificus Prof.mr. Annetje Ottow, vice-voorzitter

Inhoud

JAARVERSLAG 2017

Voorwoord	3	Bijlage 1	
		Onderzoekers/ laureaten 2017	103
Inhoud	5		
		Bijlage 2	
Bericht van de raad van toezicht	6	Medezeggenschap	105
Hoofdstuk 1		Bijlage 3	
De Universiteit Utrecht	9	Overzicht nevenwerkzaamheden college van	
		bestuur en raad van toezicht	107
Hoofdstuk 2			
Onderwijs voor een betere toekomst	13	Bijlage 4	
		Managementrapportage Bezwaren, Beroepen e	en
Hoofdstuk 3		Klachten + jaarrapportages vertrouwensperson	en109
Impact van onderzoek en innovatie	19		
		Bijlage 5	
Hoofdstuk 4		Statistieken	116
Een veerkrachtige, ambitieuze en innovatieve			
community	23	Bijlage 6	
		Begrippen en afkortingen	122
Hoofdstuk 5			
Financiën	29		
JAARREKENING 2017			
Jaarrekening 2017	43		
Overige gegevens	94		

BIJLAGEN

Bericht van de raad van toezicht

De raad van toezicht (RvT) constateert dat de Universiteit Utrecht in 2017 weer flinke stappen voorwaarts heeft gezet in de verdere verbetering van de onderwijskwaliteit en het versterken van haar onderzoeksprofiel. Dit komt onder andere tot uiting in de positieve beoordeling van het kwaliteitszorgsysteem door een NVAO commissie in het kader van de Instellingstoets Kwaliteitszorg en de hoge scores in diverse rankings. Tevens is een goede start gemaakt met de implementatie van het strategisch plan 2016-2020 van de Universiteit Utrecht.

2017 stond voor de RvT ook in het teken van de vernieuwing van het college van bestuur. Eind juni heeft de universiteit, na het aflopen van haar benoemingstermijn, afscheid genomen van collegevoorzitter mr. Marjan Oudeman. De RvT is haar veel dank verschuldigd voor de belangrijke bijdrage die zijn heeft geleverd aan de totstandkoming van het strategisch plan en het verder verbinden van de universiteit met de buitenwereld, in het bijzonder met het bedrijfsleven. Na het doorlopen van de daarbij behorende procedures zijn per 1 oktober 2017 prof.dr. Anton Pijpers en per 1 januari 2018 prof.mr. Annetje Ottow benoemd tot respectievelijk voorzitter en vicevoorzitter van het college van bestuur.

De raad van toezicht hield zich in 2017 in zijn vijf vergaderingen op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen en aangelegenheden van de universiteit. De diverse financiële stukken, zoals de jaarrekening en het jaarverslag 2016 samen met de accountantsrapportage, de kadernota 2018 en de begroting 2018 zijn aan de orde geweest en zijn door de raad goedgekeurd.

De raad van toezicht sprak in 2017 uitgebreid met het college over de stand van zaken, de uitdagingen en de vervolgaanpak ten behoeve van het huisvestingsprogramma van de universiteit voor 2017-2027. De raad heeft het college van bestuur gecomplimenteerd met het resulterende Strategisch Huisvestingsplan en het proces waarbij de diverse betrokkenen zorgvuldig meegenomen zijn. Het

huisvestingsplan, dat medio 2017 door de raad is vastgesteld, biedt een heldere richting en helder kader voor de toekomstige investeringen en vormt een goede basis voor de vervolgbesprekingen over de keuzes en prioriteringen in de huisvestingsopgaven. Hieraan gerelateerd heeft de raad van toezicht in zijn vergaderingen ook input geleverd op de campusvisie, die in afstemming met de partners in de regio ontwikkeld wordt.

Een delegatie van de RvT heeft in 2017 gesproken met de Algemene Rekenkamer inzake het onderzoek van laatstgenoemde naar het vastgoedmanagement bij een zestal universiteiten waaronder de Universiteit Utrecht. Naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek is eind 2017 een actieplan opgesteld hoe de Universiteit Utrecht de aanbevelingen uit dit rapport zal gaan oppakken.

Om de voortgang van de uitvoering van het strategisch plan 2016-2020 te kunnen volgen is door het college van bestuur in afstemming met de raad van toezicht een monitor opgesteld met de indicatoren en actielijnen uit dit plan. De universiteit actualiseert deze monitor periodiek en agendeert hem in de vergaderingen van de raad.

Twee keer besprak de raad het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem onderwijs en onderzoek van de universiteit. Hierbij is onder andere gesproken over de voorbereiding op en de zelfstudie voor de Instellingstoets Kwaliteitszorg en de uitkomsten van een aantal externe onderzoeksvisitaties. De RvT heeft hierbij zijn waardering uitgesproken voor de transparante en positief-kritische insteek van de zelfstudie. Tijdens de bezoeken voor de Instellingstoets Kwaliteitszorg heeft de beoordelingscommissie ook gesproken met een delegatie van de raad van toezicht. De RvT is trots op deze positieve uitkomst van de instellingstoets, waarbij de toetsingscommissie vol lof was over de kwaliteit van het onderwijs, de hechte community en de kwaliteitscultuur.

Om te zorgen voor een goed contact van de raad van toezicht met de faculteiten hebben tijdens de vergaderingen van de raad gesprekken met decanen/dean plaatsgevonden, waarbij door de decaan/dean een toelichting werd gegeven op de facultaire ontwikkelingen. Hierbij is onder meer gesproken over de aansluiting bij de topsectoren, de earning capacity en de uitkomsten van de Nationale Studenten Enquête en de medewerkersmonitor. Deze gesprekken zijn voor de raad van toezicht altijd bijzonder informatief.

In de auditcommissie, die in 2017 vijf keer bijeen kwam, is periodiek gesproken over de realisatie van de begroting 2017 en de uitdaging om de bestemmingsreserves die zijn opgebouwd in de vorige jaren conform planning te benutten. De auditcommissie heeft vastgesteld dat dit naar tevredenheid verloopt. De besprekingen van de jaarrekening inclusief het rapport van de accountant over 2016 en de managementletter 2017 hebben plaatsgevonden in aanwezigheid van de externe accountant, PwC. Op advies van de auditcommissie heeft de raad van toezicht besloten de benoeming van PwC te verlengen met een jaar. Ook is in de vergadering aandacht besteed aan de stand van zaken van de lopende vastgoedprojecten, het investeringsplan IT, het UU-informatiebeveiligingsbeleid, privacywetgeving & compliance en de ontwikkelingen in de tweede en derde geldstroommiddelen. De auditcommissie constateert dat de financiële huishouding van de universiteit goed op orde is.

Een delegatie van de raad van toezicht heeft twee maal overleg gevoerd met een delegatie van de Universiteitsraad. De raad van toezicht ervaart deze gesprekken, die in een open sfeer plaatsvinden, als zeer waardevol.

Daarnaast waren leden van de raad van toezicht aanwezig bij universitaire plechtigheden als de Dies Natalis en de opening van het academisch jaar met onder meer aandacht voor bijzondere onderwijs- en afstudeerprestaties. De raad van toezicht heeft met trots kennis genomen van

"De continue hoge noteringen in diverse rankings laten zien dat de Universiteit Utrecht terecht mag worden gerekend tot de Europese topuniversiteiten."

> - Emmo Meijer voorzitter raad van toezicht

de eervolle onderscheidingen, persoonsgerichte onderzoeksubsidies en/of -prijzen die Utrechtse toponderzoekers in 2017 hebben verkregen voor hun wetenschappelijke prestaties.

De voorzitter en een wisselend lid van de raad van toezicht hebben met de leden van het college van bestuur de gebruikelijke jaargesprekken gevoerd met als conclusie dat het college goed functioneert. Het bezoldigingsbeleid voor de leden van het college van bestuur voldoet aan de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Een rapport van de Onderwijsinspectie over de doelmatigheid van de declaraties en onkosten van de bestuurders van de Universiteit Utrecht, dat in september 2017 verscheen, is voor de raad van toezicht aanleiding geweest een aantal procedures op dat gebied verder aan te scherpen. Eind 2017 heeft de raad het door de voorzitters van de raden van toezicht van universiteiten vastgestelde declaratiereglement voor bestuurders van toepassing verklaard voor de Universiteit Utrecht.

De Universiteit Utrecht hecht veel waarde aan de transparantie van en de verantwoording over het bestuur. De raad van toezicht werkt conform de VSNU Code Goed Bestuur universiteiten en leeft daarnaast het reglement raad van toezicht Universiteit Utrecht en het reglement auditcommissie Universiteit Utrecht na. Het principe van onafhankelijkheid is naar het oordeel van de raad bij de uitoefening van zijn taken in het verslagjaar geëerbiedigd.

De raad heeft zijn functioneren in 2016 grondig geëvalueerd en heeft op grond van de aanbevelingen besloten tot regelmatig vooroverleg en de instelling van een werkgeverscommissie. Tevens is afgesproken de betrokkenheid bij onderzoek en onderwijs verder te verdiepen. Dit heeft in 2017 onder meer gestalte gekregen door een informeel werkbezoek van enkele leden van de raad aan de universiteit. Bij dit werkbezoek is gesproken met onderzoekers en docenten over de kansen en uitdagingen rondom grootschalige onderzoeksinfrastructuur en over kleinschalig intensief onderwijs & werkdruk. Dit werkbezoek was zeer informatief en zal komend iaar vervolgd worden.

De raad dankt het college van bestuur en de medewerkers van de universiteit voor hun grote betrokkenheid bij en inzet voor de Universiteit Utrecht.

Prof.dr. Emmo Meijer, voorzitter Prof.dr. Wim van de Donk, vice-voorzitter Drs. Karin Bergstein MBA Mr. Joanne Kellermann Dr. Jan van der Eiik

PERSONELE WISSELINGEN IN DE RAAD VAN TOEZICHT EN HET COLLEGE VAN BESTUUR

Gedurende het jaar 2017 is de raad van toezicht niet van samenstelling gewijzigd. Wel kondigde prof.dr. Wim van de Donk aan dat hij per 1 januari 2018 terug zal treden uit de raad van toezicht.

SAMENSTELLING

De raad van toezicht was in 2017 als volgt samengesteld:

Prof.dr. Emmo Meijer (voorzitter) is sinds 1 juni 2011 lid van de raad en sinds 1 februari 2012 voorzitter. Hij was R&D directeur van achtereenvolgens DSM, Unilever en FrieslandCampina en is daarnaast buitengewoon hoogleraar bio-organische chemie bij de TU Eindhoven, waarmee de Universiteit Utrecht een strategische alliantie vormt. Tevens is hij onder meer boegbeeld van de Topsector Chemie, lid van de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie (AWTI) en lid van de raad van bestuur van de KU Leuven.

Prof.dr. Wim van de Donk (vice-voorzitter vanaf februari 2015) is sinds 1 februari 2012 lid van de raad. Hij is commissaris van de Koning van Noord-Brabant en daarnaast hoogleraar Maatschappelijke Bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg. Hij is lid en plaatsvervangend voorzitter van de Nationale Delegatie in het Comité van de Regio's (Europese Unie), voorzitter raad van toezicht van de NSOB (Nederlandse School voor Openbaar Bestuur) en voorzitter van het begeleidingscollege van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Drs. Karin Bergstein MBA (voorzitter auditcommissie) is alumna van de Universiteit Utrecht en sinds 1 januari 2014 lid van de raad. Ze is lid van de raad van bestuur van a.s.r en is onder meer verantwoordelijk voor Schade, Leven, Bancair en Uitvaart alsook de onderdelen Europeesche Verzekeringen, Van Kampen Groep en Klantservices. In de periode daarvoor heeft zij meerdere functies bij ING vervuld en was voor het laatst lid van de directie van ING Bank Nederland. Bergstein is tevens lid van de raad van commissarissen van Stichting Sanquin Bloedvoorziening.

Mr. Joanne Kellermann (lid auditcommissie) is sinds augustus 2014 lid van de raad van toezicht en is fulltime lid van de Single Resolution Board (SRB). De raad, die in Brussel zetelt, is onderdeel van de Bankenunie en verantwoordelijk voor resolutieplanning en crisismanagement bij de grote Europese banken die onder toezicht staan van de Europese Centrale Bank. Daarvoor was zij, sinds 2007, lid van de directie van De Nederlandsche Bank (DNB) waar ze verantwoordelijk was voor toezicht op de financiële sector.

Kellermann heeft daarnaast zitting in de raad van toezicht van het Van Gogh Museum.

Dr. Jan van der Eijk is alumnus van de Universiteit Utrecht en sinds 1 oktober 2015 lid van de raad van toezicht. Hij studeerde af als chemicus in 1976 en promoveerde in 1980 op een fysisch organisch onderwerp. Hij is bijna dertig jaar werkzaam geweest bij Shell in verschillende functies rond onderzoek, technologie en bedrijfsvoering, zowel in Nederland als in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Na zijn vertrek bij Shell zet hij zijn kennis en kunde in om de maatschappij te helpen bij de uitdaging om een groeiende welvaart te bereiken zonder uitputting van natuurlijke hulpbronnen. Van der Eijk is tevens voorzitter van de raad van toezicht van Synvina B.V. en lid van de raad van toezicht van het Havenbedrijf Moerdijk N.V.

HOOFDSTUK 1

De Universiteit Utrecht

VERSLAGPARAMETERS

Dit Jaarverslag van de Universiteit Utrecht heeft betrekking op de periode januari 2017 december 2017.

De Universiteit Utrecht is een publiekrechtelijke rechtspersoon gevestigd te Utrecht. Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht. www.uu.nl

Het Jaarverslag doet dienst als verantwoordingsinstrument voor het gevoerde beleid en de financiële positie van de universiteit ter attentie van de raad van toezicht, het ministerie van OCW en subsidieverleners en overige stakeholders.

Het Jaarverslag is digitaal beschikbaar op www.uu.nl/jaarverslag Met vragen, opmerkingen of suggesties met betrekking tot dit Jaarverslag kan men zich wenden tot reactiejaarverslag@uu.nl

MISSIE EN STRATEGIE

De Universiteit Utrecht werkt aan een betere wereld. De afgestudeerden hebben de kennis en vaardigheid om een substantiële bijdrage te kunnen leveren aan

"Het is inspirerend om de maatschappelijke betrokkenheid van studenten te ervaren bij de opening van het academisch jaar. Mooi dat de Universiteit Utrecht hier veel aandacht aan besteedt!"

> - Karin Bergstein lid raad van toezicht

de maatschappij. Het onderzoek is grensverleggend en gericht op het oplossen van grote mondiale vraagstukken. De cultuur van samenwerking maakt innovatie, nieuwe inzichten en maatschappelijke impact mogelijk.

De Universiteit Utrecht heeft haar ambities en doelstellingen vastgelegd in het strategisch plan 2016-2020, dat als pdf is te raadplegen via de website: www.uu.nl/strategischplan

BEGRIPPEN

Voor een verklaring van de in dit Jaarverslag gebruikte begrippen en afkortingen, zie bijlage 5.

BESTUUR EN ORGANISATIE

De Universiteit Utrecht heeft twee bestuurslagen: Het universitaire niveau en het niveau van de faculteiten en diensten. De bestuursstructuur van de Universiteit Utrecht is vastgelegd in een aantal specifieke regelingen, waaronder het bestuurs- en beheersreglement.

COLLEGE VAN BESTUUR

Het college van bestuur is het hoogste bestuursorgaan van de Universiteit Utrecht. De raad van toezicht benoemt de leden.

RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht is het bij wet voorgeschreven toezichthoudend orgaan van de Universiteit Utrecht. Het college van bestuur behoeft onder andere goedkeuring van de raad voor het strategisch plan, het jaarverslag en de jaarrekening.

UNIVERSITAIRE DIENSTEN

De universitaire diensten bestaan uit de universitaire bestuursdienst (UBD) en de Universiteitsbibliotheek (UB). Binnen de Bestuursdienst werkt een aantal

directies en het Centrum voor Wetenschap en Cultuur samen met de Algemene Directie aan de geïntegreerde ondersteuning van het college van bestuur:

- Algemene Directie
- Directie Onderwijs & Onderzoek
- Directie Communicatie & Marketing
- Directie Human Resources
- Directie Financiën, Control & Administratie
- Directie Information and Technology Services
- Directie Vastgoed & Campus
- Centrum voor Wetenschap en Cultuur, waarin het Universiteitsmuseum, Parnassos Cultuurcentrum en Studium Generale zijn ondergebracht.
- Facilitair Service Centrum.

De Universiteitsbibliotheek verleent diensten op het gebied van informatievoorziening voor onderwijs, onderzoek en (open access) publicatiemogelijkheden aan studenten en medewerkers.

ONDERSTEUNING

De ondersteuning binnen de Universiteit Utrecht is georganiseerd volgens een matrixmodel. Er zijn zeven domeinen van ondersteuning met expertise zowel op facultair als universitair niveau. Om richting te geven aan de ontwikkeling en kwaliteit van de ondersteuning binnen de universiteit is een systematiek ontwikkeld waarbij voor elk domein een domeinplan wordt opgesteld. Een domeinplan beschrijft de organisatie, de sterke en zwakkere punten in een ondersteuningsdomein en geeft aan wat er nodig is om het domein - zowel op facultair als universitair niveau - verder te ontwikkelen. Domeindirecteuren voeren regie op de totstandkoming van domeinplannen en formuleren de ambities samen met de facultaire domeinhoofden en in afstemming met faculteitsdirecteuren. In 2017 heeft het college van bestuur domeinplannen vastgesteld voor het onderwijsdomein, het domein financiën, control en administratie, facilitair, human resources en communicatie & marketing.

FACULTEITEN

De Universiteit Utrecht heeft zeven faculteiten waar onderwijs en onderzoek plaatsvindt:

- Faculteit Geesteswetenschappen (decaan prof.dr. Keimpe Algra)
- Faculteit Geowetenschappen (decaan prof.dr. Piet
- Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie (decaan prof.mr. Annetje Ottow; per 1 januari 2018 interim prof.dr Janneke Plantenga)
- Faculteit Diergeneeskunde (decaan prof.dr. Wouter
- Faculteit Bètawetenschappen (decaan prof.dr. Gerrit van Meer; per 1 januari interim prof.dr. Sjef Smeekens)

- Faculteit Sociale Wetenschappen (decaan prof.dr. Werner Raub; per 1 september prof.dr. Marcel van
- Faculteit Geneeskunde (decaan prof.dr. Frank Miedema)

COLLEGES

University College Utrecht (dean prof. James Kennedy) University College Roosevelt Middelburg (dean prof. Bert van den Brink)

MEDEZEGGENSCHAP

Binnen de Universiteit Utrecht is de formele medezeggenschap op verschillende niveaus georganiseerd. Op universitair niveau is dat de Universiteitsraad. Elke faculteit heeft een faculteitsraad en op opleidingsniveau zijn er opleidingscommissies. De Universitaire Bestuursdienst en de Universiteitsbibliotheek Utrecht hebben een dienstraad. Zie ook bijlage 2.

UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM **UTRECHT**

De faculteit Geneeskunde van de universiteit is geïntegreerd in het UMC Utrecht. De Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht werken zeer nauw samen. De raad van bestuur van het UMCU legt verantwoording af aan het college van bestuur van de universiteit over de resultaten van het universitaire onderwijs en onderzoek. De universiteit is verantwoordelijk voor de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

VERBONDEN PARTIJEN

De aan de Universiteit Utrecht verbonden partijen zijn in de toelichting bij de enkelvoudige jaarrekening opgenomen en nader gespecificeerd.

VERTROUWENSPERSOON

De Universiteit Utrecht heeft vertrouwenspersonen

- Personeelsaangelegenheden
- Ongewenst gedrag
- Wetenschappelijke integriteit

Zij zijn voor alle medewerkers van de Universiteit Utrecht bereikbaar en zullen indien mogelijk bemiddelen om tot een oplossing te komen of deze te bespoedigen. In andere gevallen kunnen zij verwijzen naar de juiste instantie binnen of buiten de universiteit. De vertrouwenspersonen hebben

rechtstreeks toegang tot alle afdelingen en informatie binnen de universiteit en zijn in de uitoefening van hun taken gebonden aan een ambtsgeheim. Zie ook bijlage 4.

DUURZAME UNIVERSITEIT

De Universiteit Utrecht ziet het als een onderdeel van haar maatschappelijke taak om studenten en medewerkers bewust te maken van de uitdagingen op het gebied van duurzaamheid. Enerzijds door met onderzoek bij te dragen aan oplossingen en het delen van wetenschappelijke kennis, anderzijds door zelf een inspirerend voorbeeld te zijn.

In dat kader is besloten dit jaarverslag op een verantwoorde wijze te laten drukken in een slechts zeer kleine oplage en op duurzaam papier. Een pdf van het jaarverslag heeft een goed vindbare plek gekregen op de website van de universiteit (www. uu.nl/jaarverslag)

INTERNATIONALISERING

De Universiteit Utrecht streeft ernaar om in 2020 meer een internationale universiteit te zijn voor wat betreft de activiteiten op gebied van onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering.

DIVERSITEIT

De Universiteit Utrecht stimuleert diversiteit en inclusie binnen het onderwijs, het onderzoek en de organisatie. Een divers samengestelde gemeenschap van studenten en docenten draagt bij aan een inspirerende en uitdagende leeromgeving. Bovendien is het een goede voorbereiding op het werken in een pluriforme samenleving. Diversiteit verrijkt het academisch debat en draagt bij aan een intensieve samenwerking en uitwisseling met maatschappelijke organisaties.

KERNCIJFERS

NB. Voor meer cijfers, zie bijlage 5.

ONDERZOEK

Wetenschappelijke publicaties: 7.404 (2016: 7.681 - 2015: 7573 - 2014: 7907)

Promoties: 567 (2016: 554 - 2015: 554 - 2014: 554)

ONDERWIJS

Ingeschreven studenten: 30.945 (2016: 30.523 - 2015: 30.354 - 2014: 30.371) Internationale studenten: 2510 (2016: 2223 - 2015: 1798 - 2014: 1654) Eerstejaars bachelor: 6019 (2016: 5684 - 2015: 5578 - 2014: 5711)

Diploma's bachelor: 2016/17: 4715 (2015/16: 4638 – 2014/15: 4789 – 2013/14: 4521) Diploma's master: 2016/17: 4507 (2015/16: 4555 – 2014/15: 4442 – 2013/14: 4231)

PERSONEEL (excl. Geneeskunde en Verbonden partijen)

WP – fte: 3140 (2016: 3105 - 2015: 2.945 - 2014: 2.818) OBP – fte: 2568 (2016: 2463 - 2015: 2.434 - 2014: 2.347) Totaal fte: 5708 (2016: 5568 - 2015: 5.380 - 2014: 5.165)

WP – aanstellingen: 3664 (2016: 3626 - 2015 - 3.467 - 2014: 3.316) OBP – aanstellingen: 3562 (2016: 3333 - 2015 - 3.275 - 2014: 3.142) Totaal aanstellingen: 7226 (2016: 6959 - 2015 - 6.742 - 2014: 6.458)

M/V in fte: 2848 M – 2860 V (2016: 2776 M – 2792 V; 2015: 2746 M – 2634 V)

DUURZAME BEDRIJFSVOERING

CO2-footprint: 2017: 55.580 ton (2016: 60.120 ton - 2015: 64.391 ton)
Zonnepanelen: 4.700 op daken Het Utrechts Science Park USP (2016: 4.600)

100% groene energie van Nederlandse windmolens Sustainabul: vijfde plaats (2016: derde plaats)

Living Lab projecten Green Office: 2017: 17 (2016: 17 - 2015: 10)

FINANCIËN (bedragen in € 1.000)

Exploitatie

Rijks- en overige bijdragen (excl. overdrachten): 594.507 (2016: 592.780 - 2015: 587.490 - 2014: 560.879) Rijks- en overige bijdragen (incl. overdrachten): 686.796 (2016: 683.619 - 2015: 673.095 - 2014: 645.807) Opbrengst werk voor derden en mutatie onderhanden werk: 233.366 (2016: 219.398 - 2015: 230.257 - 2014: 236.933)

Netto resultaat: 1.382 (2016: 14.066 - 2015: 44.750 - 2014: 42.535)

Vermogen

Eigen vermogen: 478.987 (2016: 477.519 - 2015: 463.412- 2014: 418.681)
Totaal vermogen: 884.786 (2016: 865.196 - 2015: 874.084 - 2014: 836.353)

Solvabiliteitsratio: 54% (2016: 55% - 2015: 53% - 2014: 50%)

Liquiditeit

Liquide middelen: 202.132 *(2016: 206.972 - 2015: 195.558 - 2014: 166.004)*Netto werkkapitaal: -55.000 *(2016: -32.670 - 2015: -47.197 - 2014: -70.317)*

Current ratio: 0,83 (2016: 0.89 - 2015: 0.85 - 2014: 0.77)

HOOFDSTUK 2

Onderwijs voor een betere toekomst

INLEIDING

De Universiteit Utrecht staat voor breed en interdisciplinair onderwijs. In Utrecht kijken studenten over de grenzen van hun vakgebied heen en voeren zij vanuit verschillende disciplines projecten uit. Het onderwijs is modern, persoonlijk en kleinschalig, van hoge kwaliteit en continu in ontwikkeling. Ten behoeve daarvan realiseert de universiteit de digitale leeromgeving en een aanbod voor leven lang leren. Tevens is er bijzondere aandacht voor het bevorderen van de kwaliteit van docenten. Studenten en toponderzoekers werken samen aan een betere toekomst. Het onderwijs beoogt de brede vorming van studenten te bevorderen en hun maatschappelijke betrokkenheid en ondernemerschap te stimuleren. De universiteit streeft ernaar de diversiteit en internationale samenstelling van de studentenpopulatie te vergroten.

UITBESTEDING

Conform de RJO rapporteert de universiteit dat er in 2017 geen uitbesteding van delen van het onderwijs

"Een van de kerntaken van de universiteit is het geven van kwalitatief goed onderwijs. Een onafhankelijke commissie kwam eind 2017 tot een uitermate positief oordeel over de zorg voor die kwaliteit in onze universiteit. Dit is een groot compliment voor iedereen die zich hiervoor inzet en een aansporing om continue verbetering te blijven nastreven."

> – Jan van der Eijk lid raad van toezicht

en maatwerktrajecten hebben plaatsgevonden. Er is daarnaast ook geen sprake van bekostiging van buitenlandse studenten. De universiteit heeft niet deelgenomen aan het Sector HO besluit experiment vraagfinanciering hoger onderwijs.

ONDERWIJSKWALITEIT

INSTELLINGSTOETS KWALITEITSZORG

Eind 2017 is de Universiteit Utrecht voor de tweede keer opgegaan voor de Instellingstoets Kwaliteitszorg onderwijs van de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie. Bij deze toets beoordeelt de NVAO of er sprake is van een adequaat kwaliteitszorgsysteem en of er sprake is van een kwaliteitszorgcultuur. Een commissie onder leiding van Frank van der Duyn Schouten, voormalig rector Vrije Universiteit en Tilburg University, bezocht de universiteit en liet zich na afloop van het bezoek zeer positief uit over de kwaliteitscultuur aan de universiteit. Definitieve besluitvorming over de toets vindt plaats in 2018.

CENTRE FOR ACADEMIC SKILLS

Op initiatief van de Universiteitsraad kent de Universiteit Utrecht (sinds september 2016) het Skills Lab. Het Skills lab biedt laagdrempelige hulp aan studenten bij het versterken van hun academische vaardigheden. Het Skills Lab heeft een writing centre waar alle studenten gratis schrijfcoaching kunnen krijgen van speciaal daarvoor getrainde peer tutors. Vanaf de start van het Skills Lab zijn ongeveer 850 coachingsgesprekken gevoerd. Bijna 85% van de studenten vindt de schrijfcoaching (zeer) nuttig en bij meer dan 85% is de motivatie na het gesprek (sterk) gegroeid. Dit is met name belangrijk voor internationale studenten en HBO-doorstromers. Daarnaast fungeert het Skills Lab als 'gateway to your academic development'. De universiteit heeft een rijk aanbod aan vaardigheidscursussen. Het Skills Lab heeft dat aanbod op een overzichtelijke webpagina verzameld en verwijst studenten door. In 2017 is gestart met een vouchersysteem. Alle eersteen tweedejaarsstudenten kunnen daarmee gratis kennismaken met een vaardigheidscursus.

VALORISATIE ONDERWIJS

CENTRE FOR ENTREPRENEURSHIP

De Universiteit Utrecht wil studenten opleiden die een leidende rol nemen bij het oplossen van de grote uitdagingen waar de wereld voor staat. Dat vraagt om leiderschap, ondernemerschap en het vermogen om te blijven leren. De universiteit zet daarom in op het versterken van ondernemerschap en ondernemerschapsonderwijs, onder meer via het Utrecht Centre for Entrepreneurship (UtrechtCE). In de zomer van 2017 is het project 'Versterking UtrechtCE' gestart met als doel vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van en betrokkenheid bij het ondernemerschapsonderwijs binnen de universiteit.

Het project is begonnen met een nulmeting (2016-2017) van het bestaande aanbod aan ondernemerschapsonderwijs. Vervolgens vond een groot aantal gesprekken plaats om te verkennen hoe de aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs mogelijk te versterken is. Daaruit kwam naar voren dat een centrale aansturing ontbreekt alsook een structuur waar docenten inspiratie kunnen opdoen en ervaringen kunnen uitwisselen.

Daarom zal in 2018 in samenwerking met het Utrecht Centre for Academic Teaching een Special Interest Group (SIG) Entrepreneurship Education worden gestart.

IMPACT AGENDA

Begin 2017 is er een "impact agenda" opgesteld. De agenda moet bijdragen aan het optimaal realiseren van impact vanuit onderwijs en onderzoek. De agenda vloeit voort uit de ambities uit het strategisch plan. Een belangrijk element in de agenda is de ontwikkeling van een innovatief ecosysteem. Hiervoor is bijvoorbeeld een project gestart vanuit het Utrecht Centre for Entrepreneurship om de keten van ondernemerschapsonderwijs te versterken. Dit gebeurt in nauwe afstemming met de faculteiten en de business incubator Utrechtlnc. Op deze manier wil de Universiteit Utrecht bijdragen aan de ontwikkeling van ondernemende competenties bij studenten.

STUDENTBOARD

In de zomer van 2017 is de opzet van UtrechtInc Students verder vormgegeven en is een eerste bestuur gevormd: vier ervaren studenten vanuit verschillende faculteiten, aangevuld met een groepje ambassadeurs, hebben zich gecommitteerd om ondernemerschap binnen de universiteit verder te willen aanjagen. In de eerste maanden heeft deze board zich direct onderscheiden met het organiseren van Startup24 Utrecht, een 24-uurs business challenge voor bachelor

studenten die willen ontdekken of het ondernemen vanuit een startup bij ze past. De deelnemers werden hierbij verrast door de aanwezigheid van de nieuwe Minister Van Engelshoven van OCW en Prins Constantijn, special-envoy van StartupDelta, die samen de opening verrichtten.

HECHTE COMMUNITIES

PROGRAMMA SCHOLING EN ONDERSTEUNING OPLEIDINGSCOMMISSIE

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Wet Versterking Bestuurskracht en ook het rapport Recht van Spreken van de Inspectie van het Onderwijs heeft de Universiteit Utrecht in 2017 ingezet op een versterking van opleidingscommissies. Op 17 mei 2017 heeft er een universiteitsbrede netwerkbijeenkomst voor alle opleidingscommissieleden plaatsgevonden ten behoeve van het onderling uitwisselen van kennis en ervaringen. Tegelijk rusten de faculteiten opleidingscommissies beter toe door hen handboeken beschikbaar te stellen. Ook is opleidingscommissies een handreiking Reglement van Orde ter beschikking gesteld om hen te ondersteunen bij het opstellen van hun eigen Reglement van Orde waarover ze volgens de Wet Versterking Bestuurskracht dienen te beschikken.

INTERNATIONAAL EN DIVERS

TASKFORCE DIVERSITEIT

Als onderdeel van het strategisch plan 2016-2020 heeft het college van bestuur een taskforce diversiteit ingesteld. De taskforce heeft als opdracht gedurende de looptijd van het strategisch plan activiteiten, beleid en dialoog aan te jagen en te zorgen dat deze geborgd worden in de staande organisatie. In de taskforce zitten studenten, medewerkers OBP, docenten, hoogleraren en bestuurders met expertise op het gebied van diversiteit.

Annetje Ottow, tot 1 januari 2018 decaan van de REBO faculteit, is voorzitter van de taskforce. Medio mei is er een kick off georganiseerd waaraan honderd studenten en medewerkers deel hebben genomen.

De taskforce heeft een agenda voor de komende jaren opgesteld, langs vier actielijnen. Dit zijn:

- gelijke behandeling en inclusie;
- verbreding participatie en maatschappelijke betrokkenheid;
- selectie en toelating;
- communicatie en kennisdeling.

Het college van bestuur heeft deze agenda na afstemming met decanen goedgekeurd en er middelen aan toegekend. Deze dienen vooral om een klein programmabureau in te richten en om activiteiten aan te jagen. Een van de hoogtepunten uit het najaar is de door de taskforce mede georganiseerde Coming out day aan de Universiteit Utrecht, waarop LHTB-studenten en medewerkers samen met bestuursvoorzitters van universiteit en hogeschool symbolisch de regenboogvlag hesen op het Academiegebouw.

PROGRAMMA INTERNATIONALISERING

In het strategisch plan 2016-2020 is internationalisering een centraal thema: de ambitie van de Universiteit Utrecht is om in 2020 een global university te zijn. Op het gebied van onderwijs is in 2017 het aanbod voor internationale studenten uitgebreid met vijf nieuwe Engelstalige opleidingen. Het aantal buitenlandse studenten nam toe met 11% t.o.v. 2016 (16% meer internationale master studenten en 4% meer internationale bachelor studenten). Hoewel formeel geen verantwoordelijkheid van de universiteit heeft de huisvesting van internationale studenten de aandacht van het college. De afgelopen periode heeft de universiteit het aantal kamers dat gereserveerd is voor internationals sterk uitgebreid. De Universiteit trekt hierin intensief op met de gemeente.

De mogelijkheden voor studiepuntmobiliteit zijn daarnaast uitgebreid met honderd plaatsen door het aangaan van een super exchange agreement met de universiteit van Sydney. Deze overeenkomst maakt deel uit van een bredere strategische samenwerking met Sydney die verder ook voorziet in een fonds voor gezamenlijk onderzoek (zie ook pag. 21). De eerste ronde in 2017 heeft 24 aanmeldingen en zeven toekenningen opgeleverd. Naar aanleiding van een tussentiidse evaluatie van het programma internationalisering en van de resultaten van de internationale student barometer zijn twee nieuwe projecten gestart. Het eerste op het gebied van huisvesting van internationale studenten en een tweede gericht op het verbeteren van de opvang en integratie van internationale studenten. Een ander aandachtspunt uit de evaluatie was de internationale reputatie van de universiteit. Hier zal de universiteit in 2018 een vervolg aan geven.

VERBETERD PROCES VAN AANMELDEN, TOELATEN **EN INSCHRIJVEN VAN MASTERSTUDENTEN**

Studiejaar 2016-2017 is het eerste jaar waarin de Universiteit Utrecht voor de mastertoelating gebruik maakt van een vernieuwd toelatingsproces. Dit proces verloopt bijna volledig digitaal via het systeem Osiris Aanmelden.

Bovendien heeft de universiteit ingezet op het vergroten van de (online) zichtbaarheid via onder andere studiekeuzewebsites, webinars, sociale media en internationale onderwijsevenementen. Hoewel vele wijzigingen zijn doorgevoerd en het proces op

veel punten is verbeterd, wordt de doelstelling op het gebied van doorlooptijd tussen aanmelding en beslissing nog niet altijd gehaald. Om het proces te blijven verbeteren en doorontwikkelen zijn per Graduate School procescoördinatoren aangesteld en is een overlegstructuur ingericht. Bij de Graduate Schools die met de vernieuwde procedure zijn gaan werken blijkt uit eerste evaluaties dat de conversie is toegenomen: er zijn meer aanmelders die zich daadwerkelijk inschrijven voor een masteropleiding bij de Universiteit Utrecht (10,1% meer internationale masterstudenten).

INSPIRERENDE EN UITDAGENDE **LEEROMGEVING**

EEN VERNIEUWDE DIGITALE LEEROMGEVING

Nieuwe generatie leeromgeving

Met het programma Educate-it ondersteunt de universiteit docenten om in hun onderwijs gebruik te maken van vernieuwende IT-tools. Het programma werkt aan een Next Generation Digital Learning Environment (NGDLE). Doel is om in de toekomst snel en flexibel in te kunnen spelen op innovaties in een in toenemende mate gedifferentieerd en steeds omvangrijker aanbod van e- learning applicaties. Experimenten in het kader van Educate-it zijn geëvalueerd en onderzocht op hun meerwaarde voor het onderwijs. Hieruit zijn vijftien IT-tools voortgekomen die de universiteit aanbiedt via de Toolwijzer op de Educate-it site. In 2017 hebben tenminste 1.400 docenten en 16.500 studenten een of meer van deze tools toegepast in hun onderwijs. Deze tools zullen componenten/onderdelen zijn van de NGDLE, die Educate-it in nauwe samenwerking met ITS, UMCU en in samenspraak met docenten en studenten aan het ontwikkelen is.

Delen van onderwijsmateriaal

De universiteit intensiveert haar inspanningen om het Utrechts onderwijsmateriaal open ter beschikking te stellen, aldus het strategisch plan 2016-2020. Het programma Educate-it werkte in 2017 als uitvloeisel van dat voornemen aan de ondersteuning van Open Educational Resources (OER). Veel onderwijsmateriaal is geschikt voor hergebruik. Om dit te ondersteunen is een platform nodig waarmee dat onderwijsmateriaal duurzaam ontsloten en vindbaar gemaakt kan worden: een onderwijsrepository. Na een uitgebreide inventarisatie en pilotfase in 2017 is gekozen voor de applicatie Figshare. Deze is sinds 2017 voor alle docenten beschikbaar.

Future Learning Spaces

Wat moet er gebeuren om de fysieke en virtuele onderwijsruimte toekomstbestendiger te maken? Hiermee houdt het project Future Learning Spaces zich bezig, dat in 2017 is gestart. Naast de activiteiten in het 'Teaching and Learning Lab' is een aanpassing van een onderwijsruimte bij University College Utrecht uitgevoerd om innovatieve onderwijsvormen te kunnen faciliteren. Een verkenning van beschikbare kennis en kunde op het gebied van innovatieve onderwijsruimtes is uitgevoerd binnen het universitaire netwerk van partnerinstellingen en leveranciers. Binnen deze verkenning is – in aansluiting op het project Future Learning Spaces – een beginpunt gevonden voor het initiëren van Smart Education Fieldlabs.

Daarnaast zijn er ook nieuwe initiatieven die nader uitgewerkt moeten worden, zoals het 'Governance Lab' bij REBO en het 'ColLab' in het UMCU.

EXPERIMENTEN LIFE LONG LEARNING

De universiteit wil in 2020 een herkenbaar en inspirerend aanbod voor leven lang leren hebben ontwikkeld. Daarvoor is medio 2016 een programma gestart onder de naam Life Long Learning. Faculteiten, strategische thema's en focusgebieden zijn in 2017 met ondersteuning vanuit dit programma gestart om nieuw aanbod te verkennen of te ontwikkelen. Dat gebeurde bijvoorbeeld voor de focusgebieden Future Food en Professional Performance en op het gebied van entrepreneurship, veterinair leiderschap en lerarenopleidingen.

Daarnaast zijn kansen voor de Universiteit Utrecht in de markt voor Leven Lang Leren in Nederland in beeld gebracht en zijn de eerste voorbereidende kaders geformuleerd.

Er is een prototype voor een online leerplatform gebouwd waar kennis en studiemateriaal wordt ontsloten en dat ruimte biedt voor peer-feedback, inbreng en reflectie op casuïstiek etc. Ook is er in 2017 aandacht geweest voor zichtbaarheid en vindbaarheid van het huidige aanbod op de website van de Universiteit Utrecht. In 2018 komt de focus van het programma te liggen op het ontwikkelen van meer aanbod, het aanscherpen van strategie en ambitie en het ontwikkelen van interne kaders en hulpmiddelen.

UNIVERSITAIR HONOURS COLLEGE

Conform het strategisch plan 2016-2020 wil de universiteit haar honoursonderwijs verder uitbouwen. In dat kader is op 1 januari 2017 het UU Honours College opgericht als centrale plaats voor universiteitsbreed, interdisciplinair honoursonderwijs. Alle universiteitsbrede honoursprogramma's (Descartes College, Young Innovators, Graduate Honours Interdisciplinary Seminars) zijn erin ondergebracht. Het UU Honours College legt de verbinding tussen de diverse universiteitsbrede en facultaire honoursprogramma's en initieert samenwerking daartussen. Daarom biedt het UU Honours College bij uitstek de mogelijkheid om de

honours community binnen de Universiteit Utrecht te versterken. Een eerste stap in die richting was de Opening van het Academisch Honours Jaar 2017-2018 op 9 oktober 2017, waar ruim tachtig honours docenten en studenten bij elkaar kwamen voor een feestelijke start.

ONDERWIJSBEOORDELINGEN

Accreditatie is een voorwaarde voor overheidsfinanciering, het mogen inschrijven van studenten en het mogen afgeven van wettelijk erkende diploma's. In 2017 zijn de volgende opleidingen opnieuw geaccrediteerd voor een periode van zes jaar:

- Bachelor Natuurwetenschap en Innovatiemanagement
- Master Science and Innovation
- Researchmaster Multidisciplinary Economics

Daarnaast is de nieuw ontworpen bacheloropleiding Philosophy, Politics and Economics geaccrediteerd in het kader van de Toets Nieuwe Opleiding van de NVAO. Deze opleiding start per academisch jaar 2018-2019.

DOCENTKWALITEIT

CENTRE FOR ACADEMIC TEACHING

Op 1 september 2017 is het nieuwe Centre for Academic Teaching voor alle docenten van de Universiteit Utrecht van start gegaan. Het Centre bundelt alle initiatieven van de Universiteit Utrecht die zich bezighouden met onderwijsinnovatie en docentontwikkeling - van de startende docent tot de onderwijskundige leiders. Het beschikbare aanbod wordt beter vindbaar en zichtbaar door middel van een eigen website. Ook biedt het Centre een ontmoetingsplek om van elkaar en met elkaar te leren. Het Centre zet zich daarnaast in voor een onderzoeksmatige benadering van onderwijs en stimuleert en ondersteunt docenten op het gebied van Scholarship of Teaching and Learning. Het Centre biedt ondersteuning bij het aanvragen van externe beurzen en prijzen op het gebied van onderwijs.

BKO EN SKO EN PERMANENTE DOCENTPROFESSIONALISERING

De ambitie om de universitaire kaders voor BKO en SKO te herzien mede in het licht van permanente professionalisering van docenten heeft enige vertraging opgelopen. Die werd mede veroorzaakt doordat begin 2017 in VSNU-verband besloten werd dat alle universiteiten zouden deelnemen aan een review van hun BKO-SKO-systematiek. Aanleiding daarvoor vormde de brede politieke discussie over het belang van docentkwaliteit. De Universiteit Utrecht heeft deze review doorlopen samen met de universiteiten van Leiden, Groningen en Twente. In de

eindrapportage van een werkconferentie van deze universiteiten is vastgesteld dat de Universiteit Utrecht de BKO-systematiek op orde heeft en dat die goed is geïntegreerd in de onderwijskwalificatiesystematiek. Er zijn ook aanbevelingen voor verbetering gedaan, onder meer ten aanzien van de toetsing van de BKO en de kwaliteitszorg. Eind 2017 heeft het college van bestuur een commissie benoemd om mede op basis van de uitkomsten van deze review aanbevelingen te doen voor verbetering van de BKO-systematiek.

PROGRAMMA TEACHING FELLOWS

Met een geheel vernieuwd Teaching Fellow Programma wil de Universiteit Utrecht het onderwijskundig leiderschap binnen de universiteit versterken door uitbreiding van het aantal hoogleraren met accent op onderwijs. In maart 2017 heeft het college van bestuur drie Teaching Fellows nieuwe stijl benoemd na een uitgebreide selectieprocedure door een internationaal samengestelde commissie. De Teaching Fellows zijn voor twee dagen per week verbonden aan het Centre for Academic Teaching. Naast het uitvoeren van een eigen project dragen zij universiteitsbreed bij aan activiteiten die gericht zijn op kennisdeling en de ontwikkeling van de docentengemeenschap, zowel binnen als buiten de Universiteit Utrecht.

Wanneer zij het programma succesvol afronden, leidt dit na drie tot vijf jaar tot voordracht tot hoogleraar met accent op onderwijs.

BEURZEN

BEURZENTOEKENNING UIT PROFILERINGSFONDS

In 2017 hebben 21 nieuwe niet-EU studenten een Utrecht Excellence Scholarship ontvangen, en zijn 32 scholarships verlengd voor een tweede en derde studiejaar. In totaal zijn er dus 53 beurzen toegekend voor een totaalbedrag van € 1.035.150. Daarvan is 1 miljoen door het college van bestuur gefinancierd (via het profileringsfonds), en € 35.150 door alumni en donateurs.

In totaal waren er in 2017 zeven aanvragen voor een verlengde master Communicatie en Organisatie voor een totaalbedrag van € 14.168

BESTUURSBEURZEN

- 515 studenten die bestuurlijk actief zijn binnen studentenorganisaties ontvangen een bestuursbeurs voor een totaalbedrag van € 1.076.512 (uitbetalingen kunnen doorlopen in 2018)
- Twaalf Universiteitsraadleden ontvangen een bestuursbeurs met een totaalbedrag van € 108.664
- 213 studenten ontvangen afstudeersteun van de universiteit uit het profileringsfonds voor een totaalbedrag van € 331.516

VOORINVESTERING STUDIEVOORSCHOT

Conform de met de Universiteitsraad overeengekomen geplande middeleninzet zijn ook voor het jaar 2017 voorinvesteringen in het kader van de Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015-2025 gerealiseerd ten behoeve van de kwaliteitsbevordering van het onderwijs (de zogeheten 'voorinvesteringen studievoorschot'). Deze voorinvesteringen zijn als volgt (in M€):

Kleinschalig intensief onderwijs:	5,9
Programma Educate-it:	1,6
Life long learning:	1,0
Onderwijs Gebonden Onderzoek:	1,9

Met ingang van 2018 zullen deze middelen onderdeel zijn van de structurele interne bekostiging waarvoor ook extern dekking beschikbaar komt in de vorm van de studievoorschotmiddelen, met uitzondering van het programma Educate-it, waarvoor op tijdelijke basis een verlenging is voorzien.

KPI'S ONDERWIJS

In 2020	Actuele waarde
Aandeel internationale stu- denten (bachelor en master) tenminste 10% in 2020	10,9% in collegejaar 2017/2018
Aandeel studenten dat onder- nemerschapsonderwijs volgt: 10% in 2020	4,4% in collegejaar 2016/2017
Tevredenheid van alumni met hoe de opleiding ze heeft voorbereid op de arbeids- markt: tenminste een 6,5	6,2 in 2017 *
Waardering van weten- schappelijk personeel voor onderwijs stijgt	4,5 in 2017 (is tevens nulmeting) *
Aandeel docenten met een BKO en SKO 85% en 45% in 2020	80% / 37% in 2017**

^{*} Op basis van een 10-puntenschaal

^{**} Cijfer BKO/SKO is exclusief Geneeskunde

HOOFDSTUK 3

Impact van onderzoek en innovatie

De Universiteit Utrecht is een internationaal vooraanstaande researchuniversiteit die fundamenteel en toegepast onderzoek verricht binnen een breed scala aan wetenschapsgebieden. De kracht van onderzoek aan de Universiteit Utrecht is de combinatie van verschillende disciplines en de integrale aanpak van wetenschappelijke en maatschappelijke vraagstukken. De universiteit besteedt expliciet aandacht aan het publiek toegankelijk maken van onderzoeksresultaten, onder meer langs de lijn van 'public engagement'. De universiteit zet zich in voor wetenschappelijke integriteit, en streeft naar ethisch verantwoorde keuzes in het onderzoek, waaronder een goed dierproefbeleid. Getalenteerde onderzoekers bij de Universiteit Utrecht krijgen de ruimte om nieuwe onderzoekslijnen te ontwikkelen.

ONDERZOEKSBELEID

DE UNIVERSITEIT UTRECHT HEEFT VIER STRATEGISCHE ONDERZOEKSTHEMA'S:

- Dynamics of Youth
- Insitutions for Open Societies
- Life Sciences
- Pathways to Sustainability

In vervolg op de in 2016 uitgevoerde review is voor elk thema een roadmap voor de jaren 2017-2020 uitgewerkt. Een belangrijk element daarin is het inrichten van zogeheten interdisciplinaire 'hubs'. In

"De continue hoge noteringen in diverse rankings laten zien dat de Universiteit Utrecht terecht mag worden gerekend tot de Europese topuniversiteiten."

> - Emmo Meijer voorzitter raad van toezicht

deze hubs werkt de universiteit samen met maatschappelijke en private partners rond maatschappelijk en wetenschappelijk relevante thema's. De middelen voor de realisatie van de hubs worden in 2018 beschikbaar gesteld aan de strategische thema's.

FOCUSGEBIEDEN

Focusgebieden fungeren als kraamkamers om vernieuwings- en cohesieprocessen te stimuleren binnen de universiteit. In 2017 zijn zelf-evaluaties uitgevoerd die het beeld bevestigen dat alle focusgebieden belangrijke meerwaarde opleveren voor de universiteit. Alle programma's hebben aangetoond een versterking te leveren voor zowel het interdisciplinair onderzoek als onderwijs. Naast goede wetenschappelijke resultaten bleek ook de maatschappelijke verbinding van significante waarde.

Voor een nieuwe periode van vier jaar (2018-2022) zijn de volgende focusgebieden voor financiering in aanmerking gekomen:

- Applied Data Science,
- Foundations of Complex Systems,
- Game Research,
- Bioinformatics.
- Professional Performance en
- Sport & Society.

Vijf focusgebieden rondden hun status als broedplaats af en zullen zich binnen centra of Strategische Thema's (bijvoorbeeld als hubs) verder ontwikkelen. Het betreft:

- Cultures, Citizenship and Human Rights,
- History and Philosophy of Science,
- Neuroscience & Cognition,
- Future Food en
- Future Delta's.

SAMENWERKING MET TU/E

Begin januari 2017 hebben de colleges van bestuur van de Universiteit Utrecht en de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) en de raad van bestuur van het UMC Utrecht uitgesproken om de onderlinge samenwerking verder te willen versterken via de inrichting van een alliantiefonds met de omvang van tien miljoen euro, waarbij elke alliantiepartner voor een derde bijdraagt. Met dit fonds willen UU, TU/e en UMC Utrecht langlopende initiatieven bestendigen en ruimte geven aan bestaande en nieuwe onderzoeksprogramma's en zorgen voor betere onderzoeksfaciliteiten. Eind 2017 hebben in totaal 29 onderzoeksgroepen aanvragen voor het fonds ingediend. Hiervan zijn er zeven geselecteerd om door te gaan naar de definitieve selectieronde die begin 2018 plaatsvindt.

VALORISATIFAGENDA

Voor onderzoekers die onderzoekvoorstellen bij NWO of de EU indienen is het van toenemend belang om aandacht aan impact of kennisbenutting te geven. In 2017 is daarom de 'Impact Track' gestart, als onderdeel van het trainingsaanbod van de 'Research Funding Days'. In deze 'track' kunnen onderzoekers verschillende trainingen volgen om de impact van hun onderzoek te vergroten. Daarnaast is er een project gestart om de ondersteuning van de onderzoekers op dit gebied te verbeteren.

FINANCIERINGSAFSPRAKEN ONDERZOEKSCHOLEN

De Universiteit Utrecht hecht aan de samenwerking binnen interuniversitaire onderzoekscholen in die vakgebieden waar landelijke samenwerking meerwaarde heeft. De Universiteit Utrecht was in 2017 penyoerder van acht interuniversitaire onderzoekscholen die onder de Richtlijn Financiering Onderzoekscholen vallen, te weten:

- CERES (faculteit Recht, Economie en Bestuurs- en Organisatie),
- LOT, NOG en OSK (faculteit Geesteswetenschappen),
- LOTN en OSAF (faculteit Bètawetenschappen),
- NETHUR (faculteit Geowetenschappen) en
- Rechten van de Mens (faculteit Recht, Economie en Bestuurs- en Organisatie).

Het penvoerderschap van de onderzoekschool NOSTER (faculteit Geesteswetenschappen) is overgegaan naar de Radboud Universiteit.

Faculteiten hebben met de wetenschappelijk directeuren van de onderzoekscholen afspraken gemaakt over financiering. Financiering van de onderzoekscholen volgens het tarievensysteem zoals dat in de Richtlijn Financiering Onderzoekscholen is beschreven bleek voor geen van de faculteiten haalbaar of wenselijk.

ONDERZOEKSBEOORDELINGEN

Al het Utrechtse onderzoek wordt beoordeeld op basis van het Standard Evaluation Protocol (SEP). Dit protocol is opgesteld door de KNAW, NWO en de Nederlandse universiteiten. Conform het protocol beoordeelt een externe commissie van vakdeskundigen elke zes jaar alle onderzoekinstituten. Sinds het vorige jaarverslag zijn onderstaande rapporten verschenen en openbaar gemaakt via de website van de universiteit.

Rechtsgeleerdheid

De commissie is in het rapport zeer positief over de programma's van de vijf onderzoeksprogramma's binnen Rechtsgeleerdheid en het oordeel op verschillende criteria varieert van goed tot excellent. Het onderzoek is multidisciplinair, maatschappelijk relevant en van hoge kwaliteit. De in 2013 vernieuwde onderzoekstrategie is goed en "the School of Law, with its new research strategy and concept, has put itself in a favourable position for the years to come".

Science for Life

Dit is de eerste multidisciplinaire onderzoeksvisitatie van de Universiteit Utrecht in het kader van het SEP. Het betreft een solo-visitatie van het hele onderzoek van Biologie (twee onderzoeksinstituten), het gehele onderzoek van Farmacie en het biomoleculaire onderzoek van Scheikunde (Bijvoet instituut). De commissie is onder de indruk van de onderzoekskwaliteit van de gevisiteerde instituten. Zij spreekt van een cluster van vier wereldwijd leidende instituten. De wetenschappelijke output is hoog, zowel wat betreft het aantal publicaties als citaties. Ook is zij onder de indruk van de onderzoeksfaciliteiten en de wijze waarop de instituten bijdragen aan de verdere ontwikkeling van onderzoekstechnologieën en benaderingen op het gebied van de bioinformatica.

Natuurkunde en het Debye instituut voor nanowetenschap van Scheikunde

Gevisiteerd zijn het Debye Instituut voor Nanowetenschap, het Instituut voor Marien en Atmosferisch Onderzoek, het Instituut voor Theoretische Fysica en het Instituut voor Subatomaire Fysica. De kwaliteit en maatschappelijke relevantie werden excellent bevonden. De commissie spreekt van een uitstekende eenheid die in het centrum staat van de Nederlandse academische gemeenschap. De onderzoeksoutput is van het hoogste internationale niveau. Er is sprake van enorm potentieel voor maatschappelijke impact, door middel van patenten en invloed op beleidsmakers en de Nationale Wetenschapsagenda.

INTERNATIONALISERING

ONDERSTEUNING OUTGOING MOBILITY

In 2017 is door de International Service Desk (ISD) een actieplan opgesteld om alle medewerkers die voor kortere of langere tijd in het buitenland gaan werken, adequater te informeren over wat zij verplicht moeten regelen en wat facultatief is. Het actieplan voorziet onder meer in een aanbod van fiscale en financiële ondersteuning voor outgoing staff. De checklist is op het intranet geplaatst met daarbij de oproep aan medewerkers om online te melden wanneer, hoe lang en waar ze tijdelijk gaan werken. Deze informatie is cruciaal voor het opzetten van een adequate dienstverlening, bijvoorbeeld als zich in het buitenland een calamiteit voordoet.

De regeling onkostenvergoeding ter stimulering van sabbaticals in het buitenland is verlengd voor de jaren 2017 en 2018.

INTERNATIONALE PARTNERSTRATEGIE

In 2017 is gestart met het uitvoeren van de nieuwe internationale partnerstrategie. Het college van bestuur heeft besloten met een select aantal universiteiten gesprekken te voeren over meer strategische samenwerking, zowel op de terreinen onderzoek als onderwijs, alsook vanuit het perspectief van science parks. De Universiteit Utrecht kan hiervoor putten uit een sterk, reeds bestaand netwerk van internationale partners.

Sydney

In april sloot de Universiteit Utrecht een overeenkomst af met de University of Sydney, waarbij een fonds voor gezamenlijke projecten is gecreëerd. Het recent geopende Sydney Nano Institute bijvoorbeeld biedt mogelijkheden expertise en infrastructuur te delen. Met Sydney is tevens een 'super' exchange agreement afgesloten om jaarlijks honderd uitwisselingen mogelijk te maken. De eerste cijfers tonen aan dat hier enorme belangstelling voor is. Utrecht en Sydney hebben elkaar gevonden op een aantal gemeenschappelijke onderzoeksterreinen en op het feit dat ze een klein aantal strategische partnerschappen willen ontwikkelen voor hoogwaardig onderzoek.

Hong Kong en Toronto

Tijdens een bestuurlijk bezoek aan de Chinese University of Hong Kong is de intentie om nauwer samen te werken in de toekomst – ook in relatie met de University of Toronto - benadrukt. De delegatieleden maakten afspraken over het uitbreiden van bestaande samenwerking en verkenden nieuwe samenwerkingsmogelijkheden.

Overig

In het najaar van 2017 is gestart met de planning van bestuurlijke overleggen met University College London en de University of Tartu (Estland).

RESULTATEN VAN ONDERZOEK PUBLIEK TOEGANKELIJK MAKEN

PROGRAMMA PUBLIC ENGAGEMENT

De Universiteit Utrecht vindt het belangrijk om een breed publiek te betrekken bij wetenschappelijk onderzoek. Daarom startte in 2017 een 'public engagementprogramma'. Dit programma moet helpen de ambities van de universiteit te verwezenlijken op het gebied van communicatie en dialoog door wetenschappers met een breed publiek, en andersom. Het programma omvat onder meer: het verder ontwikkelen van goede ondersteuning en training van onderzoekers, het effectiever en coherenter maken van public engagement activiteiten, het stimuleren van een cultuur waarin het belang ervan wordt onderkend en het zichtbaar maken en leren van inspirerende activiteiten. Ook kunnen kleine geldbedragen worden aangevraagd om public engagementactiviteiten te helpen realiseren. In 2017 werden de eerste seed fund aanvragen toegekend.

VERNIEUWING UNIVERSITEITSMUSEUM

Het Universiteitsmuseum is bij uitstek een plek waar de universiteit de maatschappelijke impact van Utrechts onderzoek kan laten zien. In 2017 werd een record van meer dan 75.000 bezoekers gehaald. Het museum biedt een platform voor wetenschappers en publiek om met elkaar in contact te komen en de dialoog aan te gaan. De aanstaande verbouwing en vernieuwing maakt het mogelijk publiek te laten participeren in onderzoek tijdens zogeheten citizen science projecten met wetenschappers. In 2017 werden het voorlopig ontwerp voor het gebouw en het schetsontwerp voor de nieuwe tentoonstellingen gerealiseerd.

DATAMANAGEMENT

Research-it is een vijfjarig programma dat onderzoekers ondersteunt op het gebied van datamanagement en data-uitwisseling. Het programma heeft daarmee een positieve invloed op kwaliteit, effectiviteit en zichtbaarheid van het onderzoek, en op de mogelijkheden tot interdisciplinair onderzoek en samenwerking. Het tweede jaar van het Research-it programma stond in het teken van het opleveren van de eerste diensten en faciliteiten en het consolideren van de ingezette ontwikkelingen. Het gaat daarbij onder meer om ondersteuning van onderzoekers bij hun data management, het aanbieden van opslagfacilteiten voor data en het financieren van innovatieve onderzoeksvoorstellen.

KPI'S ONDERZOEK

In 2020	Actuele waarde
Co-publicaties met internationale partners: 60% van de publicaties is met internationale partners	53,5% in 2017
Co-publicaties met het bedrijfs- leven of publieke organisaties: 7,5 van de publicaties is met bedrijfsleven	6,8% in 2017
Inkomsten tweede geldstroom: behouden van een marktaandeel van ten minste 14%	14,4% in 2017
Inkomsten derde geldstroom: inkomsten stijgen met 10% (231 M€ in 2015)	234 M€ in 2017 (+1,3%)
Aantal bezoekers van publiek- gerichte activiteiten: 100.000 bezoekers	90.845 bezoekers in 2017
Aantal science based start-ups: toename van 20%	In 2017 was 54% van de start-ups science-based (UtrechtInc). Een toename van 22% ten opzichte van 2016.*

^{*} Cijfer is nog excl. Life Science Incubator en Alexander Numan Gebouw

HOOFDSTUK 4

Een veerkrachtige, ambitieuze en innovatieve community

De Universiteit Utrecht streeft naar het creëren van een pluriforme gemeenschap van studenten, medewerkers en alumni. In de dienstverlening voor personeel is er speciale aandacht voor ontwikkeling van medewerkers, interne mobiliteit en een integrale aanpak van de ondersteuning. De universiteit zet het Programma Duurzaamheid voort.

EEN DIVERSE EN INTERNATIONALE **GEMEENSCHAP**

PROGRAMMA INTERCULTURELE VAARDIGHEDEN **VOOR MEDEWERKERS**

Het Utrechts Stimuleringsfonds Onderwijs is in het leven geroepen ter bevordering van de professionalisering van docenten en om onderwijsinnovaties te stimuleren. Eén van de in 2017 gehonoreerde USO-projecten is ICUU: Intercultural competencies for Utrecht University. Hiervoor ontwikkelen onder andere medewerkers van de faculteit Geesteswetenschappen een trainingsaanbod. Het aanbod richt zich primair op studenten (ook uit andere faculteiten), maar er is ook aanbod ontwikkeld voor docenten en OBP. Dit laatste onderdeel is gestart met een pilot bij de international

"Na het Strategisch Plan is nu ook het Strategisch Huisvestingsplan afgerond. De toekomst van de gebouwen van de universiteit staat dus stevig in de steigers. Ik kijk ernaar uit om samen met het college verder te verkennen hoe de campus van de toekomst er uit gaat zien."

> - Joanne Kellermann lid raad van toezicht

offices. Dit trainingsaanbod zal ondergebracht worden bij het reguliere professionaliseringsaanbod van de Universiteit Utrecht.

EXPERTISE CENTRUM WERVING

Eind 2017 is met de verschillende betrokken disciplines een plan van aanpak opgesteld voor de opzet van een expertisecentrum voor Werving. Begin 2018 zal dit plan in het besluitvormingstraject worden ingebracht.

EEN BREED PROGRAMMA VOOR BETREKKEN ALUMNI VASTGESTELD EN IN UITVOERING

De Universiteit Utrecht hecht veel waarde aan het contact met haar alumni. Door alumni te bereiken, verbinden en betrekken, kunnen zij een belangrijke bijdrage leveren aan onderzoek en onderwijs, reputatie, arbeidsmarktoriëntatie en funding. Het Alumni Office, bestaande uit Alumni Relaties en het Utrechts Universiteitsfonds, beheert de alumnidatabase en draagt zorg voor alumnibeleid en -engagement, alumnicommunicatie en marketing en funding. In 2017 zijn door het Alumni Office, samen met het programma Life Long Learning, 5035 alumni ondervraagt tijdens een grootschalig alumni-onderzoek. In totaal haalde het Alumni Office € 1.411.888,30 op aan fondsen, die ten goede zijn gekomen aan wetenschappelijk onderzoek, studiebeurzen, vluchtelingstudenten, behoud van academisch erfgoed en steun aan collectieve studentvoorzieningen op maatschappelijk, cultureel of sportief gebied. Daarnaast heeft het Alumni Office verschillende evenementen, acties en bezoeken aan (buitenlandse) alumni georganiseerd. In 2017 is Feike Sijbesma (CEO bij Koninklijke DSM) uitgeroepen tot alumnus van het jaar.

PERSONEEL

PILOT FUNCTIECONTRACTEN

In juli 2017 is een driejarige pilot functiecontracten gestart voor wetenschappelijk personeel en OBP in schaal 11 en hoger. In een functiecontract maken

werknemer en leidinggevende resultaatafspraken. De pilot is inhoudelijk en administratief voorbereid door de hoofden HR, de afdeling Beleid en Expertise van de directie HR en de afdeling Juridische zaken. Tijdens de loop - en na ommekomst - van de pilot zal de werking van het functiecontract worden geëvalueerd.

DEREGULERING

De doelstelling deregulering is in 2017 niet uitgewerkt tot een integraal plan. De ervaring leert dat de regelgeving zo divers is en verschillende oorzaken heeft, dat er niet één aanpak is die tot deregulering leidt. Deregulering moet hand in hand gaan met het geven van ruimte en professionele autonomie en versterking van leiderschap. Het komende jaar zullen deze thema's nadrukkelijk bestuurlijke aandacht hebben. Op verschillende manieren is in 2017 gewerkt aan deregulering. Voorbeelden daarvan zijn:

- vereenvoudiging van de verantwoording van USO en EMP-projecten (resp. Utrecht Stimuleringsfonds Onderwijs en Educatieve Middelen Pool).
- afschaffen van het systeem van jaarrapportages en jaarplannen voor de strategische onderzoeksthema's
- gebruik maken van een lichte verantwoording van focusgebieden
- vereenvoudiging van de declaratieregels binnen de universiteit
- meer regie bij faculteiten ten aanzien van onderwijs- en onderzoeksvisitaties.

OPLEIDINGSAANBOD VOOR MEDEWERKERS

In 2017 is het trainingsaanbod van medewerkers uitgebreid met onder andere CIEP trainingen en er is een opleidingsaanbod voor taaltrainingen Engels ontwikkeld. Daarnaast zijn trainingen ontwikkeld

op gebied van leiderschap (zie hieronder) en Communiceren. Voorts zijn de B&O trainingen en de training Choice2Change herzien en is het ontwikkelaanbod 'feedback geven en samenwerken' in voorbereiding.

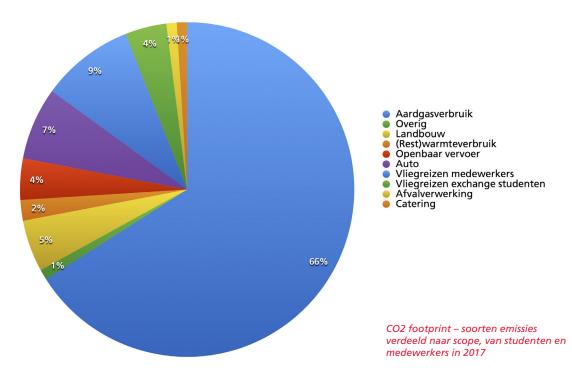
LEIDERSCHAPSPROGRAMMA'S

Het in 2017 ontwikkelde Development Framework is eveneens een uitvloeisel van de hierboven genoemde ambitie van de universiteit met betrekking tot de ontwikkeling van medewerkers. Op de Developmentguide staat een handig overzicht van al het ontwikkelaanbod dat er voor leidinggevenden in het algemeen is. Naast de bestaande tien trajecten voor verschillende groepen en niveaus WP en OBP leidinggevenden is er een nieuwe training Leiden & Begeleiden van Zelfsturing ontwikkeld. Dit is de eerste training waar WP'ers en OBP'ers samen aan deelnemen. De introductie training nieuwe leidinggevenden werd goed bezocht. Bij verschillende faculteiten en diensten vinden leiderschapsprogramma's plaats, bijvoorbeeld bij de UBD wordt het programma Leiderschap op Maat aangeboden.

CAMPUSONTWIKKELING

VASTGOEDONTWIKKELING, HUISVESTINGSPLAN, **PLANVORMING CAMPUS**

Het college van bestuur heeft in 2017 het Strategisch Huisvestingsplan opgesteld, met daarin de kaders voor vastgoedontwikkeling richting 2030. De Utrechtse universitaire campus 2030 ontwikkelt zich naar een vitale en internationale campus, die inspireren en verbinden faciliteert. De Universiteit

Utrecht biedt ruimte voor adequate voorzieningen voor toponderwijs en toponderzoek en faciliteiten voor valorisatie. De campus 2030 draagt bij aan de duurzaamheidsambitie van de Universiteit Utrecht door transformatie naar een CO2-neutrale campus met duurzame bereikbaarheid en een duurzame bedrijfsvoering.

Om de financiële ruimte voor onderwijs, onderzoek en valorisatie op het huidige niveau te behouden, is in het huisvestingsplan een richtinggevend budget van M€720 vastgesteld. Deze financiële kaders bieden minder ruimte om alle plannen en ideeën zoals in 2015 is geprognosticeerd uit te voeren. Met de faculteiten is een prioritering van de verschillende opgaven en eerste budgetverdeling tot stand gekomen.

REDUCTIE CO2

De ambitie van de Universiteit Utrecht is om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Concreet betekent dit dat de universiteit in 2020 45% minder CO2 wil uitstoten dan in ijkjaar 2014. Dit doet de universiteit door energieverbruik te verminderen, duurzame alternatieven te gebruiken en bewustwording over duurzaamheid onder medewerkers en studenten te vergroten.

Om deze doelen te bereiken heeft de universiteit in het najaar van 2017 een CO2- strategie 2017-2020 opgesteld. De strategie richt zich op (1) het minimaliseren van energiegebruik in bestaande gebouwen, (2) optimale energiebesparing bij nieuwbouw, (3) het opwekken van duurzame energie, (4) verduurzaming op het gebied van mobiliteit (openbaar vervoer, auto en vliegen) en (5) gedragsveranderingscampagnes op het gebied van energie, eten en mobiliteit.

IT APPLICATIES ZIJN ANYTIME, ANYPLACE BESCHIKBAAR

ledere student die tijd en plaats onafhankelijk wil werken of studeren, kan hiervoor gebruik maken van MyWorkplace: de digitale werk- en studieruimte van de universiteit met ruim honderd onderwijsapplicaties. Zowel op computers van de universiteit als op hun eigen apparatuur kunnen studenten voortaan overal studeren.

Ook medewerkers zijn voor het ontsluiten van informatie niet meer afhankelijk van een plek op de campus of verbinding met het interne netwerk van de universiteit. Daarnaast biedt de universiteit professionele en veilige tools om samenwerking tussen formele en informele teams binnen en buiten de universiteit te faciliteren.

In 2017 is daartoe een pilot gestart met de ambitie het werken 'anytime and anyplace' verder uit te bouwen

om de wensen en behoeften van onderzoeksteams optimaal te kunnen ondersteunen.

KPI'S MEDEWERKERS-DUURZAAMHEID

In 2020	Actuele waarde
Aandeel vrouwelijke UHD's en hoogleraren: 27% vrouwelijke hoogleraren en 36% vrouwe- lijke UHD's in 2020	24% vrouwelijke hoogleraren en 34% vrouwelijke UHD's in 2017
Aandeel internationale medewerkers: 30% in 2020	15,5% in 2017
Toename tevredenheid medewerkers: tenminste 7,8 in 2020	7,7 in 2017
Aandeel tijdelijk personeel: maximaal 22% op basis van de definitie van cao NU	22,9% in 2017
CO2 footprint: een vermindering van 33% van de CO2 footprint ten opzichte van het meetjaar 2014*	55.580 ton (-23%) in 2017
Percentage ondersteunend personeel: maximaal 20%**	20,8%

BESCHRIJVING VAN DE BELANGRIJKSTE RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

INTERNE RISICOBEHEERSINGS- EN CONTROLESYSTEEM

De eindverantwoordelijkheid voor het identificeren en beheersen van de risico's verbonden aan de strategie en de activiteiten van de Universiteit Utrecht ligt bij het college van bestuur. Het college draagt er zorg voor dat de activiteiten van de universiteit bestuurlijk, juridisch, organisatorisch en financieel deugdelijk geregeld en transparant zijn en verantwoord kunnen worden. Het college van bestuur legt de interne risicobeheersings- en controlesystemen voor aan de raad van toezicht. De Universiteit Utrecht hanteert het uitgangspunt van integraal management waarbij decanen en directeuren primair verantwoordelijk zijn voor het managen van risico's in de bedrijfsvoering. Staffuncties, die eveneens een belangrijke rol vervullen bij het signaleren van risico's en het implementeren van risico-beperkende maatregelen, ondersteunen hen hierbij.

De belangrijkste onderdelen van de interne beheersing zijn:

- het strategisch plan 2016-2020, waarin strategische doelen en doelstellingen voor de lange termijn zijn geformuleerd, en de daaruit afgeleide jaarlijkse bestuursagenda's. Het strategisch plan wordt

- vertaald naar strategische plannen van faculteiten en universitaire diensten. Naast monitoring door middel van kwartaalrapportages, vindt er periodiek bilateraal overleg plaats tussen college van bestuur, faculteiten en diensten over doelstellingen en realisaties op het gebied van onderwijs, onderzoek, financiën en personeel;
- een jaarlijks strategisch risico assessment waarmee de belangrijkste strategische risico's worden geïdentificeerd en gewogen aan de hand van kans en impact.

Eveneens wordt geanalyseerd:

- of de bestaande beheersmaatregelen afdoende zijn of dat er aanvullende beheersmaatregelen getroffen dienen te worden;
- of de bestuurs- en organisatiestructuur voldoet aan de Governancecode Nederlandse Universiteiten;
- helder belegde verantwoordelijkheden in een context van een cultuur gericht op vertrouwen waarbij recht wordt gedaan aan de professionele autonomie van medewerkers. De Universiteit Utrecht schrapt onnodige interne regelgeving en hanteert een overzichtelijke set van interne regels zoals het Bestuurs- en Beheersreglement waarin de bevoegdheden van de door het college van bestuur aangestelde beheersfunctionarissen zijn geregeld, inclusief mandatering van bevoegdheden per faculteit c.q. organisatieonderdeel, een regeling met betrekking tot wetenschappelijke integriteit en een code of conduct, de Regeling Nevenwerkzaamheden en een Treasury Statuut

- dat voldoet aan de Regeling Beleggen en Belenen. De norm met betrekking tot deze interne regels is volledige compliance.
- een internal audit functie die werkt in opdracht van het college van bestuur en eveneens rapporteert aan de Auditcommissie;
- een begrotingscyclus die bestaat uit een kaderstelling, begrotingsplannen en een instellingsbegroting. Het college van bestuur stelt de begrotingsplannen van faculteiten en overige organisatieonderdelen vast. Zij vormen gezamenlijk de instellingsbegroting, goed te keuren door de raad van toezicht. Op het gebied van huisvesting is er een meerjarige investeringsagenda en zijn financiële kaders vastgesteld waarbinnen de planvorming en realisatie plaatsvindt. Ten behoeve van rechtmatig inkopen werkt de universiteit met een inkoop- en aanbestedingskalender en laat ze gestructureerde spendanalyses uitvoeren. Monitoring vindt onder andere plaats aan de hand van kwartaalrapportages aan het college van bestuur, met een afschrift aan de raad van toezicht.

RISICOBEHEERSING

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste risico's voor de Universiteit Utrecht, die voortdurend in de aandacht staan bij het college van bestuur, met genomen maatregelen om tot mitigatie van deze risico's te komen. De genoemde risico's zijn punt van aandacht in onder meer de planning- en controlcyclus en het periodieke overleg van het college van bestuur met de faculteiten en diensten.

OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKE RISICO'S VOOR DE UNIVERSITEIT UTRECHT

Risico Risico-omschrijving

1 1e geldstroom

Als gevolg van veranderende politieke prioriteiten bestaat het risico dat de geldstroom vanuit het rijk terugloopt. Als gevolg hiervan kan de kwaliteit van onderwijs, onderzoek, innovatie en valorisatie onder druk komen te staan.

2 **2e en 3e geldstroom**

Als gevolg van toenemende concurrentie in het verkrijgen van financiering uit de tweede en derde geldstroom, bestaat het risico dat deze geldstromen teruglopen voor de Universiteit Utrecht met als gevolg dat de kwantiteit en de kwaliteit van onderzoek onder druk komt te staan.

3 Investeringen in huisvesting

De komende jaren investeert de universiteit stevig in onderhoud, renovatie en nieuwbouw van huisvesting. Het risico bestaat dat vastgoedprojecten meer kosten dan begroot en/of langer duren dan gepland en/of hun deliverables niet (volledig) opleveren. Dit kan tot gevolg

Beheersmaatregel

Een financiële meerjarenstrategie waarin verwachte ontwikkelingen in Rijksbaten tijdig en prudent verwerkt worden. Het interne verdeelmodel sluit aan op de incentives van de nationale middelenverdeling en externe ontwikkelingen.

De Universiteit Utrecht versterkt de wervingskracht door gericht te kiezen voor een beperkt aantal interdisciplinaire strategische thema's en focusgebieden, die aansluiten op nationale en internationale (EU) maatschappelijke prioriteiten. Op de gekozen gebieden vindt een periodieke review plaats. Een ondernemende en op innovatie gerichte cultuur wordt gestimuleerd door bestuurders en ondersteund door research support offices in de faculteiten.

De Universiteit Utrecht heeft de financiële kaders vastgesteld waarbinnen de planvorming en realisatie rond vastgoed moet plaatsvinden alsmede een meerjarige investeringsagenda. Eveneens zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar het vastgoedbeleid van de Universiteit Utrecht en zullen de maatregelen, waaronder

Risico Risico-omschrijving

hebben dat (beoogde) gebruikers van het vastgoed niet optimaal ondersteund worden waardoor de kwaliteit van onderwijs, onderzoek, innovatie & valorisatie onder druk komt te staan.

Δ Onderzoeksfaciliteiten

Als gevolg van veranderende regionale politieke prioriteiten en mogelijkheden, evenals door samenwerkingsverbanden door andere universiteiten, bestaat het risico dat de UU onvoldoende in staat is om hoogwaardige onderzoeksfaciliteiten te realiseren met als gevolg dat de kwaliteit van onderzoek onder druk komt te staan.

5 Samenwerkingsverbanden

Als gevolg van samenwerking met partijen waarbij zich incidenten voordoen of die failliet gaan, bestaat het risico dat de universiteit reputatieschade en financiële schade leidt met negatieve gevolgen voor het aantrekken van studenten en onderzoekers en de kwaliteit van onderzoek, innovatie en valorisatie.

6 Aantrekken talent

Als gevolg van schaarste van talent en internationale concurrentie om dit talent, bestaat het risico dat de Universiteit Utrecht onvoldoende in staat is om toptalent te werven en te behouden met als gevolg dat de kwaliteit van onderzoek onder druk komt te staan.

7 Wetenschappelijke integriteit

Als gevolg van incidenten op het gebied van wetenschappelijke integriteit, bestaat het risico dat de universiteit reputatie- en imagoschade leidt met als gevolg dat het moeilijker wordt om studenten, onderzoekers en financiele middelen aan te trekken.

8 Studentenaantallen

Als gevolg van macro-economische ontwikkelingen, politieke besluiten zoals het invoeren van het leenstelsel, bestaat het risico dat de instroom van het aantal studenten drastisch daalt, met als gevolg een onvoldoende dekking van de vaste kosten.

9 Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Als gevolg van de toenemende afhankelijkheid van informatie- en communicatietechnologie gecombineerd met de mogelijkheid van cyberaanvallen of menselijk fouten, bestaat het risico op een (tijdelijk) verminderde beschikbaarheid, integriteit of vertrouwelijkheid van ITC-middelen of data. Als gevolg hiervan kunnen gebruikers schade ondervinden of onvoldoende ondersteund worden.

Beheersmaatregel

het formuleren van een strategisch vastgoedbeleid en bijbehorend vastgoedplan, worden geïmplementeerd.

De Universiteit Utrecht faciliteert en stimuleert interdisciplinaire samenwerking en investeert eveneens in het bij elkaar brengen van partners in kennisecosystemen waardoor de Universiteit Utrecht een sterk netwerk heeft van kennisinstellingen. Samen met partners zoals het UMCU en andere partners op het Utrecht Science Park is de universiteit goed verankerd in de regio.

Waar mogelijk trekt de universiteit samen op om hoogwaardige onderzoeksfaciliteiten gerealiseerd te krijgen. In 2017 hebben de universiteiten van Utrecht, Eindhoven en het Universitair Medisch Centrum Utrecht hun samenwerking geïntensiveerd.

De Universiteit Utrecht voert een due diligence-onderzoek uit bij het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden. In samenwerkingsverbanden houdt de Universiteit Utrecht vast aan haar eigen interne gedragscodes en regelgeving om zo het risico op reputatieschade zo gering mogelijk te houden. De Universiteit Utrecht staat continu in contact met diverse stakeholders. Input van deze stakeholders weegt de universiteit mee in de beslissing om een samenwerkingsverband aan te gaan of te beëindigen. De Universiteit Utrecht voert een behoedzaam financieel beleid.

De Universiteit Utrecht richt zich op het versterken van haar aantrekkeliikheid voor talent uit binnen- en buitenland door het inrichten van een expertisecentrum voor werving, het uitvoeren van een internationaliseringsprogramma en de vernieuwing van het tenure track- programma. Ook zet de universiteit fondsen in voor het aantrekken van toptalent. De Universiteit Utrecht richt zich bovendien op talentonwikkeling binnen de organisatie.

Het kwaliteitszorgsysteem Onderzoek van de Universiteit Utrecht zorgt voor periodieke monitoring van de kwaliteit van het onderzoek, in aansluiting op de landelijke onderzoekvisitaties. De wetenschappelijke integriteit is tevens geborgd in interne afspraken en regelgeving.

De UU zet in op een nationaal en internationaal competitief en relevant palet aan (master)opleidingen, dat het onderzoeksprofiel van de universiteit weerspiegelt, dat ruimte biedt voor interdisciplinariteit en flexibiliteit, en dat grote aantrekkingskracht heeft op studenten met een grote verscheidenheid aan achtergronden.

De UU investeert continu in de betrouwbaarheid, veiligheid en continuïteit van de geautomatiseerde systemen. Zowel voor de ontwikkeling als voor het beheer van IT oplossingen werkt de UU samen met gerenommeerde partijen. Ook vindt voorlichting aan medewerkers plaats over veilig gebruik van data en de herkenning van pogingen om ongeoorloofd toegang te krijgen tot de systemen (bijvoorbeeld middels phising).

De geïdentificeerde strategische risico's zijn gewogen op basis van kans en impact. De belangrijkste resultaten van deze analyse staan weergeven in onderstaande matrix.

Hoog	Waarschijnlijkheid tussen 70 en 100% dat het risico manifest wordt binnen twee jaar.		2	
Kans	Aanmerkelijke kans van 10% tot 70% dat het risico zich voordoet binnen twee jaar.		4 5 6 9	3
Laag	Geringe kans van minder dan 10% dat het risico zich voordoet binnen twee jaar.			7
		Lage impact op reputatie / rankings / kwaliteit van onderzoek, onderwijs & valorisatie / kleine financiële impact en/of schade voor mens en maatschappij.	Geringe impact op reputatie / rankings / kwaliteit van onderzoek, onderwijs & valorisatie / geringe financiële impact en/of schade voor mens en maatschappij.	Grote impact op reputatie / rankings / kwaliteit van onderzoek, onderwijs & valorisatie / grote financiële impact en/of schade voor mens en maatschappij.
		Laag	Impact	Hoog

Ris	sico's:	Kans	Impact
1	1e geldstroom	Midden	Hoog
2	2e en 3e geldstroom	Hoog	Midden
3	Investeringen in huisvesting	Midden	Hoog
4	Onderzoeksfaciliteiten	Midden	Midden
5	Samenwerkingsverbanden	Midden	Midden
6	Aantrekken talent	Midden	Midden
7	Wetenschappelijke integriteit	Laag	Hoog
8	Studentenaantallen	Midden	Midden
9	Informatie- en communicatietechnologie (ICT)	Midden	Midden

HOOFDSTUK 5

Financiën

5.1 FINANCIEEL RESULTAAT 2017

KERNCIJFERS

(x € 1 mln.)	2017	2016
Exploitatieresultaat	1	14
Rijksbijdrage	478	474
Totale baten	829	812
Totale lasten	828	797
Eigen vermogen	479	478

ANALYSE VAN HET FINANCIEEL RESULTAAT 2017

Het gerealiseerde exploitatieresultaat over het boekjaar 2017 bedraagt 1,4 miljoen euro positief. Bij de begroting 2017 was na enkele jaren van grote overschotten een tekort voorzien van 25 miljoen euro, dat zou worden afgedekt ten laste van de eerder gevormde reserves. Het hogere dan begrote resultaat 2017 wordt grotendeels veroorzaakt door enerzijds een bijstelling in de hoogte van de rijksbijdrage in de loop van 2017, anderzijds door soms incidentele, lagere dan begrote uitgaven bij faculteiten welke voornamelijk samenhangen met gefaseerde investeringen uit de beleidsmiddelen. De bestedingen ten laste van de gevormde bestemmingsreserves blijven nog achter bij de begroting. In dit boekjaar is de ingezette uitbreiding van de wetenschappelijke staf verder doorgezet wat heeft geleid tot een toename van de personeelslasten.

INZET VAN DE FINANCIËLE RUIMTE.

De positieve saldi van de voorgaande jaren zijn bij faculteiten en op concernniveau aangewend ten behoeve van de vorming van bestemmingsreserves of ter versterking van de algemene reservepositie, waarmee ruimte is gecreëerd voor belangrijke noodzakelijke toekomstige investeringen. De eerder gevormde bestemmingsreserves op concernniveau worden inmiddels ingezet voor de desbetreffende

doeleinden voor Onderwijs en Onderzoek, met name het fonds voor faculteitsoverschrijdende onderzoekfaciliteiten, additionele toedeling van beleidsruimtemiddelen, waaronder onderwijsfaciliteiten en het fonds voor de facilitering werving toponderzoekers. In 2017 is de besteding hiervan weliswaar op gang gekomen maar blijft nog achter bij de gemaakte ramingen.

Het exploitatiesaldo van 2017 is het gevolg van een zorgvuldig en sober financieel beleid. De organisatie blijkt met vertraging een bestemming te geven aan de aanwezige financiële ruimte.

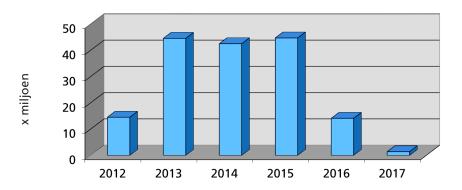
Rekening houdend met de hierboven genoemde ontwikkeling blijft de financiële positie van de universiteit met een solvabiliteit van boven de 50 onverminderd solide. Dit is ook noodzakelijk met het oog op de toekomstige hoge extra investeringen in het vastgoed. Het College van Bestuur stelt zich als doel de financieringskosten t.b.v. deze investeringen in balans te houden met de uitgaven voor onderwijs en onderzoek. Dat betekent dat primair de bestaande liquiditeitsruimte maximaal daarvoor zal worden ingezet alvorens nieuwe leningen zullen worden aangegaan.

HET FINANCIEEL BELEID

Het financiële beleid van de universiteit blijft gericht op het behouden van een positieve balans tussen baten en lasten met daarbij het realiseren van een maximum aan middelen voor onderwiis en onderzoek. De Universiteit Utrecht is financieel gezond en de bedrijfsvoering is financieel solide, hetgeen ruimte geeft om middels eerder gevormde reserves additioneel te investeren in de toekomst van de universiteit.

Met het strategisch plan 2016-2020 zijn de ambities van de Universiteit Utrecht voor de komende jaren recent vastgesteld. Dit plan is de leidraad voor de jaarlijkse bestuursagenda's van het College van Bestuur en van de faculteiten en diensten met een vertaling naar de begroting.

EXPLOITATIES ALDI 2012 - 2017

De inkomsten uit de 2e en 3e geldstroom blijven de komende jaren een belangrijke rol spelen bij de onderzoeksambities van de universiteit. Het EU programma "Horizon 2020" biedt veel nieuwe mogelijkheden voor projectmatig gefinancierd onderzoek, waar tegenover staat dat de competitie toeneemt. De Universiteit Utrecht wil hierin haar voorhoedepositie minimaal handhaven dan wel uitbreiden.

Het uitgangspunt blijft dat de middelen zo veel mogelijk voor de primaire taken van de universiteit worden ingezet. Beheersing van de huisvestingslasten in de nabije toekomst blijft hierbij van belang. Binnen het strategisch vastgoedplan van de Universiteit Utrecht zijn de financiële grenzen hiervoor vastgelegd. Daarnaast wil de universiteit het aandeel van de ondersteuningskosten niet laten stijgen boven het bij de eerdere prestatieafspraken vastgelegde niveau van 20%.

5.2 RESULTATENREKENING

De hieronder opgenomen toelichting op de jaarrekening 2017 van de Universiteit Utrecht heeft betrekking op de geconsolideerde jaarrekening.

EXPLOITATIERESULTAAT 2017

De Universiteit Utrecht sluit het jaar 2017 af met een positief exploitatieresultaat van afgerond 1 miljoen euro.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

De staat van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven ($x \in 1 \text{ mln.}$).

	2017	Begroting 2017	2016
Rijksbijdrage OCW	477	454	474
College-, cursus- en examengelden	65	63	62
Baten werk i.o.v. derden	233	233	219
Overige baten	52	48	57
Totaal baten	828	798	812
Lasten			
Personele lasten	549	507	501
Afschrijvingen	66	67	63
Huisvestingslasten	62	78	79
Overige lasten	151	171	154
Totaal lasten	828	824	797
Saldo baten en lasten	-	-25	15
Rentebaten	-		1
Rentelasten	-		-1
Saldo financiële baten en lasten	-	-	-
Overige baten/lasten	1	-	-1
Netto resultaat	1	-25	14

TOELICHTING OP DE ONTWIKKELING VAN **BATEN EN LASTEN**

De exploitatie over 2017 is nagenoeg sluitend. Daarmee is een belangrijke - ook gewenste trendbreuk met voorgaande jaren, waarin sprake was van omvangrijke overschotten, gerealiseerd. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt voor een groot deel veroorzaakt door de hogere Rijksbijdrage in 2017. De personele lasten nemen in 2017 belangrijk toe als gevolg van de uitbreiding van de wetenschappelijke staf. De aanwending van de in voorgaande jaren gevormde reserves blijft in 2017 nog achter bij de verwachtingen. De exploitatie van de faculteiten en diensten in 2017 komt uit op € 8 miljoen negatief. Een belangrijke oorzaak van het exploitatiesaldo van de faculteiten is de besteding van de gevormde bestemmingsreserves. De besteding van toegekende beleidsgelden blijft nog achter op de begroting.

Voor een uitgebreide balans en staat van baten en lasten met toelichting wordt verwezen naar de jaarrekening 2017 zoals opgenomen in dit verslag.

De rijksbijdrage – exclusief overdrachten – komt hoger uit dan het niveau van de begroting in 2017. In 2017 zijn additionele Rijksbijdragen voor in totaal ruim € 16 miljoen toegekend aan de universiteit als gevolg van verhoging van het macrokader door bijstellingen van de referentieramingen van OCW en een structurele compensatie voor de gestegen loonkosten als gevolg van de nieuwe CAO. Daarentegen is in 2017 de gerealiseerde opbrengst in het kader van het Zwaartekracht-programma met circa € 2 miljoen afgenomen.

De collegegelden nemen in 2017 toe als gevolg van hogere inkomsten uit hoofde van instellingscollegegelden en stijging van het collegegeldtarief.

De baten uit hoofde van contractresearch (baten werk i.o.v. derden) komen in 2017 uit op de begroting. De universiteit richt zich nadrukkelijk op het verbeteren van de positie binnen de Europese Unie, NWO en andere projecten in opdracht van of in samenwerking met derden

LASTEN

De personele kosten in 2017 kunnen als volgt worden geanalyseerd:

,	Begroting		
	2017	2017	2016
Personele lasten	549	507	501
Bij/Af: Kosten reorganisatie	-	-	+1
Af: Kosten overige personele voorzieningen	-10	-	-6
Subtotaal	539	507	496
Bij: Stijging personele lasten t.g.v. toename contractomzet/ zwaartekracht	-	-	12
Af: Stijging personele lasten door cao-wijzigingen	-11	-3	
Totaal	528	504	508

Om de mutatie in de personeelslasten 2017 te tonen ten opzichte van begroting en 2016 zijn bijzondere baten en lasten in deze post in vorenstaand overzicht geëlimineerd.

De personeelslasten komen hoger uit dan de begroting 2017 en het niveau van de 2016. Het gaat dan om de personeelslasten exclusief de dotaties aan voorzieningen, de stijgingen als gevolg van de toename van de contractactiviteiten en de caowijzigingen. Een belangrijke oorzaak hiervan is het invullen van vacatures in de 1e geldstroom in 2017. Het aantal fte's per eind 2017 is ten opzichte van 2016 met 280 toegenomen. Het aantal WP steeg met 25 en het OBP steeg met 255 FTE (inclusief geneeskunde en verbonden partijen). Daarnaast zijn in 2017 de lonen verhoogd als gevolg van de nieuwe cao (+1,4%). De pensioenpremie is in 2017 gestegen met ca. 1,9%.

In 2017 is de verdeelsleutel voor de berekening van de lasten van de faculteit geneeskunde herijkt. De toerekening aan huisvesting bleek te hoog waardoor nu de huisvestingslasten zijn gefixeerd op het bedrag van het budget voor de woonlasten. Als gevolg hiervan is het aandeel van de toegerekende personeelskosten in 2017 relatief toegenomen met ca. 12% (+ € 19 miljoen).

De afschrijvingslasten komen in 2017 hoger uit als gevolg van de investeringen in het kader van de bestemmingsreserve UU-brede onderzoeksfaciliteiten.

De overige lasten nemen ten opzichte van de begroting 2017 per saldo af als gevolg van de onderbesteding van beleidsgelden.

Het saldo van de financiële baten en lasten komt in 2017 uit op nihil. Ondanks de hoge liquiditeit ontvangt de universiteit door de lage marktrente relatief weinig rente-inkomsten.

5.3 BALANS PER 31-12-2017

De balans per 31 december 2017 kan als volgt verkort worden weergegeven:

31-12-2017

618

884

31-12-2016

596

865

(1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (1 (	
Activa	
Totaal vaste activa	

 $(x \notin 1 mln)$

Vlottende activa

Totaal activa

Voorraden/ Vorderingen op		
derden	64	62
Liquide middelen	202	207
Totaal vlottende activa	266	269

Passiva	31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen	479	478
Voorzieningen	72	69
Langlopende schulden	11	17
Kortlopende schulden	322	301
•	405	387
Totaal passiva	884	865

ACTIVA

De vaste activa nemen toe met € 22 miljoen. Dit komt door een hoger volume investeringen in computersystemen, verbouwingen en nieuwbouw, investeringen in apparatuur en inventaris (€ 83 miljoen). De afschrijvingen daarentegen bedroegen over 2017 € 62 miljoen (exclusief geneeskunde).

De universiteit staat in de komende jaren voor een omvangrijk programma van grote investeringen in de huisvesting en ICT. Een belangrijk deel zal in de komende tien jaar worden geïnvesteerd. Dit programma kan niet volledig uit eigen middelen worden gefinancierd. Voor de financiering zal gebruik worden gemaakt van het financieringsarrangement met het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

PASSIVA

Het eigen vermogen stijgt met € 1 miljoen door het positieve exploitatieresultaat over 2017. Het verloop van het eigen vermogen kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1 mln.)	Stand per 31-12-2016		Stand per 31-12-2017
Algemene reserve	316	-2	314
Bestemde reserves Reserve verbon-	137	-	137
den partijen	25	3	28
Totaal eigen vermogen	478	1	479

De algemene reserve wordt aangehouden als bufferreserve om niet structurele financiële tegenvallers en risico's te kunnen opvangen en de continuïteit van de universiteit te waarborgen. De omvang van de algemene reserve past binnen de kaders van de solvabiliteitseis van de universiteit. Met de vorming van bestemmingsreserves worden de faculteiten in staat gesteld deze reserves te benutten voor hun meerjarige financiële planning.

De voorzieningen nemen ten opzichte van 2016 per saldo met € 3 miljoen voornamelijk door de mutatie van de personele voorzieningen (transitievergoeding). In 2017 is circa € 5,9 miljoen betaald in het kader van reeds doorgevoerde reorganisaties (salariskosten en FPU-regelingen) en werkloosheidsuitkeringen. De universiteit voert een beleid om de uitgaven inzake uitkering na ontslag zoveel mogelijk te reduceren.

De langlopende schulden nemen af door de jaarlijkse aflossing van de lening bij het ministerie van Financiën.

De kortlopende schulden zijn toegenomen, voornamelijk als gevolg van de verplichting belasting en sociale verzekering en pensioenen. De afdracht 2016 is volledig in hetzelfde boekjaar gerealiseerd.

5.4 VOORUITZICHTEN 2018

In 2016 is het strategisch plan 2016-2020 gepubliceerd. Met dit strategisch plan zet de Universiteit Utrecht de koers uit voor de komende vier jaren. De begrotingen van universiteit en faculteiten en diensten geven in de komende jaren richting aan de financiële mogelijkheden om dit plan uit te voeren en aan het tempo waarin dit kan gebeuren. Overheidsfinanciering en externe inkomsten zijn hierbij

invloedrijke factoren. Daarnaast zullen in bestaande budgetten keuzes gemaakt worden om ruimte te maken voor nieuwe ambities.

De universiteit ligt op koers met de uitvoering van de strategie, zoals vastgelegd in het strategisch plan. Belangrijke strategische ontwikkelingen die in 2018 en daarop volgende jaren een plaats krijgen in de bestuursagenda van het college van bestuur hebben betrekking op internationalisering van het onderwijs, duurzaamheid, ontwikkeling van hubs binnen de strategische onderzoeksthema's en IT-ontwikkeling in onderwijs en onderzoek. Om deze ambities te realiseren heeft het college van bestuur middelen toegekend uit de universitaire beleidsruimte. Het gaat voor de planperiode van deze begroting onder meer om middelen voor de strategische thema's, focusgebieden, Educate-it, Research IT, het internationaliseringsprogramma en het diversiteitsprogramma. Hiermee is een totaalbedrag van ca. € 37 miljoen voor de planperiode mee gemoeid.

In de begroting 2018 wordt uitgegaan van een negatieve exploitatie voor 2018 en daarop volgende jaren. Dit tekort zal worden gedekt uit de eerder bestemde reserves. Overschotten uit eerdere jaren worden later alsnog ingezet voor onderwijs en onderzoek of gereserveerd voor toekomstige huisvestingsopgaven. Na enkele jaren van grote overschotten is sprake van een afnemend overschot in 2016 en 2017, en een begroot tekort in 2018. Uit dit beeld wordt duidelijk dat de exploitatie van enig jaar in een meerjarig perspectief moet worden geplaatst. De financiële planning is derhalve ook gericht op een meerjarige koers, niet alleen voor de Universiteit Utrecht als geheel maar ook voor de afzonderlijke faculteiten en diensten. Op deze wijze kan duurzaam invulling worden gegeven aan de kerntaken van de Universiteit Utrecht.

Bij de ontwikkeling van de meerjarige financiële koers dient nadrukkelijk ook het omvangrijke vastgoedvraagstuk van de Universiteit Utrecht te worden betrokken. De investeringsopgave voor de komende jaren is fors. De Universiteit Utrecht heeft in 2017 het Strategisch Huisvestingsplan voor de komende 10 jaar opgesteld. In dit plan zijn de keuzes vastgelegd voor huisvesting voor onderzoek, onderwijs en ondersteuning binnen de gestelde financiële randvoorwaarden.

5.5 TREASURYBELEID

In het jaarverslag wordt door een publieke organisatie expliciet verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid ten aanzien van de financiële middelen. De Universiteit Utrecht heeft een treasurystatuut

opgesteld in overeenstemming met de OCW regeling "beleggen en belenen" en dat is goedgekeurd door de raad van toezicht.

BELEGGINGEN

De beurswaarde van de effecten (vnl. obligaties) bedraagt eind 2017 € 4,5 miljoen. De gemiddelde rentevergoeding van beleggingen bedraagt gemiddeld circa 1 procent. De resterende looptijd van de beleggingen is circa 5 jaar. Het beleggingsbeleid is risicomijdend.

BELENINGEN

De universiteit voert momenteel een omvangrijk investeringsprogramma uit. Dat programma is gericht op de instandhouding en vervanging van de gebouwen van de universiteit.

Bij het ministerie van Financiën is een lening afgesloten van € 50 miljoen. De looptijd eindigt op 23 december 2019. De rente bedraagt per 31-12-2017: 0,1%. Aflossing vindt plaats in jaarlijkse termijnen van € 5 miljoen. De universiteit heeft ter zake van deze lening hypothecaire zekerheid verstrekt aan het ministerie van Financiën met een deel van de panden van de universiteit.

5.6 LIQUIDITEITSONTWIKKELING.

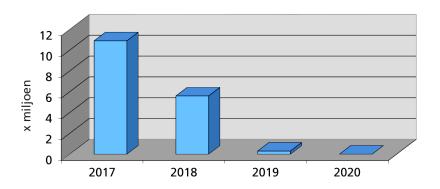
Het netto werkkapitaal - inclusief liquide middelen bedraagt ultimo 2017 € 56,2 miljoen negatief. Ultimo 2016 lag dat bedrag op € 32,7 miljoen negatief. De werkkapitaalpositie geeft weer in hoeverre de universiteit aan haar kortlopende verplichtingen kan voldoen. Deze maatstaf heeft in de praktijk een beperkte waarde vanwege de samenhang met bijvoorbeeld de hoogte van de kortlopende schulden (w.o. verloftegoeden).

Het werkkapitaal van de universiteit is in 2017 afgenomen met € 23 miljoen voornamelijk als gevolg van de toename van de kortlopende schulden.

Bij de beoordeling van het werkkapitaal moet ermee rekening worden gehouden dat onder kortlopende schulden voor € 176,8 miljoen aan vooruitontvangen bedragen is opgenomen (ultimo 2016: € 175,6 miljoen). Ook hebben de overlopende passiva voor € 19,5 miljoen (2016: € 20,2 miljoen) betrekking op posten die niet direct tot een uitgaande kasstroom leiden. Gecorrigeerd voor de bovengenoemde posten bedraagt het werkkapitaal € 140,1 miljoen positief (2016: € 163,1 miljoen).

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht zoals opgenomen in de jaarrekening.

FINANCIERINGSBEHOEFTE 2017-2020

FINANCIERING

De financieringsbehoefte voor de komende jaren kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1 mln.)	2017	2018	2019	2020
(X € 1 IIIIII.)	2017	2010	2019	2020
Beginstand				
financiering	10,9	5,6	0,3	-
Netto-financiering	-	-	-	-
Aflossingen	-5,3	-5,3	-0,3	-
Eindstand				
financiering	5,6	0,3	-	

Voor de planperiode 2018-2020 blijft de solvabiliteit van de universiteit op het vereiste niveau van minimaal 40%. Bij de beoordeling van de geprognotiseerde liquiditeitspositie dient te worden bedacht dat de Universiteit Utrecht tot en met 2018, naast de reeds lopende lening, nog geen gebruik heeft gemaakt van de additionele beschikbare kredietruimte bij het Ministerie van Financiën (Geïntegreerd Middelenbeheer GMB). De liquiditeit van de universiteit kan daardoor tot en met 2019 met het gebruik hiervan op het gewenste niveau blijven inclusief de daarbij benodigde investeringen.

5.7 CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

A GEGEVENSSET

In overeenstemming met de vereisten van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (RJO) geeft de Universiteit Utrecht hierbij inzicht in het verwachte exploitatieresultaat in de komende jaren (2018-2022) en de ontwikkeling van de vermogenspositie. De gegevens zijn ontleend aan de begroting 2018 van de universiteit (goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht van december 2017) met een aanvulling op de exploitatiebegroting voor de jaren 2021 en 2022 (goedkeuring in vergadering van 9 mei 2018).

Op grond van een aanwijzing van OCW moet de scope van de Continuïteitsparagraaf worden verlengd van 3 naar 5 jaren indien sprake is van majeure investeringen. De Universiteit Utrecht verwacht in de periode vanaf 2020 belangrijke investeringen in vastgoed uit te voeren. Om deze reden zijn onderstaand de verwachte balanspositie en exploitatierekening van de Universiteit Utrecht over een periode van 5 jaar opgenomen.

A 1 Kengetallen

In de komende jaren verwacht de universiteit een stabilisatie van het aantal WP. De ontwikkeling van de omzet contractresearch heeft direct gevolgen voor de inzet van WP bij de universiteit.

Universiteit Utrecht	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
bedragen in M€	2017	2018	2019	2020
Wetenschappelijk Personeel				
Vast	1.321	1.293	1.286	1.285
Tijdelijk	1.945	2.009	1.998	1.981
Totaal Wetenschappelijk Personeel	3.266	3.301	3.284	3.266
Ondersteunend & beheerspersoneel				
Vast	2.009	2.023	2.035	2.028
Tijdelijk	433	425	397	393
Totaal Ondersteunend & beheerspersoneel	2.442	2.448	2.432	2.421
Totaal fte	5.708	5.749	5.716	5.687

De aantallen ingeschreven studenten vertoont naar verwachting de komende jaren een lichte groei gebaseerd op de trend van de afgelopen jaren.

Universiteit Utrecht	Realisatie	Prognose	Begroting	Prognose	Prognose
	2017	2018	2019	2020	2021
Bekostigde Bachelorstudenten	18.736	18.850	19.442	19.578	19.707
Bekostigde Masterstudenten	10.596	10.516	11.101	11.242	11.372
Totaal	29.332	29.366	30.543	30.820	31.079

A 2 Meerjarenbegroting

Op grond van nadere voorschriften van OCW moet de scope van de Continuïteitsparagraaf worden verlengd van 3 naar 5 jaren als er sprake is van majeure investeringen in deze periode.

BALANS

Op basis van de meerjarige exploitatiebegroting 2018-2022 en de meerjarige investeringsbegroting 2018-2022 kan de onderstaande balansprognose opgesteld.

Universiteit Utrecht	Realisatie	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
bedragen in M€	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste activa						
- Gebouwen/apparatuur	595	615	645	671	698	724
- Overige vaste activa	23	27	27	27	27	27
Totaal vaste activa	618	642	672	698	725	751
Vlottende activa						
- Voorraden	1	1	1	1	1	1
- Vorderingen	62	65	65	66	65	66
- Liquiditeiten	202	154	88	36	18	21
Totaal vlottende activa	266	220	154	103	84	88
Totaal activa	884	862	826	801	809	839
Eigen vermogen	479	452	427	406	416	426
Voorzieningen	72	73	71	70	71	69
Langlopende schulden	11	6	0	0	0	25
Kortlopende schulden	322	331	328	325	322	319
Totaal passiva	884	862	826	801	809	839
Solvabiliteitratio	54%	52%	52%	51%	51%	51%

TOFLICHTING

Vaste activa

In onderstaand overzicht wordt een prognose van de investeringen in vastgoed, ICT en overige investeringen (m.n. apparatuur) weergegeven voor de jaren 2018-2022.

Universiteit Utrecht	Begroting	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
bedragen in k€	2018	2019	2020	2021	2022
Investeringen vastgoed					
Investeringsuitgaven	68,5	78,3	80,0	80,0	80,0
Afschrijvingen huisvesting	49,8	51,0	54,1	54,1	54,1
Investeringen ICT (centraal)					
Investeringsuitgaven	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Afschrijvingen ICT	5,9	5,5	5,0	5,0	5,0
Investeringen Overig					
Investeringsuitgaven	14,0	15,0	12,0	12,0	12,0
Afschrijvingen	12,8	12,8	12,4	12,4	12,4
Totaal investeringen - afschrijvingen	19,9	29,9	26,5	26,5	26,5

Strategisch Huisvesting Plan

In 2017 is het Strategisch Huisvestingsplan (SHP) opgesteld en goedgekeurd door het CvB en de RvT. Het SHP beslaat een periode van 10 jaren. In dit SHP zijn vanuit de strategische doelstellingen en het strategisch plan 2016-2020 de kaders ontwikkeld en vastgelegd voor de campusvisie en de vastgoedportefeuille. Momenteel wordt er door de directie V&C in samenwerking met de faculteiten gewerkt aan de invulling van het investeringskader. Om die reden is het investeringsschema voor de jaren 2018-2020 in de voorliggende begroting gelijk aan de geprognosticeerde investeringen zoals opgenomen in het SHP.

De Universiteit Utrecht beschikt over 3 separate campussen, te weten USP De Uithof, International Campus Utrecht (ICU) en de binnenstadscampus. De campusvisie is de opmaat voor de Omgevingsvisie en de basis voor oplossingsrichtingen voor de huisvestingsopgaven van de Universiteit Utrecht. Op de campussen wil de universiteit samengevat het volgende profiel uitstralen: De campus is verbindend, inspirerend, duurzaam en internationaal.

Beleid

Huisvesting is een belangrijk bedrijfsmiddel voor de Universiteit Utrecht. Vastgoed dient ter ondersteuning van het primaire proces van O&O en heeft een substantieel en langdurig financieel effect op de bedrijfsvoering. Dit vraagt om een professionele besturing van de vastgoedportefeuille waar een expliciet en verankerd vastgoedbeleid aan ten grondslag ligt dat aansluit bij het strategisch plan 2016-2020.

Het vastgoedbeleid van de Universiteit Utrecht vertaalt zich in zes doelstellingen:

1. Functionele kwaliteit

Gebaseerd op standaardisering en uniformering waar het kan en specifieke oplossingen waar het moet. Een continu proces van beheer en onderhoud draagt zorg voor het behouden van het overeengekomen en acceptabele prestatieniveau van een gebouw.

2. Veiligheid

De gebouwen en omgeving zijn veilig en voldoen tenminste aan de vigerende wet- en regelgeving.

3. Flexibiliteit

De vastgoedportefeuille is schaalbaar en kan groei en krimp opvangen en gebouwen zijn binnen grenzen zonder of met minimale ingrepen aan te passen aan veranderingen in het primair proces.

4. Duurzaamheid

De vastgoedportefeuille draagt bij aan de duurzaamheidsambitie van de Universiteit Utrecht door onder andere in te zetten op CO2-reductie, energiebesparing en een gezonde werkomgeving.

5. Beheersbaarheid

Het totaal aantal projecten in uitvoering en de omvang daarvan.

6. Betaalbaarheid

De vastgoedportefeuille is structureel betaalbaar voor de Universiteit Utrecht (en de gebruikers) zowel wat betreft exploitatie als investeringen. Daartoe zijn de volgende kaders vastgesteld.

Aansluiting bij strategisch plan

- 1. Onderwijs voor een betere toekomst De realisatie van de huisvesting voor PPE past in de doelstelling van persoonlijk contact en hechte communities. Met de afronding van het Onderwijscentrum Noord-Westhoek wordt invulling gegeven aan de doelstelling inspirerende en uitdagende leeromgeving.
- 2. Impact van onderzoek en innovatie De voltooiing en in gebruik name van het volledige Geocluster met kantoor- en labfaciliteiten voor de faculteit Geowetenschappen en hun strategische partners TNO en Deltares, de vorming van het Life Science Cluster David de Wied en het opstellen van het plan van aanpak en clustering herhuisvesting Life Sciences en Natural Sciences vallen binnen de doelstelling van het interdisciplinair onderzoek. De renovatie van het Universiteitsmuseum is gekoppeld aan de doelstelling van een inspirerende en uitdagende omgeving (m.n. onderzoek publiek toegankelijk maken).
- 3. Een veerkrachtige, ambitieuze en innovatieve community

Met het vaststellen van de toekomstvisie Universiteit Utrecht Campussen en de Campusvisie wordt bijgedragen aan een diverse en internationale gemeenschap. Het opstellen van het uitvoeringsplan voor energiebesparingsmogelijkheden in gebouwen en het treffen van maatregelen ten behoeve van de energie-efficiency conform het opgestelde Energie Efficiency Plan EEP 2017-2020 wordt mede invulling gegeven aan een veerkrachtige organisatie.

Financiële kaders

De Universiteit Utrecht hanteert de volgende uitgangspunten:

- Richtinggevend investeringsbudget is €M 720 (prijspeil 2016);
- De gemiddelde jaarlijkse woonlasten van de Universiteit Utrecht bedragen niet meer dan 15% van de jaarlijkse inkomsten;
- De solvabiliteit blijft boven de 40%;
- De verhouding langlopende leningen ten opzichte van het eigen vermogen mag niet groter zijn dan 40%:
- In de financiële afweging rondom vastgoed en huisvestingsvraagstukken dienen de kosten te worden beoordeeld in termen van de total cost of ownership (TCO). Dit betekent dat huisvestingskosten in een meerjarenperspectief worden beoordeeld maar ook in relatie met facilitaire kosten, energielasten en eventuele ICT-kosten, alsmede performance en bijdragen aan CO2 reductie:
- De Universiteit Utrecht doet in principe uitsluitend investeringen in huisvesting indien het functies of voorzieningen betreft ten behoeve van onderwijs of onderzoek, valorisatie en de direct ondersteunende functies hiervan, alsmede ten behoeve van studentenactiviteiten;
- Vanuit het oogpunt van flexibiliteit en de beïnvloedbaarheid van de kosten dient ook bij de hiervoor genoemde functies of voorzieningen (onderwijs of onderzoek, valorisatie en directe ondersteuning), naast eigendom ook huur (of andere eigendoms- of exploitatievormen) in de afweging te worden meegenomen.

Investeringen in ICT

De ICT investeringen betreffen voornamelijk de concern systemen van de universiteit. De investeringsruimte is voor de komende jaren vastgelegd in de begroting 2018. De investeringen in het project

Universiteit Utrecht	Begroting	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
bedragen in M€	2018	2019	2020	2021	2022
Beginstand liquiditeiten (in balans)	207,0	153,6	88,0	36,4	17,7
Exploitatieresultaat	-26,7	-25,5	-20,6	10,0	10,0
Investeringen onroerend goed	-68,5	-78,3	-80,0	-80,0	-80,0
Investeringen overige activa (incl. ICT)	-20,0	-21,0	-18,0	-18,0	-18,0
Afschrijvingen onroerend goed	49,8	51,0	54,1	54,1	54,1
Afschrijvingen overige activa (incl. ICT)	18,7	18,3	17,4	17,4	17,4
Mutaties voorzieningen, werkkapitaal	-1,4	-4,9	-4,2	-2,2	-4,8
Netto financiering	-5,3	-5,3	-0,3	0,0	25,0
Eindstand liquiditeiten (in balans)	153,6	88,0	36,4	17,7	21,3

Research IT worden bekostigd vanuit de Beleidsruimte en maken geen deel uit van de geraamde investeringsuitgaven.

Overige investeringen (o.a. onderzoeksapparatuur)

Onder 'investeringen overig' worden onder andere begrepen de investeringen in onderzoeksapparatuur. Deze investeringen zijn mede afhankelijk van externe financiering.

Vlottende activa

Onder vlottende activa zijn o.a. begrepen de voorraden, de te factureren kosten voor projecten, debiteuren en de liquide middelen. In de onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de liquide middelen weergegeven. Dit overzicht is gebaseerd op de verwachte exploitatieresultaten voor de jaren 2018 tot en met 2022 en de voor dezelfde jaren geprognosticeerde investeringsuitgaven.

Bij de beoordeling van de geprognotiseerde liquiditeitspositie dient te worden bedacht dat de Universiteit Utrecht tot en met 2019, naast

vermogen naar verwachting 51% van het balanstotaal. De reserves van faculteiten maken onderdeel uit van het eigen vermogen.

Voorzieningen

Onder voorzieningen worden de personele voorzieningen ten behoeve van reorganisaties en werkloosheidsuitkeringen, voorzieningen voor milieuverplichtingen en overige voorzieningen opgenomen.

Langlopende schulden

In deze post zijn de leningen opgenomen ten behoeve van de vastgoedinvesteringen In onderstaande tabel wordt het verwachte verloop van de post langlopende schulden weergegeven.

Op basis van de investeringsbegroting is de verwachting dat in 2022 een lening zal moeten worden aangetrokken van M€ 25 om een positieve liquiditeitspositie te behouden. De eindstand langlopende schulden per jaar sluit aan op de langlopende schulden in de balansprognose. Voor de leningen is het recht van hypotheek verstrekt op gebouwen van

Tabel Langlopende schulden

Universiteit Utrecht	Prognose 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Beginstand langlopende schulden	10,9	5,6	0,3	0,0	0,0
Aflossing bestaande leningen Ministerie van Financiën	-5,0	-5,0	0,0	0,0	0,0
Aflossing 'nieuwe' leningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opname lening Subtotaal	0,0 - 5,0	0,0 - 5,0	0,0 0,0	0,0 0,0	25,0 25,0
Overige mutaties					
Aflossing leaseverplichting/erfpacht	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Subtotaal	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Eindstand langlopende schulden	5,6	0,3	0,0	0,0	25,0

de reeds lopende lening, nog geen gebruik heeft gemaakt van de additionele beschikbare kredietruimte bij het Ministerie van Financiën (Geïntegreerd Middelenbeheer GMB). De liquiditeit van de universiteit kan daardoor tot en met 2020 op het gewenste niveau blijven inclusief de daarbij benodigde investeringen. Na die datum is naar verwachting een uitbreiding van de kredietruimte noodzakelijk.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen daalt met de in deze begroting opgenomen geconsolideerde exploitatieresultaten voor de jaren. Ultimo 2022 bedraagt het eigen

de universiteit.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden bestaan uit verplichtingen betreffende crediteuren, vooruit gefactureerde en ontvangen termijnen voor contractresearch en subsidieonderzoek en fiscale verplichtingen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen en geeft aan in welke mate de organisatie in staat is haar schulden op langere termijn te kunnen blijven voldoen. Het College van Bestuur hanteert een ondergrens voor de solvabiliteit van 40%.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De universiteit heeft over de jaren 2013-2017 positieve exploitatiesaldi gerealiseerd. De positieve saldi zijn bij faculteiten en op concernniveau aangewend ten behoeve van de vorming van bestemmingsreserves of ter versterking van de algemene reservepositie, waarmee ruimte is gecreëerd voor belangrijke noodzakelijke toekomstige investeringen. De eerder gevormde bestemmingsreserves op concernniveau worden inmiddels ingezet voor de desbetreffende doeleinden voor Onderwijs en Onderzoek, met name het fonds voor faculteitoverschrijdende onderzoekfaciliteiten, additionele beleidsruimte-middelen, waaronder onderwijsfaciliteiten, het fonds voor de facilitering werving toponderzoekers, versterking reputatie, en inhaalslag ICT investeringen.

Met name bij de alfa/gamma-faculteiten is veel extra docentcapaciteit aangetrokken ten behoeve van het kleinschalig intensief onderwijs. De faculteitsbegrotingen laten zien dat in 2018 een deel van eerder bij hen gevormde reserves zullen worden ingezet. Ook de benutting van de hierboven genoemde bestemmingsreserves op concernniveau zal in 2018 worden voortgezet. Voor de universiteit als geheel beloopt het verwachte gebruik van financiële reserves een totaalbedrag van ruim 30 miljoen euro, wat in de begroting 2018 zichtbaar wordt als een

exploitatietekort van dezelfde omvang. Dit tekort wordt echter gedekt uit de genoemde reserves. Daarmee is per saldo sprake van een sluitende begroting voor de jaren 2018 tot en met 2022.

De trend van grote overschotten van de afgelopen jaren wordt sinds 2016 omgebogen. Daarbij past een kanttekening dat hierbij voorzichtigheid moet worden betracht. De ruimte uit reserves heeft een eenmalig karakter en is niet inzetbaar voor structurele uitgaven. De 1e geldstroombekostiging (rijksbijdrage + collegegelden) laat in de komende jaren een daling in het vrij besteedbare deel zien, die ten koste gaat van de huidige ruimte in de structurele exploitatie. Deze daling wordt verklaard door het geleidelijk teruglopende aandeel van de Universiteit Utrecht in de landelijke studentenpopulatie.

De begroting 2018 bevat tevens een doorkijk naar de jaren 2019 en 2020, waarbij opnieuw zichtbaar wordt dat de gevormde reserves in die jaren zullen worden ingezet. Uiteraard past hierbij de kanttekening dat er op voorhand onzekerheid is ten aanzien van het tempo waarmee die onttrekkingen zullen plaatsvinden. Deze ontwikkeling zal - ook in 2018nauwgezet worden gemonitord.

De verwachte exploitatie over de jaren 2018-2022 kan als volgt worden weergegeven.

(bedragen in M€)	Realisatie 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Rijksbijdrage	478	471	468	472	472	472
Collegegelden	65	63	64	64	64	64
Baten werk in opdracht van derden	233	235	238	239	239	239
Overige baten	52	53	51	51	51	51
Totaal baten	828	822	821	826	826	826
Personele lasten	549	526	524	524	524	524
Afschrijvingslasten	66	69	69	71	72	72
Huisvestingslasten	62	78	79	79	79	79
Overige lasten	151	176	174	173	141	141
Totaal Lasten	828	849	846	847	816	816
Saldo baten en lasten	-	-27	-25	-21	10	10
Saldo financiële baten en lasten	1	-	-	-	-	-
Exploitatiesaldo =	1	-27	-25	-21	10	10

De negatieve resultaten over de periode 2018 tot en met 2020 komen ten laste van reeds gevormde bestemmingsreserves. Na deze onttrekking komt het resterende exploitatiesaldo uit op nihil.

TOELICHTING BIJ DE AFZONDERLIJKE POSTEN VAN DE PROGNOSE 2018-2022.

Bij de opstelling van de begroting 2018 is rekening gehouden met de meest actuele inzichten in de ontwikkeling van rijksbijdrage bekostiging (1e geldstroom) en de ontwikkeling van 2e en 3e geldstroom.

RIJKSBIJDRAGE

De ontwikkeling van de Rijksbijdrage is gebaseerd op de meest actuele informatie uit de OCW- begroting 2018. In de OCW-begroting 2018 wordt de verdeling van het meerjarige macrokader over de universiteiten alleen gegeven voor het jaar 2018. De raming van het lumpsumdeel voor 2019 en 2020 is daarom gebaseerd op het naar de toekomst doortrekken van het in 2018 'gerealiseerde' aandeel van de Universiteit Utrecht in het macrobudget.

De aan de OCW-begroting 2018 ontleende cijfers zijn op loon/prijspeil 2017. Bij het opstellen van de interne middelenverdeling bij de kaderbrief is op basis van de toen bekende gegevens een inschatting gemaakt van de loonbijstelling over zowel 2016 als 2017.

Bij de kaderbrief is aangegeven dat vanwege de demissionaire status van het zittende kabinet er enkele onzekerheden waren m.b.t. de hoogte van de rijksbijdrage voor de Universiteit Utrecht. Op basis van de huidige inzichten is de rijksbijdrage 7,8 miljoen euro hoger dan verondersteld bij de kaderbrief. De belangrijkste bijstelling betreft de eenmalige toekenning van het zgn. 2 % deel van de prestatiemiddelen in afwachting van nieuwe beleidsafspraken tussen de HO-sector en het ministerie van OCW. Het regeerakkoord van het nieuwe kabinet bevat daarnaast diverse voornemens waarvan momenteel nog niet duidelijk is of en in hoeverre dit invloed zal hebben op de begroting 2018. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de daaruit voortvloeiende wijzigingen eerst bij de kaderbrief 2019 en verder effect zullen hebben. Hierbij wordt met name gedacht aan de aangekondigde structurele verruiming van onderzoekmiddelen. Onduidelijk is welk deel daarvan aan universiteiten wordt toebedeeld en welk deel daarvan vervolgens voor de Universiteit Utrecht beschikbaar zal zijn. Voor wat betreft de aangekondigde halvering van het collegegeld voor eerstejaarsstudenten kan worden verwacht dat deze reeds met ingang van het collegejaar 2018-2019 van toepassing is. Daarbij wordt er overigens vanuit gegaan dat deze verlaging zal worden gecompenseerd in de rijksbijdrage.

In de 1e rijksbijdragebrief 2018 van OCW die aansluit op de cijfers die op Prinsjesdag 2017 bij de miljoenennota zijn gepresenteerd, komt de totale rijksbijdrage voor de Universiteit Utrecht voor 2018 uit op € 568 miljoen. Om een zo realistisch mogelijke raming van de ontwikkeling van de rijksbijdrage Universiteit Utrecht na 2018 te kunnen maken wordt in de UU-begroting ook rekening gehouden met het UUaandeel in de middelen die OCW na 2018 (voorlopig) heeft achtergehouden, namelijk de middelen die samenhangen met het studievoorschot en het 2%deel van de prestatieafspraken. Het is aannemelijk dat de door OCW achtergehouden middelen conform de eerder aangeven budgetreeksen ook na 2018 beschikbaar komen.

SEO gelden

Het ministerie van OCW stelt sinds 2015 een extra financiering beschikbaar ten behoeve van publiek gefinancierde kennisinstellingen die Europese middelen verwerven binnen Horizon2020. Deze financiering wordt verstrekt via de zogeheten regeling 'Stimulering Europees Onderzoek' (SEOregeling). De SEO-regeling komt tegemoet in de kosten die instellingen (in)direct maken voor een EU-gefinancierd project, de zogenaamde 'matchingskosten'.

COLLEGEGELDEN

Bij de collegegelden worden vier categorieën onderscheiden.

a. Wettelijk collegegeld (regulier en gedifferentieerd)

Studenten die afkomstig zijn uit landen die behoren tot de Europese Economische Ruimte (EER) en die niet eerder een graad hebben behaald betalen het wettelijke collegegeld. Dat betreft de overgrote meerderheid van de studenten. Bij het University College wordt een verhoogd wettelijk collegegeld gehanteerd in het kader van de wettelijke mogelijkheden tot collegegelddifferentiatie. De faculteiten REBO en GW starten per 1 september 2018 met een gezamenlijk nieuw Bachelor-programma Philosophy, Politics & Economics (PPE), dat nauw verbonden is met het strategisch thema Instituties. Voor deelname aan het programma betalen studenten een verhoogd collegegeld dat is bepaald op 2 x het wettelijke tarief, waarvoor de Universiteit Utrecht een keurmerk heeft ontvangen.

b. Instellingstarieven voor studenten die reeds een graad hebben

Het uitgangspunt voor deze groep studenten is dat het instellingscollegegeld gelijk dient te zijn aan de bekostiging die de Universiteit Utrecht ontvangt voor een reguliere student (d.w.z. rijksbijdrage en wettelijk collegegeld). Voor 2016-2017 zijn collegegeldtarieven

voor studenten die reeds een graad hebben herijkt op de bekostigingssituatie in 2016. Om te zorgen dat de instellingscollegegelden op een stabiele wijze gekoppeld blijven aan de feitelijke bekostiging van de reguliere studenten zullen de tarieven om de 3 jaar worden herijkt op basis van de gemiddelde ontwikkeling van de bekostiging in de drie voorafgaande jaren. Deze herijking zal voor het eerst weer plaatsvinden bij de vaststelling van de tarieven voor studiejaar 2019-2020. In de tussenliggende jaren volgen de instellingscollegegelden de indexering van het wettelijke collegegeld.

c. Instellingscollegegelden voor niet EERstudenten

Met ingang van 2016-2017 is besloten om de instellingstarieven voor niet EU/EER studenten aan te laten sluiten bij hetgeen internationaal gangbaar is, dat wil zeggen dat de hoogte meer marktconform is. De opleidingen kunnen hierbij maatwerk leveren omdat zij de bevoegdheid hebben gekregen om tuition fee waivers en beurzen te verstrekken. Ook deze tarieven zullen om de 3 jaar opnieuw worden geijkt op de ontwikkelingen op de internationale onderwijsmarkt, voor zover relevant voor de Universiteit Utrecht. Deze herijking zal voor het eerst plaatsvinden bij de vaststelling van de tarieven voor studiejaar 2019-2020. In de tussenliggende jaren wordt de indexering van het wettelijke collegegeld gevolgd.

d. Vergoeding pre-master trajecten

Om door te stromen naar een universitaire master, kunnen hbo-studenten deelnemen aan een schakeltraject. Hiermee werken ze de kennisachterstand weg die ze hebben ten opzichte van wo-studenten die een bijbehorende bacheloropleiding hebben afgerond. Ook universitaire studenten kunnen hier gebruik van maken, als zij een master willen volgen in een andere richting dan hun bachelor. Universiteiten zijn verplicht om schakeltrajecten aan te bieden, maar krijgen hiervoor geen bekostiging van de overheid. Door de Wet Kwaliteit in Verscheidenheid mag vanaf studiejaar 2013-2014 voor trajecten vanaf zestig studiepunten slechts anderhalf keer het wettelijk collegegeld gevraagd worden. Het wetsvoorstel Studievoorschot regelt dat vanaf studiejaar 2017-2018 het te vragen bedrag aan studenten nog verder wordt teruggebracht naar maximaal één keer het wettelijk collegegeld en zal vanwege een wetswijziging per 1 september 2017 het premastertarief, al naar gelang de studielast, een evenredig deel zijn van het wettelijk

Op de instellingscollegegelden genoemd onder b, c en d wordt een centrale inhouding van 20% toegepast als bijdrage aan de kosten van huisvesting en ondersteuning. De instellingstarieven voor het

studiejaar 2018-2019 zijn met instemming van de Universiteitsraad vastgesteld in de kaderbrief 2018.

BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN

De ontwikkeling van de baten in opdracht van derden laat een stijgende trend zien in de periode 2016 -2020. In het strategisch plan is een hoger ambitieniveau vastgelegd dan blijkt uit de ingediende begrotingen.

OVERIGE BATEN.

In de categorie overige baten worden o.a. de opbrengsten van detachering van personeel, de verhuur van onroerend goed & verkoop van materiaal gepresenteerd.

PERSONEELSLASTEN

Deze lasten bestaan uit de begrote personeelslasten zoals salarissen, sociale lasten, pensioenlasten, inhuur personeel en overige personele lasten.

OVERIGE MATERIËLE LASTEN

De post overige materiële lasten bestaat o.a. uit directe lasten voor onderwijs en onderzoek (projecten) en de bedrijfsvoering.

HUISVESTINGSLASTEN

De huisvestingslasten bestaan uit o.a. huur van gebouwen, energiekosten, dagelijks onderhoud en schoonmaakkosten voor de gebouwen van de Universiteit Utrecht.

AFSCHRIJVINGEN

De afschrijvingslasten bestaan voor het grootste gedeelte uit afschrijvingskosten van gebouwen. Het overige deel bestaat uit afschrijvingen van ICT en investeringen in overige infrastructuur.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Het saldo van financiële baten en lasten omvat rentelasten van opgenomen middelen, rentebaten op geldmiddelen en valutaresultaten. De rentelasten behorende bij de financieringsbehoefte zijn structureel van aard en berekend op basis van de liquiditeitsprognose voor de komende jaren. Daarnaast zijn de renteverplichtingen van de lopende leningen begrepen in de financiële baten en lasten.

B OVERIGE RAPPORTAGES

De rapportage met betrekking tot het interne risicobeheersingsysteem- en controlesysteem (B1) en de beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden (B2) zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

5.8 OVERZICHT VERGOEDINGEN AAN EN **DECLARATIES VAN BESTUURDERS VOOR** INSTELLINGEN ALS BEDOELD IN ARTIKEL 4, **DERDE LID RJO**

Naar aanleiding van de brief van de staatssecretaris van OCW van 25 november 2011 inzake transparantie over declaraties en declaratievoorschriften zijn onderstaand de declaraties opgenomen van het College van Bestuur over 2017. De declaraties van het bestuur zijn in overeenstemming met de interne declaratie- richtlijnen van de Universiteit Utrecht.

De Universiteit Utrecht heeft bij de samenstelling van onderstaand overzicht het advies van de VSNU overgenomen met betrekking tot de uniformering van de wijze van verantwoording en toerekening van de declaraties van bestuurders. Onder declaraties worden verstaan: vergoedingen voor individueel gemaakte kosten en geleverde diensten. Naast de declaraties zijn hierin ook opgenomen de direct door de universiteit betaalde facturen en afschrijvingen van creditcards. De kosten van het dienstvervoer (auto's, chauffeurs en overige kosten) zijn op basis van het gebruik over 2017 toegerekend aan de leden van het college van bestuur. De Universiteit Utrecht heeft sinds een aantal jaren twee dienstauto's voor werk en woon-werk gerelateerd vervoer.

G.J. van der Zwaan 141	A. Pijpers
	156
141	156
43.836	98.248
3.811	7.383
1.010	2.707
48.798	108.494
	1.010

. .

5.9 PRIVATE ACTIVITEITEN

In 2017 zijn door de Universiteit Utrecht geen gelden uit de rijksbijdrage aangewend voor investeringen in private activiteiten die niet in lijn zijn met de werkzaamheden waarvoor de instelling een rijksbijdrage ontvangt van de overheid. Voor zover van toepassing zijn deze activiteiten ondergebracht in aparte rechtspersonen (Universiteit Utrecht Holding BV en Stichting Incubator).

5.10 BESTUURSVERKLARING

Het college van bestuur bevestigt hierbij (conform de Regeling jaarverslaggeving onderwijs) dat alle bij het college van bestuur bekende informatie, van belang voor de controleverklaring bij de jaarrekening en de bekostigingsgegevens, ter beschikking heeft gestaan aan de instellingsaccountant. Tevens verklaart het college van bestuur niet betrokken te zijn geweest bij onregelmatigheden, zoals bedoeld in de hiervoor genoemde regeling.

Utrecht, 9 mei 2018

^{*)} tot en met 30 juni 2017 (Rapportage conform voorgeschreven model OCW)

Jaarrekening 2017

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	44
Geconsolideerde balans per 31 december 2017	45
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017	46
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017	47
Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2017	48
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	48
Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2017	55
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten 2017	68
Enkelvoudige jaarrekening per 31 december 2017	78
Enkelvoudige balans per 31 december 2017	78
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017	79
Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2017	80
Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2017	81
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017	90
Overige gegevens	94
Resultaatbestemming	94
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	95

Leeswijzer

In de jaarrekening wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de financiële positie van de Universiteit Utrecht over het verslagjaar 2017. In dit verslag is de financiële informatie van de universiteit opgenomen. De volgende documenten zijn hierin opgenomen:

	Toelichting:
Jaarrekening	De jaarrekening van de universiteit wordt opgemaakt volgens de inrichtingsvereisten van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ). Voor de inrichting van de jaarverslaggeving in het onderwijs geldt de Regeling jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Deze verklaart de BW-voorschriften voor de jaarverslaggeving samen met de RJ-richtlijnen (BW/RJ) van toepassing, aangevuld met een aantal onderwijs specifieke zaken, vastgelegd in hoofdstuk RJ 660 van de RJ bundel. Deze richtlijnen geven specifiek aan welke toelichtingen en specificaties in de jaarrekening moeten worden opgenomen. De geconsolideerde jaarrekening heeft betrekking op de universiteit samen met haar deelnemingen en verbonden partijen welke geconsolideerd moeten worden.
Balans	De vermogenspositie van de universiteit is weergegeven in de balans. De activazijde van de balans geeft aan op welke wijze de middelen van de universiteit zijn vastgelegd. De financiering van deze middelen uit eigen en vreemd vermogen is weergegeven aan de passivazijde. De activa worden onderscheiden in vast en vlottend, waarbij als criterium geldt de mate van duurzaamheid van de inzet voor de universiteit. De vaste activa bewijzen de universiteit meerdere jaren diensten. Voorraden, vorderingen en liquide middelen worden tot de vlottende activa gerekend.
Staat van baten en lasten	In de staat van baten en lasten wordt inzicht gegeven in de omvang van de afzonderlijke baten en lasten over het boekjaar 2017. Het nettoresultaat is bepaald volgens het baten-en-lastenprincipe. Alle baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.
Kasstroomoverzicht	Het kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de herkomst en besteding van middelen (cashflow). Hierbij wordt de aansluiting weergegeven met de mutatie in de geldmiddelen.
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	In de waarderingsgrondslagen wordt voor elke afzonderlijke post van de balans en de staat van baten en lasten aangegeven hoe de bepaling en waardering heeft plaatsgevonden.
Toelichting op de posten in de jaarrekening	In de toelichting bij de balans en staat van baten en lasten worden de afzonderlijke posten van de balans en de staat van baten en lasten nader toegelicht. Deze toelichting bestaat voornamelijk uit voorgeschreven (verplichte) mutatieoverzichten en specificaties teneinde de samenstelling van deze posten te kunnen raadplegen.
Enkelvoudige jaarrekening	De enkelvoudige balans en staat van baten en lasten hebben betrekking op de cijfers van de universiteit met uitzondering van de deelnemingen en andere gelieerde instellingen welke in de consolidatie worden betrokken.
Niet uit de balans blijkende verplichtingen	Hierin zijn opgenomen verplichtingen van de Universiteit Utrecht welke niet in de balans tot uitdrukking komen.
Overige gegevens	In de overige gegevens zijn de controleverklaring en de resultaatbestemming opgenomen.
Bijlagen	In de bijlagen zijn een aantal nadere toelichtingen en specificaties opgenomen.

Geconsolideerde balans per 31 december 2017

(na resultaatbestemming)

 $(x \in 1.000)$

1	Activa	31-12-2017	31-12-2016
	Vaste activa		
1.1.1	Immateriële vaste activa	13.327	15.204
1.1.2	Materiële vaste activa	594.531	571.322
1.1.3	Financiële vaste activa	9.851	9.685
	Totaal vaste activa	617.709	596.211
	Vlottende activa		
1.2.1	Voorraden	1.383	1.122
1.2.2	Vorderingen	62.416	60.891
1.2.4	Liquide middelen	202.132	206.972
	Totaal vlottende activa	265.931	268.985
		883.640	865.196
2	Passiva	31-12-2017	31-12-2016
	Groepsvermogen		
2.1.1	Eigen vermogen	478.426	477.141
2.1.2	Minderheidsbelang derden	561	378
		478.987	477.519
2.2	Voorzieningen	71.672	68.886
2.3	Langlopende schulden	10.890	17.136
2.4	Kortlopende schulden	322.091	301.655
		404.653	387.677
		883.640	865.196

Ratio's	2017	2016	2015	2014	2013
- Solvabiliteit	0,54	0,55	0,53	0,50	0,48
- Current ratio	0,83	0,89	0,85	0,77	0,78
- Nettowerkkapitaal	-56.160	-32.670	-47.197	-70.317	-62.479

De solvabiliteitsratio is het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen en geeft aan in welke mate de organisatie in staat is haar schulden op langere termijn te kunnen blijven voldoen.

De current ratio is het totaal van de vlottende activa gedeeld door de schulden op korte termijn en geeft aan in welke mate de organisatie in staat is haar schulden op korte termijn te voldoen.

Het nettowerkkapitaal geeft het saldo aan van vlottende activa minus kortlopende schulden.

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017

(x € 1.000)

			Begroting	
3	Baten	2017	2017	2016
3.1	Rijksbijdragen	477.706	454.496	473.667
	College-, cursus- en examengelden	64.589	62.867	62.006
	Baten werk in opdracht van derden	233.366	233.136	219.398
	Overige baten	52.212	47.781	57.107
	Totaal baten	827.873	798.280	812.178
4	Lasten			
4.1	Personele lasten	549.135	507.219	501.382
4.2	Afschrijvingen	66.000	67.097	62.625
4.3	Huisvestingslasten	62.228	78.166	78.976
4.4	Overige lasten	150.572	171.076	154.174
-	Totaal lasten	827.935	823.558	797.157
	Saldo baten en lasten	-62	-25.278	15.021
6	Financiële baten en lasten	128	-23	350
ı	Resultaat	66	-25.301	15.371
7	Belastingen	-19	-	-88
8	Resultaat deelnemingen	1.309	-	-1.176
		1.290	-	-1.264
ſ	Resultaat na belastingen	1.356	-25.301	14.107
9	Aandeel derden in resultaat	26	-	-41
I	Nettoresultaat	1.382	-25.301	14.066

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017

	Kasstroom uit operationele activiteiten Saldo baten en lasten		
	Saldo baten en lasten		
		-0,1	15,0
	Aanpassingen voor:		
4.2	Afschrijvingen	62,9	60,9
2.2	Mutaties voorzieningen	2,8	-4,6
	Veranderingen in vlottende middelen:		
1.2.1	- Voorraden	-0,2	-
1.2.2	- Vorderingen	-1,5	4,3
2.4	- Kortlopende schulden	19,5	-12,6
	Kasstroom uit bedrijfsoperaties	83,4	63,0
6.1	Ontvangen interest	0,4	0,3
6.2	Betaalde interest	-	-0,2
7/8/9	Overige resultaten	1,0	0,8
		1,4	0,9
	Subtotaal kasstroom uit operationele activiteiten	84,8	62,1
	Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
1.1.1	Investeringen Immateriële vaste activa	-3,2	-3,5
1.1.2	Investeringen Materiële vaste activa	-81,3	-46,7
1.1.2	Desinvesteringen Materiële vaste activa	0,3	-
1.1.3	Investeringen Financiële vaste activa	-5,3	-
1.1.3	Desinvesteringen Financiële vaste activa	5,1	1,5
	Subtotaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-84,4	-48,7
	Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
2.3 2.3	Aflossing langlopende schulden Nieuwe leningen	-5,3 -	-5,0 +3,0
	Subtotaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-5,3	-2,0
	Mutatie liquide middelen	-4,9	+11,4
1.2.4	Beginstand liquide middelen	207,0	195,6
	Mutatie liquide middelen	-4,9	+11,4
1.2.4	Eindstand liquide middelen	202,1	207,0

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2017

Ter voldoening aan artikel 2.9 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek legt het college van bestuur rekening en verantwoording af over het in 2017 gevoerde financiële beheer van de Universiteit Utrecht.

ALGEMEEN

Universiteit Utrecht, gevestigd te Utrecht, is een publiekrechtelijke organisatie. Opgericht in 1636, is de universiteit uitgegroeid tot een moderne, toonaangevende kennisinstelling op het gebied van universitair onderwijs en onderzoek met een groeiende internationale reputatie. De universiteit verricht fundamenteel en toegepast onderzoek in een breed scala van wetenschapsgebieden. De Universiteit Utrecht is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 30275924.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (RJO), Titel 9 Boek 2 BW, en Hoofdstuk 660 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de stellige uitspraken van de overige hoofdstukken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving en met de bepalingen van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ('WNT').

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan die van de geconsolideerde jaarrekening. Indien geen nadere grondslagen zijn vermeld wordt verwezen naar de vermelde grondslagen in de geconsolideerde jaarrekening.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuiteitsveronderstelling.

Overige

In de jaarrekening zijn de bedragen vermeld in duizenden euro's (tenzij anders aangegeven). Waar in de jaarrekening gesproken wordt van 'begroting' wordt de begroting 2016 bedoeld. Waar van de 'minister' sprake is, wordt bedoeld de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Balans en staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de universiteit zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben tenzij anders vermeld. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de diensten zijn overgedragen aan de afnemer.

GEBRUIK VAN SCHATTINGEN

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het college van bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de Universiteit Utrecht en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Aan het hoofd van de groep staat Universiteit Utrecht. De jaarrekening van Universiteit Utrecht is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening Universiteit Utrecht.

Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken. Participaties die zijn verworven uitsluitend met het doel om ze binnen afzienbare termijn weer te vervreemden, worden niet geconsolideerd.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar Financiële vaste activa in de enkelvoudige jaarrekening. Gegevens van rechtspersonen van wie de gezamenlijke betekenis te verwaarlozen is zijn niet opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

VERBONDEN PARTIJEN

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

ACQUISITIES EN DESINVESTERINGEN VAN GROEPSMAATSCHAPPIJEN

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de desbetreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

VREEMDE VALUTA

De posten in de jaarrekening van de Universiteit Utrecht worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de universiteit haar bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van de Universiteit Utrecht.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de

functionele valuta tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening.

BALANS

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen. Dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan. De kosten van aanschaffing (licenties) van universitaire administratieve systemen inclusief de (externe) opleidings- en implementatiekosten worden tegen kostprijs geactiveerd. De afschrijvingstermijn bedraagt 5 jaar. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode, waarbij wordt uitgegaan van een restwaarde van nihil.

Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen de laagste van de boekwaarde en de verwachte opbrengsten.

Indien gronden in erfpacht worden uitgegeven worden de geactiveerde ontwikkelingskosten afgeschreven over dezelfde termijn als de looptijd van de erfpachtovereenkomst.

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Afschrijvingsmethoden

Afschrijvingen worden ten laste van de staat van baten en lasten gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte levensduur van ieder onderdeel van het actief waarbij uitgegaan wordt van een restwaarde van nihil. De afschrijvingsmethoden, geschatte levensduur en restwaarde worden periodiek beoordeeld. Levensduurverlengend onderhoud (>

€ 25.000) wordt geactiveerd en afgeschreven. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De geschatte gebruiksduur voor gebouwen luidt als volgt:

- casco 60 jaar
- afbouw 30 jaar
- inbouwpakketten 15 jaar
- technische installaties 15 jaar
- investeringen in huurpanden 10 jaar of kortere huurtermiin
- terreinvoorzieningen 30 jaar

Schattingswijziging waardering materiële vaste activa

De gebruiksduur van de gebouwen van de universiteit wordt periodiek beoordeeld. Nieuwe inzichten kunnen leiden tot aanpassing van de resterende afschrijvingstermijn voor de panden. Het effect van deze schattingswijzigingen wordt in aanmerking genomen vanaf het boekjaar waarin de nieuwe gebruikstermijn wordt vastgesteld.

Inventaris en apparatuur met een kostprijs van meer dan € 12.500 worden geactiveerd en afgeschreven volgens de lineaire methode. De afschrijvingstermijn varieert, in samenhang met de verwachte toekomstige gebruiksduur, van 2 tot 20 jaar en bedraagt in het algemeen 5 jaar.

Boeken en kunstvoorwerpen

De aankopen van boeken en tijdschriften worden in het jaar van aanschaf rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover de universiteit in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering. Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Als resultaat wordt in aanmerking genomen het in het verslagjaar gedeclareerde dividend van de deelneming, waarbij niet in contanten uitgekeerde dividenden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde (zie verder de paragraaf "Bijzondere waardeverminderingen van financiële vaste activa"); afwaardering vindt plaats ten laste van de winst-en-verliesrekening.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Overige effecten

Effecten (obligaties) waarvan de universiteit de intentie heeft deze tot het einde van de looptiid aan te houden, en hiertoe ook in staat is, worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

De overige gekochte effecten worden, voor zover deze aan een beurs genoteerd zijn, gewaardeerd tegen reële waarde. Wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de staat van baten en lasten. Niet-beursgenoteerde gekochte obligaties worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Bijzondere waardeverminderingen materiële en immateriële vaste activa

De universiteit beoordeelt op balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het

individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/ de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill wordt niet teruggenomen.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waardewijzigingen in de winst-en-verliesrekening of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt. Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de onderneming toekomend bedrag onder voorwaarden die de onderneming anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Bijzondere waardeverminderingsverliezen onder de (geamortiseerde) kostprijs van de beleggingen in effecten die tegen reële waarde worden gewaardeerd, met verwerking van waardewijzigingen in het eigen vermogen, worden direct ten laste van de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Als in een latere periode de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Te facturen diensten/onderhanden projecten

Dit betreft verleende diensten van door derden gefinancierde projecten tegen bestede kosten (bestaande uit directe personele lasten, overige lasten en toegerekende indirecte kosten voor zover door derden vergoed), verminderd met een voorziening voor voorzienbare verliezen en verminderd met gefactureerde termijnen naar rato van de voortgang van de dienstverlening. Op projectniveau is bepaald in hoeverre diensten nog te factureren zijn dan wel zijn vooruit gefactureerd per balansdatum. Per saldo vooruit gefactureerde termijnen zijn onder de kortlopende verplichtingen opgenomen. De

toerekening van opbrengsten, kosten en winstneming van door derden gefinancierde projecten geschiedt naar rato van de verrichte prestaties bij de uitvoering van de projecten ('percentage of completion' methode). Verwachte verliezen worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde. Onder de vlottende activa zijn de vorderingen opgenomen waarvan de looptijd in de regel niet langer dan een jaar bedraagt. Op de vorderingen worden voorzieningen voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Minderheidsbelang derden

Het minderheidsbelang derden wordt gewaardeerd op het aandeel van derden in de nettovermogenswaarde, bepaald overeenkomstig de waarderingsgrondslagen van de universiteit.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden: en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen, voorziening voor milieuverplichtingen en overige voorzieningen opgenomen.

Tenzij anders aangegeven, worden de voorzieningen opgenomen tegen de nominale waarde. Indien het effect daarvan materieel is, worden de voorzieningen bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken op basis van een disconteringsvoet die een afspiegeling is van de actuele markttaxaties van de tijdwaarde van geld en, waar nodig, van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting.

Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Voorzieningen voor reorganisatie worden opgenomen voor geschatte bedragen van per balansdatum, formeel gedetailleerd, opgestelde reorganisatieplannen waarvan bij de betrokkenen de gerechtvaardigde verwachting is gewekt dat deze zullen worden uitgevoerd. In de reorganisatievoorziening worden de als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk kosten opgenomen die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van de universiteit. Deze voorzieningen zijn opgenomen onder de personele voorzieningen.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening uit hoofde van claims, geschillen en rechtsgedingen

Een voorziening uit hoofde van claims, geschillen en rechtsgedingen wordt gevormd indien het waarschijnlijk is dat de universiteit in een procedure zal worden veroordeeld. De voorziening betreft de beste schatting van het bedrag waarvoor de verplichting kan worden afgewikkeld, en omvat tevens de proceskosten.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De reële waarde van de langlopende en kortlopende schulden benadert de boekwaarde. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN

De rijksbijdrage (lumpsum) wordt op basis van de jaarlijkse toekenning in de staat van baten en lasten opgenomen. Voor zover de bestedingen in relatie met de toegekende, door de minister geoormerkte middelen achterblijven vindt passivering op de balans plaats onder kortlopende schulden.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten van door derden gefinancierde projecten (Werk in opdracht

van derden) worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Resultaten uit hoofde van verleende diensten van door derden gefinancierde projecten worden in de staat van baten en lasten opgenomen volgens de 'percentage of completion' methode.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

LASTEN

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenlasten

De instelling heeft een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. De premiegrondslag bestaat uit het pensioengevend inkomen van de werknemer verminderd met de franchise. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk

is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Huisvestings- en overige lasten

Onder huisvestings- en overige lasten worden die kosten verstaan die ten laste van het jaar komen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen. Waardeveranderingen van effecten (obligaties) worden rechtstreeks verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Leasing

Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele leases

Als de universiteit optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Belastingen

Per 1 januari 2016 zijn publiekrechtelijke rechtspersonen in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De Universiteit Utrecht heeft op grond van artikel 6b lid 1 onderdeel b van de wet vennootschapsbelasting een subjectvrijstelling voor de vennootschapsbelasting. De omvang en bekostiging van de onderwijs-en onderzoeksactiviteiten van de universiteit zijn hiervoor bepalend. De verbonden partijen van de Universiteit Utrecht zijn zelfstandig belastingplichtig voorzover zij zich als een onderneming kwalificeren.

Honoraria onafhankelijke accountant

Hieronder zijn opgenomen de honoraria van de accountant welke ten laste zijn gebracht van de organisatie, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

Faculteit Geneeskunde

In navolging van de bestaande samenwerkingsovereenkomst tussen de Universiteit Utrecht en het UMCU wordt de rijksbijdrage voor de medische faculteit overgedragen aan het UMCU. In overeenstemming met de gemaakte afspraken kent de exploitatie van de medische faculteit een "nihil" resultaat. De exploitatie van de medische faculteit is onlosmakelijk verbonden met de exploitatie van de totale ziekenhuisexploitatie van het UMCU.

Op grond van de voorschriften zoals opgenomen in RJ 660 artikel 603 worden de baten uit de Onderwijs en Onderzoeksactiviteiten (O&O-gelden) en de daaraan toe te rekenen kosten op basis van een tussen UMCU en UU overeengekomen verdeelsleutel samengevoegd met de exploitatie van de Universiteit Utrecht. De O&O-gelden omvatten zowel de overgedragen rijksbijdrage (1e geldstroom) als de baten uit contractactiviteiten (2e en 3e geldstroom) als gevolg van de bestaande verwevenheid van de geldstromen bij de financiering en verantwoording van contractactiviteiten (matching).

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Onder geldmiddelen worden verstaan de liquide middelen. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten, investeringsen financieringsactiviteiten. De ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividend zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verworven financiële belangen zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2017

ACTIVA

1.1.1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Hieronder zijn opgenomen de kosten van aanschaffing (licenties) van universitaire administratieve systemen inclusief de (externe) implementatiekosten onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen.

(x € 1.000)		1.1.2
Stand per 1 januari 2017		
Aanschafprijs		34.590
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	_	-19.386
Boekwaarde per 1 januari 2017		15.204
Mutaties in de boekwaarde:		
Investeringen		3.236
Desinvesteringen		
- Aanschafwaarde	3.221	
- Cumulatieve afschrijvingen	-3.221	
		-
Afschrijvingen		-5.113
•		
Saldo		4.077
Saido		-1.877
Chand nov 34 december 2017		
Stand per 31 december 2017		
Aanschafprijs		34.605
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen		-21.278
	_	
Boekwaarde per 31 december 2017		13.327
	_	

De desinvesteringen hebben betrekking op geheel afgeschreven activa.

1.1.2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa (gebouwen, terreinen en apparatuur) worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde onder aftrek van jaarlijkse afschrijvingen.

Het verloop van de post materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

				In uitvoering	
(	Gebouwen	Terreinen	Inventaris en apparatuur	en vooruit- betalingen	Totaal
(x € 1.000)					
-	1.2.1	1.2.1	1.2.2	1.2.4	
Stand per 1 januari 2017					
Aanschafprijs	1.288.964	20.525	104.802	38.150	1.452.441
Cumulatieve afschrijvingen en					
waardeverminderingen	-800.123	-	-80.996	-	-881.119
Boekwaarde per 1 januari 2017	488.841	20.525	23.806	38.150	571.322
Mutaties in de boekwaarde:					
Investeringen	4.776	622	9.502	66.423	81.323
Desinvesteringen	-69	-	-43	-	-112
Afschrijvingen	-49.343	-	-8.507	-	-57.850
Overige mutaties	19.387*)	-	-	-19.539	-152
Saldo	-25.249	622	952	46.884	23.209
Stand per 31 december 2017					
Aanschafprijs	1.309.241	21.147	95.206	84.034	1.510.630
Cumulatieve afschrijvingen en					
waardeverminderingen	-845.650	-	-70.448	-	-916.098
Boekwaarde					
Per 31 december 2017	463.592	21.147	24.758	84.034	594.531

^{*)} Deconsolidatie Stichting de Driewerf -152

Materiële vaste activa in uitvoering betreffen gebouwen in aanbouw.

De universiteit heeft ter zake van een lening op een deel van haar gebouwen hypothecaire zekerheid verstrekt aan het ministerie van Financiën.

Om een indicatie te geven van de actuele waarde van de materiële vaste activa zijn onderstaand de WOZ (onroerende zaak waarde) en de verzekerde waarde opgenomen.

WOZ- en verzekerde waarde gebouwen en terreinen	Peildatum	x € 1.000
WOZ-waarde gebouwen en terreinen	1-1-2017	562.624
Verzekerde waarde gebouwen	31-12-2017	1.472.213
Verzekerde waarde inventaris	31-12-2017	662.610
Verzekerde waarde boeken- en andere collecties	31-12-2017	178.344

Boeken en kunstvoorwerpen

De bezittingen in de vorm van boeken en kunstvoorwerpen, waaronder een groot aantal historische werken en unieke exemplaren, zijn niet in de balans opgenomen. Zij worden bij aanschaf direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. In 2017 is voor € 2.408.000 (2016: € 2.261.000) aan boeken en tijdschriften aangeschaft ten laste van de staat van baten en lasten.

1.1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Hieronder zijn opgenomen de investeringen in deelnemingen en verstrekte leningen aan verbonden partijen. Voor informatie over de geconsolideerde verbonden partijen wordt hierbij verwezen naar de toelichting op de financiële vaste activa in de enkelvoudige jaarrekening (blz. 83 e.v.).

(x € 1.000)	Deelname C %		oekwaarde 1 januari 2017	Inves- teringen	Desinves- d teringen	Resultaat eelnemingen (dividend)	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
1.1.3.2 Deelnemingen			2017	teringen	teringen	(dividend)	Overige	2017
Phytogenics B.V., Utrecht	(31,7%)	4	-	-	-	-	-	-
Enceladus Pharma B.V., Utrecht	(14,77%)	4	165	-	-	-165	-	-
Crossbeta Bioscience B.V., Utrecht	(14,55%)	4	142	-	-	-142	-	-
Rabo Pre-Seed Fonds, Utrecht	(18,18%)	4	400	-	-	-	-	400
Milabs B.V., Utrecht	(9,83%)	4	444	-	-	-	-	444
Cavadis B.V., Utrecht	(19,8%)	4	-	-	-	-	-	-
U-Protein Express B.V., Utrecht	(-%)	4	7	-	-7	2.247	-2.247	-
Thuja Capital Healthcare B.V.								
Utrecht	(13,16%)	4	1.676	23	-279	959	-959	1.420
Crystal Delivery B.V., Utrecht	(10,26%)	4	785	528	-	-394	-	919
Prothix B.V., Utrecht	(20,0%)	4	150	-	-	-	-	150
Brain Science Tool B.V., Utrecht	(37,5%)	4	39	9	-	-	-	48
Mucosis B.V., Utrecht	(4,27%)	4	637	-	-	-637	-	-
Trajectum Pharma B.V., Utrecht	(49,66%)	4	1	-	-	-	-	1
BiocerOX B.V., Utrecht	(11,10%)	4	1	-	-	-	-	1
Broteio Pharma B.V., Utrecht	(5,95%)	4	1	-	-	-1	-	-
KimerDX B.V., Utrecht	(19,76%)	4	41	-	-	-	-	41
Cart Tech B.V., Utrecht	(24,75%)	4	-	-	-	-	-	-
Encare Biotech B.V., Utrecht	(13,34%)	4	82	142	-	-112	-	112
Thuja Capital Healthcare II B.V.								
Utrecht	(5,16%)	4	195	91	-	-	-	286
Gadela Founders B.V., Utrecht	(20,17%)	4	2	-	-	-	-	2
Arthrosave B.V., Utrecht	(12,5%)	4	4	-	-	-	-	4
UPact B.V, Utrecht	(24,51%)	4	14	-	-	-7	-	7
Connected Animals Holding B.V.,	(40.00/)	4		185		104		01
Utrecht CERRica B.V. Utanasht	(49,0%)	4	-		-	-104	-	81
SERPinx B.V., Utrecht	(22,66%)	4	-	12	-	-	-	12
Immunoprecise Antibodies Ltd, Victoria Canada	(2,86%)	4	_	910	_	-376	_	534
SkylineDX, Rotterdam	(0,04%)	4	_	65	_	-65	_	_
AMT Medical B.V., Utrecht	(6,08%)	4	-	100	-		-	100
Subtotaal deelnemingen		_	4.786	2.065	-286	1.203	-3.206	4.562

^{*)} Toelichting op de codes: 1 = contractonderwijs; 2 = contractonderzoek; 3 = onroerende zaken; 4 = overig.

1.1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA (VERVOLG)

(x € 1.000)	Boekwaarde 1 januari 2017	Verstrekte leningen	Afgeloste leningen	Resultaat deel- nemingen	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
1.1.3.4 Overige leningen u/g						
Leningen deelnemingen	853	1.027	-577	-535	-	768
Overige leningen	4	9	-	-	_	13
Subtotaal leningen	857	1.036	-577	-535	-	781

Onder overige leningen deelnemingen zijn opgenomen leningen verstrekt door de UU Holding B.V. aan startende ondernemingen.

(x € 1.000)	Boekwaarde 1 januari 2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Resultaat desinves- teringen	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
1.1.3.7 Effecten (looptijd > 1 jaar)		-				
Obligaties	4.042	2.203	-1.857	120	-	4.508
Subtotaal effecten	4.042	2.203	-1.857	120	-	4.508
1.1.3 Totaal financiële vaste activa	9.685	5.304	-2.720	788	-3.206	9.851

Toelichting obligaties:

Van het bedrag aan obligaties heeft ca. € 0,8 miljoen betrekking op de beleggingen in het kader van de overeenkomst met de Nippon foundation (zie langlopende schulden). De overige beleggingen zijn in bezit bij de verbonden partijen.

De desinvesteringen van de effecten hebben betrekking op herbeleggingen.

VLOTTENDE ACTIVA

1.2.1 VOORRADEN

(x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
Verkrijgingprijs gebruiksgoederen	1.407	1.133
Voorziening voor incourantheid	-24	-11
1.2.1.2 Gebruiksgoederen	1.383	1.122

Hieronder zijn opgenomen voorraden van o.a. proefdieren en gebruiksmaterialen.

1.2.2 VORDERINGEN

	(x € 1.000)		31-12-2017		31-12-2016
1.2.2.1	Debiteuren		25.548		22.721
1.2.2.2	Ministerie OCW		1.495		2.032
1.2.2.4	Vorderingen op verbonden partijen		2.908		3.303
1.2.2.7	Studenten		584		387
	Te factureren inzake werk in opdracht van				
	derden	14.765		15.606	
	Omzetbelasting	2.114		2.067	
	Overige	8.354	_	8.613	
1.2.2.10	Overige vorderingen		25.233		26.286
1.2.2.15	Overlopende activa		7.397		6.882
1.2.2.16	Voorzieningen voor oninbaarheid debiteuren		-749		-720
	Totaal vorderingen	=	62.416	=	60.891

De looptijd van deze vorderingen is korter dan één jaar. In de post te factureren inzake werk in opdracht van derden is een voorziening voor verlieslatende projecten ad € 1,7 mio (2016: € 1,3 mio) begrepen. De vordering op verbonden partijen heeft betrekking op de rekening-courant positie met UMCU inzake het onderdeel Biomedische Wetenschappen. Hier zijn geen voorwaarden aan verbonden.

Het verloop van voorziening wegens oninbaarheid debiteuren is als volgt:

(x € 1.000)	2017	2016
Stand per 1 januari	720	906
Onttrekking	-570	-163
Vrijval	599	-23
Stand per 31 december	749	720

1.2.4 LIQUIDE MIDDELEN

	(x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
1.2.4.1	Kasmiddelen	102	88
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	199.488	204.342
1.2.4.2	Depositorekeningen	2.542	2.542
	Totaal liquide middelen	202.132	206.972

Onder depositorekeningen is opgenomen een spaarrekening zonder vaste looptijd (met een rente van 0,05%). De overige liquide middelen staan ter vrije beschikking. In het saldo 'Tegoeden op bankrekeningen ' is opgenomen een bedrag van ruim € 11,7 miljoen van Universiteit Utrecht Holding B.V. en € 1,3 miljoen van Stichting Incubator.

PASSIVA

2.1.1 GROEPSVERMOGEN

Het verloop van het eigen vermogen in 2017 kan als volgt worden weergegeven:

		Stand per		Overige	Stand per
	(x € 1.000)	1-1-2017	Resultaat	mutaties	31-12-2017
	Algemene reserve				
2.1.1.1	Algemene reserve	315.773	2.806	-4.967*)	313.612
2.1.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)				
	Faculteiten/diensten Concern:	87.085	-1.957	-2.767	82.361
	- Onderzoeksfaciliteiten UU breed	9.762	-2.785	-	6.977
	- Beleidsgelden	8.133	-3.228	437	5.342
	- Beleidsgelden (NIOZ)	-	-	7.200	7.200
	- Dynamische onderzoeksmiddelen	5.000	-1.000	-	4.000
	- Fonds werving toponderzoekers	4.622	-	-	4.622
	- Versterking reputatie UU	2.742	-896	-	1.846
	- Additionele scholing UU-medewerkers - ICT investeringen	1.000 3.000	-1.000	-	1.000 2.000
	- ISD & huisvesting Israëllaan	3.000 375	-1.000	_	145
	- Onderwijs gebonden onderzoek	1.900	-1.900	_	145
	- Life long learning	1.000	-1.000	-	_
	- Ophoging studiepunttarief	-	5.000	-	5.000
	- Fonds onderzoeksinfrastructuur	-	5.373		5.373
	-	124.619	-3.623	4.870	125.866
2.1.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)				
	- Reserves verbonden partijen	25.504	2.510	-	28.014
2.1.1.4	Bestemmingsfonds (publiek)				
	- Arbeidsvoorwaarden	8.531	-97	-	8.434
2.1.1.5	Bestemmingsfonds (privaat)				
	- Nippon Foundation	214	-214	_	_
	- Qaboos	2.500		_	2.500
	- Qaboos		24.4		
		2.714	-214	-	2.500
	Eigen vermogen	477.141	1.382	-97	478.426
2.1.2	Minderheidsbelang derden	378	-26	209	561
	Groepsvermogen	477.519	1.356	112	478.987
	=				

^{*)} Deconsolidatie Stichting de Driewerf -97

Op grond van RJ 660 artikel 206 dienen het eigen vermogen en de daarin opgenomen delen te worden gesegmenteerd naar publieke en private middelen. Het eigen vermogen en de daarin opgenomen delen worden in beginsel, tenzij de universiteit de private herkomst ervan heeft aangetoond, verantwoord als publieke middelen.

Indien een deel van het eigen vermogen is afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de organisatie mag worden verwacht en deze beperking door derden is aangebracht, wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds.

Indien de beperktere bestedingsmogelijkheid door het College van Bestuur is aangebracht wordt het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve.

TOELICHTING OP HET EIGEN VERMOGEN:

De Bestemmingsreserve (publiek) betreffen de reserves welke op grond van een besluit van het college van bestuur zijn gevormd voor voorgenomen specifieke bestedingen in het kader van onderwijs en onderzoek bij de faculteiten en diensten.

Naast de specifieke bestemmingen van faculteiten en diensten ook de overschotten op de toegekende beleidsgelden van de faculteiten en diensten aan de bestemmingsreserves faculteiten/diensten toegevoegd.

De Bestemmingsreserve (privaat) betreft de reserves Stichting Incubator en Universiteit Utrecht Holding BV. en overige verbonden partijen.

Vanuit het Bestemmingsfonds (publiek) - Arbeidsvoorwaarden wordt een bijdrage geleverd aan o.a. de kosten van ouderschapsverlof, arbo- en milieucoördinatoren, kinderopvang, Mid Career Counseling, Leeftijdsbewust Deeltijdverlof en Leeftijdsbewust Kwaliteitsbeleid.

Het Bestemmingsfonds (privaat) Nippon Foundation is ultimo 2017 opgeheven.

2.2 VOORZIENINGEN

	(x € 1.000)	Stand per 1-1-2017	Dotatie	Onttrek- king	Vrijval	Overige (	entemutatie bij contante waarde)	Stand per 31-12-2017	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1	Personeels- voorzieningen	31.640	14.163	-6.714	-3.818	-	-174	35.097	14.210	20.887
2.2.3	Voorziening voor milieu- verplichtingen en milieurisico's	36.490	1.309	-1.724	-	-	-	36.075	1.500	34.575
2.2.4	Overige voorzieningen	756	500	-	-	-756*)	-	500	200	300
		68.886	15.972	-8.438	-3.818	-756	-174	71.672	15.910	55.762

^{*)} Deconsolidatie Stichting de Driewerf

2.3.1 PERSONEELSVOORZIENINGEN

De samenstelling en het verloop van de personeelsvoorzieningen in 2017 kunnen als volgt worden weergegeven:

					Rentemutatie		KortlopendLa	nglopend
	Stand per		Onttrek-		(bij contante	Stand per	deel < 1	deel
(x € 1.000)	1-1-2017	Dotatie	king	Vrijval	waarde)	31-12-2017	jaar	> 1 jaar
Werkloosheidsuitkeringen	14.862	6.858	-4.564	-133	-51	16.972	11.963	5.009
Voorziening reorganisatie	5.889	1.210	-1.328	-1.378	-	4.393	1.098	3.295
Verlofspaarregeling	6.092	2.569	-91	-951	-	7.619	108	7.511
Langdurig zieken	2.487	2.816	-405	-1.356	-	3.542	856	2.686
Jubileumgratificaties	2.310	710	-326	-	-123	2.571	184	2.387
	31.640	14.163	-6.714	-3.818	-174	35.097	14.209	20.888

(Voor de bepaling van het kort- en langlopend deel van de voorziening voor werkloosheidsuitkeringen is een beperkt deel van de verplichting gebaseerd op gemiddelde bedragen en niet per persoon).

De Voor**ziening voor werkloosheidsuitkeringen** is bepaald op basis van de maximale uitkeringsrechten (de Universiteit Utrecht is eigenrisicodrager voor wettelijke en bovenwettelijke WW-uitkeringen) van reeds ingegane uitkeringen ultimo het boekjaar verminderd met een percentage dat ontleend is aan ervaringscijfers uit het verleden ten aanzien van de niet-volledige benutting van de maximale uitkeringsrechten. Daarenboven is een verplichting opgenomen voor potentiële werkloosheidsuitkeringen voor tijdelijke contracten voor AIO's en overig personeel. Het langlopende deel (meer dan 2 jaar) van de verplichting is tegen de contante waarde opgenomen.

Met ingang van 2017 is tevens rekening gehouden met de transitievergoeding bij ontslag van werknemers vanaf 1-1-2018.

De Voorziening reorganisatie heeft betrekking op de kosten welke verband houden met de afvloeiing van personeel van faculteiten en diensten in verband met reorganisaties. De hierin begrepen (langlopende) verplichtingen voor aanvullingen op FPU-uitkeringen zijn tegen de contante waarde opgenomen. In 2017 is als gevolg van een hogere uit- en doorstroom van betrokken werknemers de hiervoor opgenomen verplichting vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

De Voorziening verlofspaarregeling heeft betrekking op door individuele medewerkers gespaarde verlofdagen die op een met de medewerker overeengekomen tijdstip aaneengesloten zullen worden opgenomen (bijv. voor een 'sabbatical leave'). De waardering is tegen de nominale waarde opgenomen.

De Voorziening langdurig zieken betreft salariskosten die samenhangen met de geschatte resterende duur van het ziekteverlof van personen welke op balansdatum langer dan 3 maanden ziek zijn. De waardering is tegen de nominale waarde opgenomen.

De Voorziening jubileumgratificaties heeft betrekking op de cao-verplichting voor jubileumgratificaties welke voortvloeien uit de lopende dienstverbanden met medewerkers. De waardering is tegen de contante waarde opgenomen.

Gehanteerde veronderstellingen bij toepassing contante waarde:

	2017	2016
Disconteringsvoet 31 december *)	0,9	0,8
Toekomstige loonstijgingen **)	1,1	0,9
Toekomstige loonstijgingen incl. sociale lasten	1,4	1,4

^{*)} Gebaseerd op gemiddelde rentevoet van Nederlandse staatsleningen 5-15 jaar)

^{**)} Toekomstige loonstijgingen zijn gebaseerd op de 11 jaar gemiddelde CAO stijging

2.3.3 VOORZIENING VOOR MILIEUVERPLICHTINGEN EN MILIEURISICO'S

De voorziening heeft betrekking op de verplichtingen voor de beheersing en verwijdering van asbest in de gebouwen van de universiteit in het kader van de vigerende gebruiksvergunningen. In 2009 heeft een nader onderzoek plaatsgevonden waarbij de geschatte verwijderkosten van asbest voor de gebouwen van de universiteit zijn geraamd. De verplichting wordt opgenomen voor de beste schatting van de kosten noodzakelijk om de verplichting af te wikkelen in de komende decennia. Daarbij is rekening gehouden met de onzekerheden die onvermijdelijk samenhangen met de uitvoering van de asbestsanering in relatie tot het huisvestingsplan van de universiteit in de komende jaren. Vanaf 2014 is de verplichting voor asbestsanering gebaseerd op alle relevante panden van de universiteit in plaats van voorheen alleen op de beoogde slooppanden. De inschatting van de verwachte kosten van asbestverwijdering is hierbij bijgesteld op basis van een actuele transactie in 2014. De voorziening heeft tevens betrekking op onderhoud aan en herstel van betonnen gevels. De voorziening is opgenomen voor de contante waarde en wordt jaarlijks geïndexeerd.

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

(x € 1.000)	Stand per 1-1-2017	Aangegane leningen	Aflos- singen	Stand per 31-12-2017	Looptijd >1 jaar	Looptijd > 5 jaar	Rente- voet
2.3.3 Kredietinstellingen	15.000	-	-5.000	10.000	5.000	-	0,1
2.3.7 Nippon Foundation	1.115	-	-	1.115	-	-	4,0
2.3.7 Erfpacht	5.897	-	-187	5.710	5.523	4.700	-
2.3.7 Overige	324	-	-144	180	180	-	
Totaal langlopende schulden	22.336	-	-5.331	17.005	10.703	4.700	
Overboeking naar kortlopende schulden van aflossingsverplichtingen 2018				-6.115			
Totaal				10.890			

Kredietinstellingen

Op 23 december 2009 is een lening afgesloten bij het ministerie van Financiën voor een bedrag van € 50 miljoen. De looptijd eindigt op 23 december 2019. Hiervan was op balansdatum € 35 miljoen afgelost. De rente bedraagt 0,1% (2016: 0,1%). Aflossing vindt plaats in jaarlijkse termijnen van € 5 miljoen. De universiteit heeft ter zake van deze lening hypothecaire zekerheid op een deel van haar gebouwen verstrekt aan het ministerie van Financiën. De reële waarde benadert de boekwaarde van de lening.

Nippon Foundation

In november 1994 is de overeenkomst getekend tussen de Nippon Foundation en de universiteit. Bij het sluiten van de overeenkomst heeft de Nippon Foundation € 798.653 ter beschikking gesteld. Het vermogen wordt door de universiteit jaarlijks aangepast voor de inflatie. In 2018 is de overeenkomst beëindigd en is het gehele bedrag terugbetaald.

Erfpacht

De universiteit is eigenaar van het terrein de Uithof in Utrecht en ontwikkelt diverse percelen ten behoeve van de uitgifte in erfpacht. De door derden verschuldigde erfpachttermijnen welk in een keer worden geïnd worden verantwoord onder langlopende schulden. Jaarlijks valt een aan de looptijd evenredig deel van deze schuld vrij ten gunste van het resultaat.

2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN

De kortlopende schulden zijn als volgt te specificeren:

(x € 1.000)	31-12-201	17	31-12-201	6
2.4.7 Vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten		147.102		147.302
2.4.8 Crediteuren		23.172		26.478
2.4.3 Aflossingsverplichtingen 2018		6.115		5.200
Loonheffing	15.917		874	
Omzetbelasting	288		138	
Vennootschapsbelasting	44		88	
Premies volksverzekeringen	4.101		10	
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen		20.350		1.110
2.4.10 Schulden terzake pensioenen		4.999		436
2.4.12 Overige kortlopende schulden		43.371		44.628
2.4.13 Vooruitontvangen collegegelden	29.666		28.328	
2.4.14 Vooruitontvangen subsidies OCW geoormerkt	643		1.133	
2.4.14 Vooruitontvangen subsidies OCW (overige)	4.170		4.928	
2.4.16 Vooruitontvangen bedragen	9.744		9.130	
2.4.17 Vakantiegeld en -dagen	32.759		32.982	
Overlopende passiva		76.982		76.501
Totaal kortlopende schulden		322.091		301.655

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd kleiner dan 1 jaar.

In de post vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten is een voorziening voor verlieslatende projecten ad € 7,2 mio (2016: € 5,8 mio) begrepen.

i1	Subsidies zonder	verrekeningsclausul	6

					_		
Projectomschrijving	Jaar	Kenmerk en datum	Toegewezen C	_		restatie	
Beschikking			bedrag	verslagjaar	a	fgerond	
(x € 1.000)							
Bridging the Gap – dokters met verstand van zaken	2016	909801 d.d. 4 april 2016	30	30		ja	
Naar Buiten! Open en online onderwijs op locatie	2016	909799 d.d. 4 april 2016	92	92		nee	
Open en Online "X Games	2017	1178935 d.d. 24 april 2017	100	80		nee	
Open en Online "Public International Law: clips & bites"	2017	1179555 d.d. 24 april 2017	23	18		nee	
Beta-techniek netwerken	2017	TNVOHO-17007 d.d. 30 september 2017	43	43		nee	
G2		Subsidies met verreke	eningsclausule				
G2-A		Aflopend per ultir	mo vorelagiaar				
Projectomschrijving	Jaar		Toegewezen	Saldo	Ontvangen	Postodina	Te verrekenen
Beschikking	Jaai	Keiiiierk en datuiii	bedrag	1-1-2017	in 2017	in 2016	
(x € 1.000)							
Sirius programma 2010	2011	OND/ODB-10/90853U van 18 november 2010	1.025	154	-154	-	-
Professionele leer-gemeenschappen PLG-2013 012	2013	MUO/2013/54371U 2 december 2013	200	98	-	51	47
Professionele leer- gemeenschappen PLG-2013 018	2013	MUO/2013/54367U 2 december 2013	200	70		- 34	36
G2-B	Do	orlopend tot in een volge	nd verslagjaar				
Projectomschrijving Beschikking	Jaar	Kenmerk en datum	Toegewezen bedrag	Saldo 1-1-2017	Ontvangen in 2017	Besteding in 2017	
(x € 1.000)							
Begeleiding startende leraren BSL-2013 08	2013	MUO/2013/54305U van 2 december 2013	1.000	891	-	175	716
DUDOC 804AO-42742	2013	OND/ODB-2013/15782 U van 12 april 2013	1.151	-80	-	76	-156
Totaal			_	1.133	-154	336	643
			=				

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Algemeen

De universiteit maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de universiteit een beleid en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de universiteit te beperken.

Kredietrisico

De universiteit loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, handels- en overige vorderingen, liquide middelen. Het kredietrisico dat de universiteit loopt concentreert zich voornamelijk bestaande op debiteuren en nog te factureren bedragen. Met de meeste tegenpartijen bestaat een lange relatie; zij hebben tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

De blootstelling aan kredietrisico van de universiteit wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke afnemers. Met het merendeel van de afnemers wordt al meerdere jaar zaken gedaan en er is slechts in incidentele gevallen sprake geweest van verliezen.

Renterisico en kasstroomrisico

De onderneming loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden en herfinanciering van bestaande financieringen. Voor vorderingen en schulden met variabel rentende renteafspraken loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen en met betrekking tot vast rentende leningen reële waarde risico. De UU maakt geen gebruik van rentederivaten.

Valutarisico

Als gevolg van de internationale activiteiten loopt de universiteit uit hoofde van in de balans opgenomen schulden een beperkt valutarisico.

Prijsrisico

Als gevolg van beleggingen in beursgenoteerde obligaties loopt de onderneming prijsrisico. Fluctuaties in de koers hebben een beperkte impact op het resultaat en op het eigen vermogen van de universiteit.

Liquiditeitsrisico

De universiteit bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen en -rapportages. Het management ziet erop toe dat voor de universiteit steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten beschikbaar is.

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden e.d. benadert de boekwaarde daarvan.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

MEERJARIGE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

Investeringsverplichtingen

De lopende verplichtingen voor gebouwen in aanbouw bedragen per balansdatum in totaal € 27,9 miljoen (gemiddelde resterende looptijd 1-2 jaar).

Huur, lease en overige verplichtingen

De Universiteit Utrecht heeft huurcontracten afgesloten voor gebouwen met een gemiddelde resterende looptijd van 6 jaar en een huursom van totaal € 6,9 miljoen tot en met 2022. Hiervan heeft € 1,6 miljoen een looptijd korter dan 1 jaar. Daarnaast zijn (operational) leasecontracten voor vervoermiddelen afgesloten met een gemiddelde resterende looptijd van 2 jaar en een huursom van € 90.000 op jaarbasis.

Afstudeersteun en studentbestuurders

De lopende verplichtingen voor afstudeersteun en studentenbeurzen bedragen per 31 december 2017 € 0,9 miljoen.

VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN (GARANTIES)

(x € 1000)	Maximaal	Openstaand	Resterende
	bedrag	bedrag	looptijd
BO-EX '91/ Stichting Sociale Huisvesting	*)	-	32 jaar

*) Op 29 oktober 1996 is tussen de universiteit en de beide genoemde stichtingen een vestigingsovereenkomst gesloten waarbij de stichtingen zich hebben verbonden een complex met wooneenheden te realiseren in De Uithof en deze wooneenheden in eerste instantie te verhuren aan studenten van de Universiteit Utrecht en de hogescholen gevestigd in de gemeente Utrecht. Als onderdeel van de overeenkomst is overeengekomen dat de kosten van leegstand die meer bedragen dan één procent van de totale huursom gedurende vijftig jaar, te rekenen vanaf de ingangsdatum van de eerste huurovereenkomst, jaarlijks voor twee derde worden gedragen door BO-EX/SSH en voor een derde door de universiteit.

OVERIGE

Kredietfaciliteit Ministerie van Financiën

De Universiteit Utrecht heeft met het Ministerie van Financiën in het kader van het schatkistbankieren een rekening-courant overeenkomst afgesloten. De universiteit heeft op grond van deze overeenkomst een kredietfaciliteit van € 50 miljoen.

NIOZ

Begin 2015 is met stichting NIOZ, Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee een samenwerkingsovereekomst gesloten op het gebied van gezamenlijk onderzoek. De looptijd van de overeenkomst eindigt per 1 januari 2025. De Universiteit Utrecht zal jaarlijks, onder voorwaarden, een bijdrage doen aan het NIOZ ter grootte van € 2,4 miljoen.

Alliantiefonds

In november 2017 is de Universiteit Utrecht een samenwerkingsovereenkomst (strategische alliantie) aangegaan met de Technische Universiteit Eindhoven en het Universitair Medisch Centrum Utrecht voor een periode tot en met 31 januari 2021. De Alliantie richt op multidisciplinair onderzoek en onderwijs op het gebied van Biomedisch onderzoek & Gezondheid, Energieonderzoek en Klimaatonderzoek. De partijen steken gezamenlijk een bedrag van € 10 miljoen ter beschikking ten behoeve van het Alliantiefonds. De UU heeft voor de komende jaren (2018-2021) jaarlijks hiervoor € 825.000 uit de beleidsruimte beschikbaar gesteld.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten 2017

3 BATEN

ALGEMEEN

In de hieronder opgenomen specificaties van posten van de staat van baten en lasten zijn de bedragen van de begroting 2017 opgenomen voor zover beschikbaar. De begroting 2017 is niet in hetzelfde formaat opgesteld als de jaarrekening 2017 waardoor slechts de totaalbedragen per post van de staat van baten en lasten zijn weergegeven.

In de staat van baten en lasten 2017 zijn de financiële gegevens van de faculteit Geneeskunde, op basis van de door het UMC Utrecht opgestelde exploitatieoverzicht, onderdeel van de geconsolideerde jaarrekening van de universiteit. In 2017 is de verdeelsleutel voor de berekening van de lasten van de faculteit geneeskunde herijkt. Daarbij zijn de huisvestingslasten gefixeerd op het bedrag van het budget voor de woonlasten.

3.1 RIJKSBIJDRAGEN

	(x € 1.000)		2017	Begroting 2017		2016
3.1.1	Rijksbijdrage OCW		572.444	550.393		569.975
	Geoormerkte subsidies OCW	165			721	
	SEO stimulering Europees onderzoek	3.291		_	2.018	
3.1.2	Overige subsidies OCW		3.456	2.702		2.739
	Rijksbijdrage academische zieken- huizen (werkplaatsfunctie)	-87.096			-85.535	
	Overige	-5.193		_	-5.304	
3.1.3	Inkomensoverdrachten		-92.289	-86.527		-90.839
	Mutatie vooruitontvangen geoormerkte doelsubsidies		-3.165	-		-3.402
	Mutatie vooruitontvangen rijksbijdrage inzake toponderzoek-scholen / zwaartekracht		-2.740	-12.072		-4.806
	Totaal	=	477.706	454.496	=	473.667

Op grond van RJ 660 artikel 602 dient de overdracht van de rijksbijdrage voor de werkplaatsfunctie in mindering te worden gebracht op de baten uit rijksbijdragen. De verantwoording van de rijksbijdrage voor de werkplaatsfunctie vindt plaats via het plandocument van het aangesloten academische ziekenhuis (UMCU).

3.3 COLLEGE-, CURSUS- EN EXAMENGELDEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
3.3.4	Collegegelden sector WO			
	- Wettelijk collegegeld	55.824		55.139
	- Instellingscollegegeld	8.765		6.867
	Totaal	64.589	62.867	62.006

De collegegelden zijn in 2017 hoger als gevolg van hogere inkomsten uit hoofde van instellingscollegegelden en stijging van het collegegeldtarief.

3.4 BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN

	(x € 1.000)		2017	Begroting 2017		2016
3.4.1	Contractonderwijs		10.003			9.504
	Internationale organisaties	49.143			47.329	
	Nationale overheden	13.185			15.160	
	NWO	65.706			62.205	
	KNAW	1.006			1.086	
	Overige niet naar winst					
	strevende organisaties	46.614			44.587	
	Bedrijven	30.463		-	24.829	
3.4.2	Contractonderzoek		206.117			195.196
3.4.3	Patiëntenzorg diergeneeskunde	15.098			12.426	
3.4.4	Licenties/royalty's	2.148			2.261	
3.4.5	Overige			-	10	
	Totaal overige		17.246			14.697
	Totaal	_	233.366	233.136	=	219.398

Vanaf 2017 is in de opbrengst Patiëntenzorg diergeneeskunde ook de omzet van de deelneming ULP B.V. opgenomen (€ 3.080K). Onder Licenties/royalty's is opgenomen de bruto marge van de omzet van de geconsolideerde deelnemingen van UU holding B.V. De kostprijs van de omzet bedroeg over 2017 € 715.000 (2016: €801.000).

3.5 OVERIGE BATEN

	(x € 1.000)		2017	Begroting 2017	2016
3.5.1	Verhuur		11.352		15.357
3.5.2	Detachering personeel		2.889		2.782
	Levering diensten en goederen	13.573		18.4	126
	Literatuurvoorziening	1.406		1.2	230
	Congressen	1.306		1.3	866
	Opbrengst GDL	2.378		2.1	31
	Levering energie	2.633		2.3	81
	Catering	605		1.3	53
	Sportfaciliteiten	2.146		1.0	)47
	Campus-fees UCU	4.545		4.3	805
	GDL/UMCU huisvesting	2.141		2.3	886
	UU Summerschool	2.519		2.3	39
	Dienstverlening facilitair	1.963		1	47
	Parkeergelden	583		3	863
	Museum	289		1	86
	Verkoop o/g	561		5	505
	Bijdragen U-fonds	1.323		8	803
3.5.10	Totaal overige		37.971		38.968
	Totaal	=	52.212	47.781	57.107

De opbrengst verhuur is lager in 2017 als gevolg van de eliminatie van de interne doorberekening van huisvestingslasten aan de faculteit geneeskunde (€ 3.007K).

4 LASTEN

4.1 PERSONELE LASTEN

	(x € 1.000)		2017	Begroting 2017		2016
	Brutolonen en salarissen Sociale lasten Pensioenpremies	419.050 45.272 53.421		3	389.212 41.683 46.570	
4.1.1	Lonen en salarissen		517.743			477.465
	Dotatie/vrijval personele voorzieningen Personeel niet in loondienst Overig	10.347 15.004 8.116			4.912 15.374 5.639	
4.1.2	Overige personeelslasten		33.467			25.925
4.1.3	Uitkeringen		-2.075			-2.008
	Totaal	=	549.135	507.219	_	501.382

Voor een analyse van de personeelskosten wordt hierbij verwezen naar het jaarverslag hoofdstuk 5. In 2017 is de verdeelsleutel voor de berekening van de lasten van de faculteit geneeskunde herijkt. Daarbij zijn de huisvestingslasten gefixeerd op het bedrag van het budget voor de woonlasten. Als gevolg hiervan is het aandeel van de personeelskosten in 2017 relatief toegenomen met ca. 12% (+ € 19 miljoen).

PENSIOENREGELING

De Universiteit Utrecht is aangesloten bij Stichting Pensioenfonds ABP, het bedrijfstakpensioenfonds voor overheid en onderwijs. ABP is een bedrijfstakpensioenfonds met een toegezegd-pensioenregeling (multi-employer defined benefit-regeling). De universiteit heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. In geval van een tekort bij het pensioenfonds heeft de universiteit geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen (anders dan hogere toekomstige premies).

De medewerkers van de universiteit vallen onder de CAO voor Nederlandse Universiteiten. De pensioenen van de universiteit zijn ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds ABP. De belangrijkste elementen van de pensioenregeling en de dekkingsgraad van het bedrijfstakpensioenfonds (marktwaarde van de activa uitgedrukt in % van de technische voorziening op basis van de rekenregels van DNB) zijn opgenomen op de website van Stichting Pensioenfonds ABP (www.abp.nl). Ultimo 2017 staat de dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds ABP op 104,4 %

4.1 PERSONELE LASTEN (VERVOLG)

FORMATIE

Aantal fte's (stand 31 december)	2017	2016
Universiteit Utrecht		
WP	3.140	3.105
OBP	2.785	2.643
	5.925	5.748
Faculteit Geneeskunde		
WP	784	794
OBP	534	421
	1.318	1.215

Er zijn 3 werknemers werkzaam buiten Nederland.

WNT-VERANTWOORDING 2017

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 is € 181.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband en rekening houden met de geldende overgangsregeling. Het individuele WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. Met ingang van 2012 is de bezoldiging van de leden van het college en Raad van Toezicht bepaald volgens de WNT normering. De bezoldiging is bepaald in overeenstemming met de beleidsregels "Regeling bezoldigingscomponenten WNT" van februari 2014.

BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN

bedragen x € 1	mr. M.J. Oudeman	prof. dr. A. Pijpers	prof. dr. G.J. van der Zwaan
Functie	Voorzitter college van bestuur	Lid college van bestuur (tot 1 oktober 2017)/ Voorzitter college van bestuur	Rector Magnificus
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 30/6	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja	ja
Individueel WNT-maximum	89.756	181.000	181.000
Bezoldiging			
Beloning	105.519	210.713	185.762
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	9.717	19.259	18.749
Totaal bezoldiging	115.236	229.972	204.511
Gegevens 2016			
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging 2016			
Beloning	213.594	212.687	188.734
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	16.879	16.721	16.266
Totaal bezoldiging 2016	230.473	229.408	205.000
Individueel WNT-maximum	179.000	179.000	179.000

De bezoldiging van de leden van het college van het bestuur is overeengekomen vóór 1 januari 2016 en wordt gerespecteerd door het overgangsrecht van de WNT.

TOEZICHTHOUDENDE TOPFUNCTIONARISSEN

bedragen x € 1	prof. dr. E. Meijer	prof. dr. W. van de Donk	drs. K.T.V. Bergstein
Functie(s)	voorzitter raad van toezicht	lid raad van toezicht *)	lid raad van toezicht
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	27.150	18.100	18.100
Bezoldiging			
Beloning	15.000	-	10.000
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn		-	_
Totaal bezoldiging	15.000	-	10.000
Gegevens 2016			
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2016			
Beloning	15.000	-	10.000
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn		-	-
Totaal bezoldiging 2016	15.000	-	10.000
Individueel WNT-maximum	26.850	17.900	17.900

bedragen x € 1	dr. J. M. van der Eijk	mr. A.J. Kellermann
Functie(s)	lid Raad van toezicht	lid Raad van toezicht*)
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	18.100	18.100
Bezoldiging		
Beloning	10.000	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	<u>-</u>
Totaal bezoldiging	10.000	
Gegevens 2016		
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2016		
Beloning	10.000	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	<u>-</u>
Totaal bezoldiging 2016	10.000	-
Individueel WNT-maximum	17.900	17.900

^{*)} Leden zien af van bezoldiging.

BEZOLDIGING NIET-TOPFUNCTIONARISSEN

bedragen x € 1	hoogleraar	hoogleraar	hoogleraar
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,25	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning	41.733	162.010	168.821
Belastbare onkostenvergoedingen	17.246	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	4.773	18.833	18.555
Totaal bezoldiging	63.752	180.843	187.376
Individueel WNT-maximum bezoldiging	45.250	181.000	181.000
Motivering van overschrijding:	Beloning gebaseerd op arbeidsmarkt	Beloning inclusief vergoeding aftopping pensioen	Beloning inclusief vergoeding aftopping pensioen
Gegevens 2016			
Functie(s) in 2016	hoogleraar	hoogleraar	hoogleraar
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,25	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning	49.219	187.693	177.802
Belastbare onkostenvergoedingen	10.008	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	4.037	15.917	15.718
Totaal bezoldiging 2016	63.264	203.610	193.520
Individueel WNT-maximum	44.750	179.000	179.000

BEZOLDIGING NIET-TOPFUNCTIONARISSEN

bedragen x € 1	hoogleraar	hoogleraar	hoogleraar	hoogleraar
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,2	1,0	1,0
Bezoldiging				
Beloning	170.695	32.722	163.611	175.811
Belastbare onkostenvergoedingen	-	1.500	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	18.405	3.639	18.196	17.982
Totaal bezoldiging	189.100	37.861	181.807	193.793
Individueel WNT-maximum bezoldiging	181.000	36.200	181.000	181.000
Motivering van overschrijding:	Beloning inclusief vergoeding aftop- ping pensioen			
Gegevens 2016				
Functie(s) in 2016	hoogleraar	hoogleraar	hoogleraar	hoogleraar
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,2	1,0	1,0
Bezoldiging				
Beloning	172.456	33.006	165.029	161.038
Belastbare onkostenvergoedingen	937	1.500	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	15.611	3.092	15.462	15.312
Totaal bezoldiging 2016	189.004	37.598	180.491	176.350
Individueel WNT-maximum	179.000	35.800	179.000	179.000

4.2 AFSCHRIJVINGEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
4.2.1	Immateriële vaste activa	5.113		3.761
4.2.2	Materiële vaste activa *)	60.887		58.864
	Totaal	66.000	67.097	62.625

^{*)} inclusief afschrijving apparatuur van UMCU € 3.037 (2016: € 1.726); zijn niet in activa van de Universiteit Utrecht begrepen.

4.3 HUISVESTINGSLASTEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
4.3.1	Huur	9.081		21.921
4.3.2	Verzekeringen	920		936
4.3.3	Onderhoud	8.051		7.332
4.3.4	Energie en water	12.941		14.331
4.3.5	Schoonmaakkosten	9.441		10.623
4.3.6	Heffingen	3.880		3.721
4.3.7	Dotatie/vrijval voorzieningen	1.309		789
4.3.8	Overige	16.605		19.323
	Totaal	62.228	78.166	78.976

In 2017 is de verdeelsleutel voor de berekening van de lasten van de faculteit geneeskunde herijkt. Daarbij zijn de huisvestingslasten gefixeerd op het bedrag van het budget voor de woonlasten (€ 10 miljoen). Ten opzichte van 2016 zijn de huisvestingslasten hierdoor met ca. € 15 miljoen lager uitgekomen.

4.4 OVERIGE LASTEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	22.396		23.944
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	22.304		25.251
4.4.5	Overige	105.872		104.979
	Totaal	150.572	171.076	154.174

De overige lasten (post 4.4.4) kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	2016
Subsidies en bijdragen	10.964	13.796
Directe exploitatielasten O&O	37.577	29.417
Bibliotheekvoorzieningen	10.001	9.680
Ondersteuning studenten	7.680	7.862
Overige algemene kosten	39.650	44.224
Totaal	105.872	104.979

6 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
6.1	Rentebaten	413		265
6.1.3	Waardeveranderingen financiële vaste activa en effecten	-256		278
6.2	Rentelasten	-29		-193
	Totaal	128	-23	350

7 BELASTINGEN

(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
Vennootschapsbelasting	-19	-	-88
Totaal	-19	-	-88

Betreft de vennootschapsbelasting berekend over het exploitatiesaldo van de verbonden partijen rekening houdend met de fiscale faciliteiten voor zover belastingplichtig. Het effectieve belastingpercentage is 20%. De Universiteit Utrecht heeft op grond van artikel 6b lid 1 onderdeel b voor de vennootschapsbelasting een subjectvrijstelling voor de vennootschapsbelasting. De omvang en bekostiging van de onderwijs-en onderzoeksactiviteiten van de universiteit zijn hiervoor bepalend. De verbonden partijen van de Universiteit Utrecht zijn zelfstandig belastingplichtig voorzover zij zich als een onderneming kwalificeren.

8 RESULTAAT DEELNEMINGEN

(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
Resultaat deelnemingen	1.309	-	1.176
Totaal	1.309	<u>-</u>	1.176

Betreft de resultaten van (minderheids-) deelnemingen. Verwezen wordt naar de toelichting op post 1.3.2 van de balans. In het resultaat 2017 is een bedrag opgenomen van € 2.247 in verband met de verkoop van het belang in U-Protein Express B.V. in 2017.

TRANSACTIES VERBONDEN PARTIJEN

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de universiteit, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. De universiteit heeft een tweetal leningen verstrekt aan Stichting Incubator. Een lening van € 16 miljoen met een rente gebaseerd op de 6 maands Euribor per jaar (wordt elk jaar op 1 januari vastgesteld). De rente is per halfjaar achteraf verschuldigd per de eerste dag na afloop van de periode waarover deze verschuldigd is. De looptijd van de lening bedraagt 10 jaar vanaf 21 november 2013. Jaarlijks dient er € 1 miljoen te worden afgelost. In 2015 is een nieuwe lening afgesloten voor een bedrag van € 6 miljoen. De rente is vastgesteld op 1% per jaar voor een periode van 2 jaar. Daarna vindt herziening van het rentepercentage plaats. De aflossing vindt plaats in 10 termijnen van € 600.000 vanaf 1 juni 2017.

In de normale bedrijfsactiviteiten koopt en verkoopt de universiteit goederen en diensten van en aan verschillende verbonden partijen waarin de onderneming een belang bezit. Deze transacties worden op zakelijke grondslag uitgevoerd tegen voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die van transacties met derden.

HONORARIA VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

De volgende honoraria van de accountant zijn ten laste gebracht van de organisatie, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW. (betreft de kosten ten laste van het jaar gebracht waarin de diensten zijn verricht).

(x € 1.000)	PricewaterhouseCoopers Accountants N		
	2017	2016	
Controle van de jaarrekening	354	321	
Andere controleopdrachten	273	412	
Andere niet controlediensten	30	-	
	657	733	

Enkelvoudige jaarrekening per 31 december 2017

Enkelvoudige balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

(x € 1.000)

1	Activa	31-12-2017	31-12-2016
	Vaste activa		
1.1.1	Immateriële vaste activa	12.778	14.627
1.1.2	Materiële vaste activa	575.104	550.586
1.1.3	Financiële vaste activa	39.302	39.584
	Totaal vaste activa	627.184	604.797
	Vlottende activa		
1.2.1	Voorraden	1.042	857
1.2.2	Vorderingen	59.484	54.672
1.2.4	Liquide middelen	185.657	191.883
	Totaal vlottende activa	246.183	247.412
		873.367	852.209
2	Passiva	31-12-2017	31-12-2016
2.1	Eigen vermogen	472.732	472.589
2.2	Voorzieningen	71.639	68.079
2.3	Langlopende schulden	10.890	16.992
2.4	Kortlopende schulden	318.106	294.549
		873.367	852.209

Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017

(x € 1.000)

			Begroting	
3	Baten	2017	2017	2016
3.1	Rijksbijdragen	477.454	454.496	473.335
3.3	College-, cursus- en examengelden	64.589	62.867	62.006
3.4	Baten werk in opdracht van derden	135.693	139.636	129.249
3.5	Overige baten	48.805	44.734	52.191
	Totaal baten	726.541	701.733	716.781
4	Lasten			
4.1	Personele lasten	433.175	420.354	405.863
4.2	Afschrijvingen	60.757	62.917	59.476
4.3	Huisvestingslasten	52.592	52.941	53.809
4.4	Overige lasten	181.406	191.023	183.987
	Totaal lasten	727.930	727.235	703.135
	Saldo baten en lasten	-1.389	-25.502	13.646
6	Financiële baten en lasten	235	122	73
	Resultaat	-1.154	-25.380	13.719
7	Belastingen	-	-	-
8	Resultaat deelnemingen	1.297	-	-1.267
	Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	143	-25.380	12.452
10	Buitengewone lasten	-	-	-
	Nettoresultaat	143	-25.380	12.452

Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2017

ALGEMEEN

De enkelvoudige balans en staat van baten en lasten hebben betrekking op de Universiteit Utrecht exclusief de jaarrekeningen van (geconsolideerde) verbonden partijen waarin de universiteit een meerderheidsdeelneming of beslissende zeggenschap heeft. In deze cijfers zijn de cijfers van de Faculteit Geneeskunde niet begrepen. Voor de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten van de Universiteit Utrecht zijn de grondslagen voor waardering van activa en passiva en van resultaatbepaling dezelfde als die van de geconsolideerde jaarrekening van de Universiteit Utrecht.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN DE RESULTAATBEPALING

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2017

1.1.1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Hieronder zijn opgenomen de kosten van aanschaffing (licenties) van universitaire administratieve systemen inclusief de (externe) implementatiekosten onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen.

(x € 1.000)		1.1.2
Stand per 1 januari 2017		
Aanschafprijs		32.773
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen		-18.146
Boekwaarde per 1 januari 2017		14.627
Mutaties in de boekwaarde:		
Investeringen		3.248
Desinvesteringen		
- Aanschafwaarde	3.221	
- Cumulatieve afschrijvingen	-3.221	_
Afschrijvingen		-5.097
Saldo	-	-1.849
Stand per 31 december 2017		
Aanschafprijs		32.800
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen		-20.022
Boekwaarde per 31 december 2017	-	12.778

1.1.2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa (gebouwen, terreinen en apparatuur) worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde onder aftrek van jaarlijkse afschrijvingen.

In uitvoering

Het verloop van de post materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)			Inventaris en	en vooruit-	
(A. C. 11000)	Gebouwen	Terreinen	apparatuur	betalingen	Totaal
	1.2.1	1.2.1	1.2.2	1.2.4	
Stand per 1 januari 2017					
Aanschafprijs	1.253.863	20.295	103.413	38.150	1.415.721
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-785.590	-	-79.545	-	-865.135
Boekwaarde per 1 januari 2017	468.273	20.295	23.868	38.150	550.586
Mutaties in de boekwaarde:					
Investeringen	4.020	622	9.205	66.423	80.270
Desinvesteringen	-69	-	-23	-	-92
Afschrijvingen	-47.522	-	-8.138	-	-55.660
Overige mutaties	19.539	-	-	-19.539	-
Saldo	-24.032	622	1.044	46.884	24.518
Stand per 31 december 2017					
Aanschafprijs	1.273.719	20.917	93.776	85.034	1.473.447
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-829.478	-	-68.864	-	-898.343
Boekwaarde					
Per 31 december 2017	444.241	20.917	24.912	85.034	575.104

1.1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Hieronder zijn opgenomen de investeringen in deelnemingen en verstrekte leningen aan verbonden partijen.

(x € 1.000)	Boekwaarde 1 januari 2017	Investeringen en verstrekte leningen	Desinves- teringen en afgeloste leningen	Resultaat deelnemingen	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
1.1.3.1 Deelnemingen						
UU Holding B.V., Utrecht	19.771	-	-	1.297	-	21.068
Subtotaal deelnemingen	19.771	-	-	1.297	-	21.068
(x € 1.000)	Boekwaarde 1 januari 2017	Investeringen en verstrekte leningen	Desinves- teringen en afgeloste leningen	Resultaat	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
1.1.3.4 Overige leningen u/g						
Overige leningen	19.000	-	-1.600	-	-	17.400
Subtotaal leningen	19.000	) -	-1.600	-	-	17.400
(x € 1.000)	Boekwaarde 1 januari 2017	Investeringen en verstrekte leningen	Desinves- teringen en afgeloste leningen	Resultaat	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
1.1.3.7 Effecten						
Obligaties	813	551	-545	15	-	834
Subtotaal effecten	813	551	-545	15	-	834
(x € 1.000) 1.1.3 Totaal financiële	1 januari 2017	Investeringen en verstrekte leningen	Desinves- teringen en afgeloste leningen	Resultaat	Overige	Boekwaarde 31 december 2017
vaste activa	39.584	551	-2.145	1.312	-	39.302

De onder 1.1.3.4 opgenomen vorderingen hebben een looptijd van langer dan 1 jaar.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Hieronder zijn opgenomen de rechtspersonen welke met de Universiteit Utrecht zijn verbonden. De volgende rechtspersonen zijn geconsolideerd in de jaarrekening 2017 van de universiteit:

Meerderheidsdeelneming	Statutaire zetel	Code (*)	Eigen vermogen 31-12-2017	Resultaat 2017	Omzet 2017	Verklaring Art. 2:403 BW ja/nee	Consolidatie ja/nee	Deelname %
			$(x \in 1.000)$	$(x \in 1.000)$	$(x \in 1.000)$			
Universiteit Utrecht Holding BV	Utrecht	4	21.068	1.222	432	nee	ja	100
De holding heeft belangen in de volgende werkmaatschappijen:	2							
Topselect BV	Utrecht	4	2.221	401	5.299	nee	ja	100
U-Cytech BV	Utrecht	4	598	87	844	nee	ja	51
Universitair Landbouwhuis-								
dieren Praktijk BV	Utrecht	4	572	74	3.065	nee	ja	100
Elevate BV	Utrecht	4	-505	-160	483	nee	ja	50
UtrechtInc BV	Utrecht	4	5	-1	-	nee	ja	56
UtrechtInc CV	Utrecht	4	385	-154	666	-	ja	55
Connected Animals								
Data-base B.V.	Utrecht	4	187	-	-	nee	ja	50,1

^(*) Toelichting op de codes: 1 = contractonderwijs; 2 = contractonderzoek; 3 = onroerende zaken; 4 = overig.

	Omschrijving doelstelling	Samenstelling bestuur/ Statutair directeur
Universiteit Utrecht Holding BV	Houdstermaatschappij en octrooibeheer en -exploitatie.	O. Schoots
Werkmaatschappijen van de Universiteit Utrecht Holding B.V. :		
Topselect BV	Advisering op gebied van HRM En dienstverlening op gebied van werving, selectie en detachering van personeel	M.J.C. Ham
U-Cytech BV	Aanbieding van producten en diensten op het gebied van cytokinebepalingen en ontwikkeling van assays voor de diagnostiek	P.H. van der Meide
Universitair Landbouwhuisdieren Praktijk BV	Dierenartsenpraktijk	R.L. Been
Elevate BV	Aanbieden van online opleidingen aan beroepsoefenaren in deGezondheidszorg	R.L.G Callens / per 1 september 2017 S.C.A.A. de Koff-Zagers
UtrechtInc BV	Holdingactiviteiten (UtrechtInc BV is de beherend vennoot van UtrechtInc CV en uit dien hoofde aansprakelijk voor de rechtshandelingen van de commanditaire vennootschap)	J.P.H. Kop
UtrechtInc CV	Het begeleiden, faciliteren en incuberen van startende ondernemers.	UtrechtInc B.V.
Connected Animals Database B.V.	Ontwikkeling van internet oplossingen met biometrische gegevens van dieren.	V. Rijsman en P. Smit

Topselect B.V. en Topselect Detacheringen BV zijn in 2017 gefuseerd.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN (VERVOLG)

Beslissende zeggenschap	Statutaire zetel	Code (*)	Eigen vermogen 31-12-2017	Resultaat 2017	Omzet 2017	Consolidatie
			$(x \in 1.000)$	$(x \in 1.000)$	$(x \in 1.000)$	
Stichting Incubator	Utrecht	3	-869	626	4.450	integraal
Stichting Fondsenwerving en Sponsoring UU	Utrecht	4	-	-	-	integraal
Stichting Jubileumfonds der Veeartsenijkundige Hoogeschool 1921	Utrecht	4	1.103	36	49	integraal
Stichting USS Mesa Cosa	Utrecht	4	310	5	3.653	integraal
Stichting Utrechts Universiteitsfonds	Utrecht	4	4.950	578	1.412	integraal
Stichting Parnassos	Utrecht	4	6	-	-	integraal
Stichting UCAB	Utrecht	4	192	-8	465	integraal

^(*) Toelichting op de codes: 1= contractonderwijs; 2=contractonderzoek; 3=onroerende zaken; 4=overig.

	Omschrijving doelstelling	Samenstelling bestuur
Stichting Incubator	Exploitatie onroerend goed	O. Schoots
Stichting Fondsenwerving en Sponsoring UU	Steunfonds	W. Kardux / J.F.G. Vliegenhart / A. Smit / Y.C.M.T. van Rooij
Stichting Jubileumfonds der Veeartsenijkundige Hoogeschool 1921	Bevordering van het wetenschappelijk diergeneeskundig onderzoek	W.D.J. Kremer / D.J.J. Heederik / M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan
Stichting USS Mesa Cosa	Organisatie van sportevenementen	W.A.W Kuus L.A. van de Zande / I. van Oosten M. Waardenburg / M.L.J. van Liere / C. Verhoef
Stichting Utrechts Universiteitsfonds	Belangenbehartiging van alumni	T.l. Nagel / J.J.J. van Lanschot / L. Hijmans van den Bergh / A.Pijpers / B.M. Oomen
Stichting Parnassos	Kunstzinnige vorming voor amateurs	W.H. Gispen / M. van Merrienboer / M.J.M. Mourits
Stichting Utrecht Centre of Excellence for affordable Biothrapeutics for Public Health (UCAB)	Biotechnologisch speur- en ontwikke- lingswerk farmaceutische producten	D.J.A Crommelin / J.F. van den Bosch / L.H. Schreuders / A.K. Mantel-Teeuwisse / J. Dorrestijn

Stichting De Driewerf is vanaf 2017 geen verbonden partij meer.

VLOTTENDE ACTIVA

1.2.1 VOORRADEN

(x € 1.000)	31-12-20	17 31-12-2016
Verkrijgingprijs gebruiksgoederen	1.066	868
Voorziening voor incourantheid	-24	<u>-11</u>
1.2.1.2 Gebruiksgoederen	1.0	42 857

1.2.2 VORDERINGEN

	(x € 1.000)		31-12-2017		31-12-2016
1.2.2.1	Debiteuren		23.609		19.045
1.2.2.2	Ministerie OCW		1.495		2.032
1.2.2.4	Vorderingen op verbonden partijen		3.221		3.598
1.2.2.7	Studenten		584		387
1.2.2.9	Te factureren inzake werk in opdracht van derden	14.765		15.606	
1.2.2.11	Omzetbelasting	-		2.067	
1.2.2.10	Overige	9.444		5.778	
	Overige vorderingen		24.209		23.451
1.2.2.15	Overlopende activa		7.115		6.879
1.2.2.16	Voorzieningen voor oninbaarheid		-749		-720
	Totaal vorderingen	_	59.484	_	54.672

De looptijd van deze vorderingen is korter dan één jaar. In de post te factureren inzake werk in opdracht van derden is een voorziening voor verlieslatende projecten ad € 1,7 mio (2016: € 1,3 mio) begrepen.

1.7 LIQUIDE MIDDELEN

(x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
1.2.4.1 Kasmiddelen	102	88
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen	183.013	189.253
1.2.4.2 Depositorekeningen	2.542	2.542
Totaal liquide middelen	185.657	191.883

Onder depositorekeningen zijn opgenomen een spaarrekeningen zonder vaste looptijd (met een rente van 0,05%). De overige liquide middelen staan ter vrije beschikking.

PASSIVA

2.1 EIGEN VERMOGEN

Voor de toelichting op het eigen vermogen wordt hierbij verwezen naar de toelichting bij de geconsolideerde

AANSLUITING EIGEN VERMOGEN MET DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

(x € 1.000)	31-1	2-2017	31-12-2016
Geconsolideerd	4	78.987	477.519
Af: Vermogen geconsolideerde stichtingen:			
- Stichting Incubator	-869	-1.495	
- Stichting Fondsenwerving en Sponsoring UU	-	-	
- Stichting Jubileumfonds der Veeartsenijkundige Hoogeschool 1921	1.103	1.067	
- Stichting USS Mesa Cosa	310	305	
- Stichting Universiteitsfonds	4.950	4.372	
- Stichting De Driewerf	-	97	
- Stichting Parnassos	6	6	
- Stichting UCAB	192	200	
		-5.692	-4.552
Af: Minderheidsbelang UU Holding BV		-561	-378
Enkelvoudig	4	72.732	472.589

2.2 VOORZIENINGEN

		Stand					Rentemutatie		Kortlopend	Langlopend
		per	(	Onttrek-		Overige	(bij contante	Stand per	deel	deel
	(x € 1.000)	1-1-2017	Dotatie	king	Vrijval	mutaties	waarde)	31-12-2017	< 1 jaar	> 1 jaar
2.2.1	Personeels- voorzieningen	31.589	14.163	-6.698	-3.816	-	-174	35.064	14.177	20.887
2.2.3	Voorziening voor milieuverplichtingen en milieurisico's	36.490	1.309	-1.724	-	-	-	36.075	1.500	34.575
2.2.4	Overige voorzieningen	-	500	-	-	-	-	500	200	300
		68.079	15.972	-8.422	-3.816	-	-174	71.639	15.877	55.752

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

(x € 1.000)	Stand per 1-1-2017	Aangegane leningen	Aflossingen	Stand per 31-12-2017	Looptijd >1 jaar	Looptijd > 5 jaar	Rente voet
2.3.3 Kredietinstellingen	15.000	-	-5.000	10.000	5.000	-	0,1
2.3.7 Nippon Foundation	1.115	-	-	1.115	-	-	4,0
2.3.7 Erfpacht	5.897	-	-187	5.710	5.523	4.700	-
2.3.7 Overige	180	-	-	180	180	-	-
Totaal langlopende schulden	22.192	-	-5.187	17.005	10.703	4.700	
Overboeking naar kortlopende	schulden van						
aflossingsverplichtingen 2017				-6.115			
Totaal			_	10.890			

Nippon Foundation

De Universiteit Utrecht heeft een overeenkomst met de Nippon Foundation inzake het beheer van het fonds voor de Ryoichi Sasakawa Young Leaders Fellowchip Fund (SYLFF). Van de jaarlijkse belleggingsopbrengsten wordt 30% toegerekend aan het fonds. Bij beëindiging van de overeenkomst dient het fonds te worden teruggestort aan de verstrekker. In 2018 is de overeenkomst beëindigd en is het gehele bedrag terugbetaald.

Erfpacht

De universiteit is eigenaar van het terrein de Uithof in Utrecht en ontwikkelt diverse percelen ten behoeve van de uitgifte in erfpacht. De verschuldigde erfpachttermijnen welk in een keer worden geïnd worden verantwoord onder langlopende schulden. Jaarlijks valt een aan de looptijd evenredig deel van deze schuld vrij ten gunste van het resultaat.

2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN

De kortlopende schulden zijn als volgt te specificeren:

	(x € 1.000)		31-12-2017		31-12-2016
2.4.7	Vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten		147.102		147.302
2.4.8	Crediteuren		22.015		24.010
2.4.3	Aflossingsverplichtingen 2018		6.115		5.200
2.4.1	Schulden aan verbonden partijen		652		531
	Loonheffing	15.670		652	
	Premies volksverzekeringen	4.100		3	
2.4.9	Belastingen en premies sociale verzekeringen		19.770		655
2.4.10	Schulden terzake pensioenen		4.999		436
2.4.12	Overige kortlopende schulden		42.235		40.734
2.4.13	Vooruitontvangen collegegelden	29.666		28.328	
2.4.14	Vooruitontvangen subsidies OCW	4.798		6.146	
2.4.16	Vooruitontvangen termijnen	7.995		8.225	
2.4.17	Vakantiegeld en -dagen	32.759		32.982	
	Overlopende passiva		75.218		75.681
Totaal k	cortlopende schulden	_	318.106	_	294.549

In de post vooruit gefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten is een voorziening voor verlieslatende projecten ad € 7,2 mio (2016: 5,8 mio) begrepen.

Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017

AANSLUITING NETTO RESULTAAT MET DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

(x € 1.000)		2017		2016
Netto resultaat geconsolideerd		1.356		14.107
Af: resultaat geconsolideerde stichtingen:				
- Stichting Incubator	627		388	
- Stichting Fondsenwerving en Sponsoring UU	-		-	
- Stichting Jubileumfonds der Veeartsenijkundige Hoogeschool 1921	36		-	
- Stichting USS Mesa Cosa	6		106	
- Stichting Universiteitsfonds	578		760	
- Stichting De Driewerf	-		5	
- Stichting Parnassos	-		-	
- Stichting UCAB	-8		263	
_		-1.239		-1.522
Aanpassing waardering minderheid UU Holding B.V.		+26		-133*)
Netto resultaat enkelvoudig	_	143	_	12.452

^{*)} inclusief aanpassing 2015: €-92

3.4 BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN

	(x € 1.000)		2017	Begroting 2017		2016
3.4.1	Contractonderwijs		10.003			9.504
	Internationale organisaties	31.959			30.676	
	Nationale overheden	8.832			9.724	
	NWO	46.834			44.303	
	KNAW	1.006			1.086	
	Overige niet naar winst					
	strevende organisaties	9.490			9.375	
	Bedrijven	15.384			12.125	
3.4.2	Contractonderzoek		113.505			107.289
	Patiëntenzorg Diergeneeskunde	12.018			12.426	
	Licenties/royalty's	167			20	
	Overige			-	10	
3.4.3	Totaal overige		12.185			12.456
	Totaal	=	135.693	139.636	=	129.249

3.5 OVERIGE BATEN

(x € 1.000)		2017	Begroting 2017		2016
W. l.		40.474			44.677
					11.677
Detachering personeel		3.280			2.820
Levering diensten en goederen	15.778			19.002	
Literatuurvoorziening	1.406			1.230	
Congressen	1.306			1.366	
Opbrengst GDL	2.378			2.131	
Levering energie	3.018			2.381	
Catering	605			1.353	
Campus fees UCU	4.545			4.305	
GDL/UMCU huisvestingsbijdrage	2.141			2.386	
UU Summerschool	2.519			2.339	
Dienstverlening FSC	225			147	
Parkeergelden	583			363	
Verkoop o/g	561			505	
Museum	289			186	
Totaal overige		35.354	_		37.694
Totaal	-	48.805	44.734	_	52.191
	Verhuur Detachering personeel Levering diensten en goederen Literatuurvoorziening Congressen Opbrengst GDL Levering energie Catering Campus fees UCU GDL/UMCU huisvestingsbijdrage UU Summerschool Dienstverlening FSC Parkeergelden Verkoop o/g Museum Totaal overige	Verhuur Detachering personeel Levering diensten en goederen Literatuurvoorziening Congressen 1.306 Opbrengst GDL 2.378 Levering energie 3.018 Catering 605 Campus fees UCU 4.545 GDL/UMCU huisvestingsbijdrage UU Summerschool Dienstverlening FSC Parkeergelden Verkoop o/g Museum 15.778 1.406 2.378 2.37	Verhuur 10.171 Detachering personeel 3.280 Levering diensten en goederen 15.778 Literatuurvoorziening 1.406 Congressen 1.306 Opbrengst GDL 2.378 Levering energie 3.018 Catering 605 Campus fees UCU 4.545 GDL/UMCU huisvestingsbijdrage 2.141 UU Summerschool 2.519 Dienstverlening FSC 225 Parkeergelden 583 Verkoop o/g 561 Museum 289 Totaal overige 3.280	Verhuur 10.171 Detachering personeel 3.280 Levering diensten en goederen 15.778 Literatuurvoorziening 1.406 Congressen 1.306 Opbrengst GDL 2.378 Levering energie 3.018 Catering 605 Campus fees UCU 4.545 GDL/UMCU huisvestingsbijdrage 2.141 UU Summerschool 2.519 Dienstverlening FSC 225 Parkeergelden 583 Verkoop o/g 561 Museum 289 Totaal overige 35.354	Verhuur 10.171 Detachering personeel 3.280 Levering diensten en goederen 15.778 19.002 Literatuurvoorziening 1.406 1.230 Congressen 1.306 1.366 Opbrengst GDL 2.378 2.131 Levering energie 3.018 2.381 Catering 605 1.353 Campus fees UCU 4.545 4.305 GDL/UMCU huisvestingsbijdrage 2.141 2.386 UU Summerschool 2.519 2.339 Dienstverlening FSC 225 147 Parkeergelden 583 363 Verkoop o/g 561 505 Museum 289 186 Totaal overige 35.354

4.1 PERSONELE LASTEN

	(x € 1.000)		2017	Begroting 2017	2016
	Brutolonen en salarissen	324.597		312.829	
	Sociale lasten	35.928		34.592	
	Pensioenpremies	43.357		36.726	
4.1.1	Lonen en salarissen		403.882		384.147
	Dotatie/vrijval personele voorzieningen	10.347		4.913	
	Personeel niet in loondienst	17.335		17.717	
	Overig	3.687		1.094	
4.1.2	Overige personeelslasten		31.369		23.724
4.1.3	Uitkeringen		-2.076		-2.008
	Totaal	_	433.175	420.354	405.863

FORMATIE

Aantal fte's (stand 31 december)	2017	2016
WP	3.140	3.105
OBP	2.568	2.463
	5.708	5.568

Er zijn 3 werknemers werkzaam buiten Nederland.

4.2 AFSCHRIJVINGEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
4.2.1	Immateriële vaste activa	5.097		3.633
4.2.2	Materiële vaste activa	55.660		55.843
	Totaal	60.757	62.917	59.476

4.3 HUISVESTINGSLASTEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
4.3.1	Huur	4.659		6.507
4.3.2	Verzekeringen	920		924
4.3.3	Onderhoud	6.694		4.775
4.3.4	Energie en water	12.677		13.660
4.3.5	Schoonmaakkosten	8.945		8.503
4.3.6	Heffingen	3.683		3.670
4.3.7	Dotatie voorzieningen	1.309		789
4.3.8	Overige	13.705		14.981
	Totaal	52.592	52.941	53.809

4.4 OVERIGE LASTEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	14.065		16.184
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	14.468		16.241
4.4.3	Overdacht rijksbijdrage UMCU	66.011		67.161
4.4.5	Overige	86.862		84.401
	Totaal	181.406	191.023	183.987

6 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	(x € 1.000)	2017	Begroting 2017	2016
6.1	Rentebaten	250		203
6.1.3	Waardeveranderingen financiële vaste activa en effecten	-		7
6.2	Rentelasten	-15		-137
	Totaal	235	122	73

8 RESULTAAT DEELNEMINGEN

Betreft het resultaat over 2017 van de deelneming Universiteit Utrecht Holding B.V. (zie 1.3.2 Deelnemingen).

Utrecht, 9 mei 2018

College van bestuur,

prof. dr. Anton Pijpers (voorzitter) prof. mr. Annetje Ottow

Raad van Toezicht,

prof. dr. Emmo Meijer (voorzitter) drs. Karin Bergstein MBA mr. Joanne Kellermann dr. Jan van der Eijk

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Het netto resultaat over 2017 is op grond van een besluit van het College van Bestuur als volgt verdeeld:

<i>/</i>	_	4	^	_	^	
(X	#	7	n	()	()	١

Algemene reserve		2.806
Bestemmingsreserve (publiek)		
- Faculteiten/diensten	-1.957	
- Onderzoeksfaciliteiten UU breed	-2.785	
- Beleidsgelden 2014-2016	-3.228	
- Dynamische onderzoeksmiddelen	-1.000	
- Fonds werving toponderzoekers	-	
- Versterking reputatie UU	-896	
- Additionele scholing UU medewerkers	-	
- ICT investeringen	-1.000	
- ISD & huisvesting Israëllaan	-230	
- Onderwijsgebonden onderzoek	-1.900	
- Life long learning	-1.000	
- Ophoging studiepunttarief	5.373	
- Fonds onderzoeksinfrastructuur	5.000	
		-3.623
Bestemmingsreserve (privaat)		
- Reserves verbonden partijen		2.510
Bestemmingsfonds (publiek)		
- Arbeidsvoorwaarden		-97
Bestemmingsfonds (privaat)		
- Nippon Foundation		-214
- Qaboos		-
Totaal		1.382

De resultaatbestemming is in de balans per 31 december 2017 verwerkt.

Overige gegevens (vervolg)

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Universiteit Utrecht

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Universiteit Utrecht te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Universiteit Utrecht op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017:
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Universiteit Utrecht, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder

hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controleinformatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

MATERIALITEIT

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op €8,3 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de totale baten. De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op €18,4 miljoen, deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3 Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. In deze paragraaf van het accountantsprotocol zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT die van toepassing is op het jaar 2017. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €415.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

REIKWIJDTE VAN DE GROEPSCONTROLE

Universiteit Utrecht is een onderwijsinstelling op basis van de wet op het hoger onderwijs en staat aan het hoofd van een groep van organisaties, die verder bestaat uit 15 componenten, waaronder UU Holding B.V. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Universiteit Utrecht. De uitvoering van de activiteiten van de Faculteit Geneeskunde in het kader van Onderwijs en Onderzoek (O&O) is ondergebracht in het Universitair Medisch Centrum Utrecht. Conform de richtlijn voor de jaarverslaggeving 660.506, zijn de baten uit Onderwijs en Onderzoek (O&Ogelden) en de daaraan toe te rekenen lasten van de facultaire taken, alsmede de baten en lasten van de O en O-satellietorganisatie van de medische centra, integraal in de geconsolideerde jaarrekening van Universiteit Utrecht verwerkt.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op het significante onderdeel Universiteit Utrecht zijnde de onderwijsinstelling, als significant onderdeel. Bij dit onderdeel is een controle van de volledige financiële informatie uitgevoerd omdat deze individueel een financieel significante omvang heeft. Voor de werkzaamheden gericht op de getrouwheid en rechtmatigheid ten aanzien van de baten en lasten van de Faculteit Geneeskunde hebben wij gebruik gemaakt van de controlewerkzaamheden van een andere accountant. Bij andere onderdelen hebben wij beoordelingswerkzaamheden of specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd.

De consolidatiekring van Universiteit Utrecht bestaat verder uit groepsonderdelen die worden geconsolideerd, maar die individueel als nietsignificant worden aangemerkt. De groepsonderdelen, vertegenwoordigen individueel geen allen meer dan 1% van de geconsolideerde baten of 1% van het geconsolideerde balanstotaal.

In totaal hebben wij met het uitvoeren van deze werkzaamheden de volgende dekking over onderstaande jaarrekeningposten verkregen:

Opbrengsten	99%
Balanstotaal	99%

Waar controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd door accountants van groepsonderdelen, hebben wij de mate waarin onze betrokkenheid noodzakelijk was bepaald om in staat te zijn een conclusie te trekken of voldoende en geschikte controle-informatie betreffende deze onderdelen is verkregen als basis voor ons oordeel bij de geconsolideerde jaarrekening als geheel.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps) onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

DE KERNPUNTEN VAN ONZE CONTROLE

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

WIJZIGINGEN IN DE KERNPUNTEN TEN OPZICHTE VAN VOORGAAND JAAR

Het kernpunt waardering gebouwen en de daaraan gerelateerde voorziening voor mileuverplichtingen en milieurisico's is in 2017 meer toegespitst op de waardering van de voorziening voor mileuverplichtingen.

Daarnaast is het kernpunt met betrekking tot waardering van voorziening werkloosheidsuitkeringen en voorziening reorganisatie, in 2017 alleen nog gericht op de waardering van de voorziening werkloosheidsuitkeringen. De voorziening reorganisatie is als kernpunt vervallen gezien de afgenomen significantie.

TOEREKENING VAN BATEN CONTRACTONDERZOEK

De toelichtingen op de baten contractonderzoek als onderdeel van baten werk in opdracht van derden zijn opgenomen in de waarderingsgrondslagen en referenties 1.5, 2.5 en 3.4.2.

De baten uit contractonderzoek bedragen in 2017 €207 miljoen en zijn afkomstig uit meerjarige onderzoeksprojecten. De hieruit voortvloeiende balansposities per 31 december 2017 betreffen een debet positie 'nog te factureren inzake werk in opdracht van derden' (nog te ontvangen subsidies) van €18 miljoen en een credit positie 'vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten' (vooruit ontvangen subsidies) van €147 miljoen.

De verantwoordelijkheid inzake de uitvoering en beheersing van de onderzoeksprojecten ligt bij de faculteiten. De faculteiten zijn ook verantwoordelijk voor de periodieke herijking van de totale verwachte uitvoeringkosten ten aanzien van de personele kosten, overhead en materiële kosten en de daarmee samenhangend de toerekening van baten. De monitoring op tijdige afsluiting van projecten en een analyse van de projectstanden wordt centraal geanalyseerd.

De onderzoeksprojecten kennen vaak een looptijd van meerdere jaren waarbij verschillende subsidieregelingen van toepassing zijn. De baten worden toegerekend aan de jaren in lijn met de ontwikkeling van de (verwachte) uitvoeringskosten. Inherent kent het uitvoeren van onderzoek een onvoorspelbaar karakter.

Dit vraagt periodieke herijking van de verwachte uitvoeringkosten, met name ten aanzien van de personele inzet, en daarmee samenhangend de toerekening van baten.

Gegeven de omvang van de baten contractonderzoek, de decentraal ingerichte verantwoordelijkheid, de diversiteit van subsidieregelingen en het schattingselement omtrent de nog te maken uitvoeringskosten vinden wij dit een kernpunt in onze controle.

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij inzicht verkregen in de systematiek voor en de interne beheersing rondom het toerekenen van personele kosten, overhead en materiële kosten aan onderzoeksprojecten.

Wij hebben voor de projecten die in 2017 zijn afgesloten, de eerdere financiële inschattingen van getoetst, teneinde de redelijkheid van de managementschattingen vast te stellen met als doel de aard en omvang van de werkzaamheden te bepalen.

Wij hebben een deelwaarneming verricht en voor de geselecteerde projecten de juistheid en volledigheid van de toegerekende personeleen overige kosten getoetst aan de hand van aanstellingsovereenkomsten, salarisgegevens, ingediende projectbegrotingen, facturen en voor de opslag indirecte personele kosten de consistente toepassing van de gehanteerde overheadpercentages en overeenstemming met de subsidievoorwaarden.

Voor de geselecteerde projecten is tevens de opbrengstverantwoording en de daaruit voortkomende balanswaardering geëvalueerd. De voortgang, gebaseerd op de gerealiseerde en de volgens de projectleider nog te verwachten uren en de hieraan gerelateerde kosten, is vergeleken met de subsidievoorwaarden en de in de projectbegroting en actuele prognose opgenomen kosten.

Bij de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiele verschillen of bijzonderheden aangetroffen

WAARDERING VOORZIENING MILIEUVERPLICHTINGEN **EN MILIEURISICO'S**

De toelichtingen op waardering van de voorziening milieuverplichtingen en milieurisico's zijn opgenomen in de waarderingsgrondslagen en referentie 2.3.3.

Universiteit Utrecht hanteert het uitgangspunt dat alle relevante panden met asbest worden betrokken in de voorziening milieuverplichtingen en milieurisico's, voor zowel de verwachte kosten voor asbestbeheersing als -verwijdering (sanering).

De kosten voor asbestbeheersing hebben voor een deel betrekking op de salarislasten van interne asbestspecialisten. Zij zijn tevens degenen die een inschatting maken van de verwachte kosten voor asbestverwijdering. De kosten voor verwijdering zijn gebaseerd op (onder andere) het aantal m2 en verwachte kosten op basis van de laatste omvangrijke asbestsanering in 2014.

Gegeven de hoogte van de voorziening en de inherente schattingsonzekerheid vinden wij de waardering van deze voorziening een kernpunt in onze controle.

Wij hebben de eerdere financiële inschattingen getoetst op basis van de onttrekkingen in 2017, teneinde de redelijkheid van de managementschattingen vast te stellen met als doel de aard en omvang van de werkzaamheden te bepalen.

Voor de nadere analyse van de verwachte kosten voor asbestverwijdering, hebben wij allereerst de deskundigheid van de interne asbestspecialisten beoordeeld.

Vervolgens hebben wij geëvalueerd of de informatie uit de meest recente asbesttransacties met betrekking tot beheersing en verwijdering, zoals m2 en prijs, juist en volledig is verwerkt in de schattingen van de verwachte kosten voor toekomstige asbestverwijdering. De onttrekkingen aan de voorziening zijn gecontroleerd met onderliggende inkoopfacturen (verwijdering) en werkelijke salarislasten (beheersing).

Bij de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiele verschillen of bijzonderheden aangetroffen.

WAARDERING VAN VOORZIENING WERKLOOSHEIDSUITKERINGEN

De toelichtingen op deze voorziening zijn opgenomen in de waarderingsgrondslagen en referentie 2.3.1.

Universiteit Utrecht heeft ultimo 2017 voor €14,3 miljoen aan werkloosheidsuitkeringvoorziening verantwoord (Exclusief € 2,6 miljoen met betrekking tot transitievergoedingen). Deze voorziening is bestemd voor toekomstige arbeidsrechtelijke verplichtingen gebaseerd op opgebouwde wachtgeldrechten per balansdatum.

De voorziening is op persoonsniveau opgebouwd met behulp van met name UWV-opgaves (voor het wettelijk deel), Raet-opgaves (voor het bovenwettelijk deel). De omvang van de voorziening is tevens beïnvloed door schattingen van het management omtrent het de looptijd van de verwachte verplichtingen vanuit de werkloosheidsregeling en de bovenwettelijke werkloosheidsregeling Nederlandse universiteiten. Hierbij heeft Universiteit Utrecht rekening gehouden met niet-volledige benutting van de maximale uitkeringsrechten ontleend aan ervaringscijfers van de afgelopen jaren over de daadwerkelijke benutting.

Gegeven de omvang van en het schattingselement bij deze voorziening vinden wij dit een kernpunt in onze controle.

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij kennis genomen van de cao en (boven) wettelijke bepalingen.

Wij hebben de interne beheersing omtrent de juistheid van de in de salarisadministratie opgenomen gegevens getoetst. Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben we geconcludeerd dat wij in het kader van de jaarrekening controle kunnen steunen op deze interne beheersing.

Aanvullend hebben wij getoetst of de gehanteerde salarisgegevens in de berekening van de voorziening aansluit met de salarisadministratie. We hebben de redelijkheid en consistente verwerking van de gehanteerde uitgangspunten betreffende de (bovenwettelijke) werkloosheidsregeling getoetst met behulp van UWV-opgaves (wettelijk) en RAET-opgaves (bovenwettelijk) op persoonsniveau. Wij hebben de inschatting van Universiteit Utrecht omtrent het nietvolledig benutten van de maximale uitkeringsrechten getoetst met ervaringscijfers ten aanzien van feitelijk gebruik van deze rechten.

Wij hebben bij deze werkzaamheden geen materiële uitzonderingen geconstateerd.

BENOEMING

Wij zijn door de raad van toezicht op 19 november 2013 benoemd als accountant van Universiteit Utrecht vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- · voorwoord college van bestuur;
- inhoudsopgave;
- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- de bijlagen (1 tot en met 7).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben

op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE **JAARREKENING**

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET COLLEGE VAN BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twiifel zou kunnen bestaan of de onderwiisinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Utrecht, 29 juni 2018 PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. Th.A.J.C. Snepvangers RA

BIJLAGE BIJ DE CONTROLEVERKLARING

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controleinformatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- · het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Bijlage 1

ONDERZOEKERS/LAUREATEN 2017

- 2 Spinoza premies
- 6 Consolidator Grants
- 4 Advanced Grants
- 27 Veni's
- 11 Vidi's
- 4 Vici's
- 3 nieuwe KNAW-leden
- 1 nieuw DJA-lid
- 9 nieuwe UYA-leden

OVERZICHT LAUREATEN

SPINOZA PREMIE

Albert Heck Bètawetenschappen Farmaceutische Wetenschappen Alexander van Oudenaarden **Hubrecht Instituut**

ERC CONSOLIDATOR GRANT

Call 2017 - uitslag december 2017

Willemijn Ruberg Geesteswetenschappen Geschiedenis en Kunstgeschiedenis Elise van Nederveen Meerkerk Geesteswetenschappen Geschiedenis en Kunstgeschiedenis Appy Sluijs Geowetenschappen Aardwetenschappen Susan Branje Sociale Wetenschappen Educatie & Pedagogiek Mara Yerkes Sociale Wetenschappen Maatschappijwetenschappen Jan Veldink UMCU Hersencentrum

ERC ADVANCED GRANT

Call 2016 - uitslag maart 2017

Maarten Krol Bètawetenschappen (hoofdaffiliatie WUR) Natuurkunde Yoad Winter Talen, Literatuur en Communicatie Geesteswetenschappen Sociale Wetenschappen Maykel Verkuyten Psychologie Alexander van Oudenaarden **Hubrecht Instituut**

VERNIEUWINGSIMPULS VENI

Call 2017 - uitslag juli 2017

Pepijn Corduwener Geesteswetenschappen
Laurien Crump-Gabreëls Geesteswetenschappen
Kári Driscoll Geesteswetenschappen
Laurens Ham Geesteswetenschappen
Eric van Lit Geesteswetenschappen
Jesse Mulder Geesteswetenschappen
Eelco Nagelsmit Geesteswetenschappen

Alexandra Timmer REBO
Elvira Bakker UMCU
Sasha De Henau UMCU
Jonas Kuiper UMCU
Sara Pulit UMCU
Henk Schipper UMCU

Roderick Venekamp **UMCU** Magdalena Kedziorek Bètawetenschappen Freddy Rabouw Bètawetenschappen Said Rodriguez Bètawetenschappen Ana Ros Camacho Bètawetenschappen Wilke van der Schee Bètawetenschappen Matilde Galli Hubrecht Instituut Phong Nguyen Hubrecht Instituut **Koos Rooijers Hubrecht Instituut** Ruud van der Ent Geowetenschappen **Niko Wanders** Geowetenschappen Antony Knigge Sociale Wetenschappen Nathan van der Stoep Sociale Wetenschappen Marijke Achterberg Diergeneeskunde

VERNIEUWINGSIMPULS VIDI

Call 2016 - uitslag mei 2017

Rashmi Sasidharan Bètawetenschappen

Biologie

Bert Wouters Bètawetenschappen

Natuurkunde

Harold MacGillavry Bètawetenschappen

Biologie

Bas Janssen Bètawetenschappen

Wiskunde

Jelger Risselada Bètawetenschappen

Niet meer in dienst bij UU

Ben Harvey Sociale Wetenschappen

Psychologie

Laura Cobden Geowetenschappen

Aardwetenschappen Geowetenschappen

Andrea Herrmann Geowetenschappen

Innovatie-, Milieu- en Energiewetenschappen

Willemijn van Heeren Geesteswetenschappen

Niet meer in dienst bij UU

Jeroen de Ridder UMCU

Centre for Molecular Medicine

Ruben van Boxtel UMCU

Centre for Molecular Medicine

VERNIEUWINGSIMPULS VICI

Call 2016 - uitslag februari 2017

Els Rose Geesteswetenschappen

Talen, Literatuur en Communicatie

Barbara Oomen REBO

University College Roosevelt

Friedrich Förster Bètawetenschappen

Scheikunde

Mike Boxem Bètawetenschappen

Biologie

DOCENT VAN HET JAARPRIJS VAN HET INTERSTEDELIJK STUDENTEN OVERLEG

Marc van Mil, docent bij Biomedische Wetenschappen, won deze landelijke ISO-prijs omdat hij nieuwe, interactieve onderwijsmethodieken inzet, een heldere rolopvatting van de docent daarbij heeft en het bewustzijn bij zijn studenten vergroot over de impact van het vakgebied op de maatschappij.

NIEUWE KNAW LEDEN

Beatrice de Graaf Geesteswetenschappen

Geschiedenis en Kunstgeschiedenis

Erwin Bulte REBO

Rechtsgeleerdheid

Frits Hilgen Geowetenschappen

Aardwetenschappen

NIEUWE LEDEN DE JONGE AKADEMIE (DJA)

Daniel Oberski Sociale Wetenschappen

Methoden & Statistiek

Bijlage 2

MEDEZEGGENSCHAP

De universiteit hecht veel waarde aan een goed georganiseerde medezeggenschap. Deze draagt bij aan de betrokkenheid van medewerkers en studenten, en aan de kwaliteit van de beleids- en besluitvorming. De universiteit kent naast de Universiteitsraad bij elke faculteit een Faculteitsraad en bij elke dienst een Dienstraad. Ook de opleidingscommissies spelen een belangrijke rol in de medezeggenschap. Daarnaast overlegt het college van bestuur in het Lokaal Overleg met de bonden over de uitvoering van de CAO.

De inwerkingtreding van de Wet versterking bestuurskracht op 1 januari 2017 heeft een aantal gevolgen voor het universitaire stelsel van medezeggenschap. Zo is de procedure bij de benoeming van collegeleden aangepast. In 2017 hebben een student- en een personeelslid van de Universiteitsraad deel uitgemaakt van de sollicitatiecommissie voor de vacature van vicevoorzitter van het college van bestuur. De ervaring met de nieuwe procedure heeft tevens geleid tot aanpassing van de betrokkenheid van de hele raad en in het bijzonder de vertrouwenscommissie van de raad bij de benoeming van nieuwe collegeleden. Een ander uitvloeisel van de wet versterking bestuurskracht is dat vanaf 1 september 2017 opleidingscommissies (OC's) officieel medezeggenschapsorganen zijn en daarmee meer bevoegdheden hebben gekregen. Deze statusverandering heeft met name gevolgen voor de afstemming tussen faculteitsraad en OC's als het gaat om advies- en instemminsrecht over het onderwijsinhoudelijke deel van de Onderwijsen Examenregeling (OER). De Universiteit Utrecht ondersteunt deze verandering onder andere door facilitering (ondersteuning, scholingsbudget) en een netwerk OC om kennis en ervaringen te delen.

In mei 2017 hebben de Universiteitsraad verkiezingen plaatsgevonden voor de studentengeleding en de personeelsgeleding. Mede door een grote inzet bij de campagnes is het opkomstpercentage bij de studenten aanzienlijk gestegen en zelfs het

hoogst in vijftien jaar. Aan de verkiezingen deden drie studentenpartijen mee, PvdUS (Partij voor de Utrechtse Student), Lijst VUUR (Vereniging voor de Utrechtse Universiteitsraad) en De Vrije Student. De twaalf zetels van de studentengeleding zijn als volgt verdeeld: Lijst Vuur: zeven zetels, PvdUS vijf zetels. Bij de personeelsgeleding werd voor het eerst één zetel gereserveerd voor de faculteit Geneeskunde. Deze zetel viel toe aan de lijst UMC Utrecht. Voor de overige elf zetels ging de "strijd" tussen twee partijen: VLAM (Verenigde Lijst Actieve Medezeggenschappers) en een nieuwe partij: de Utrecht PhD Party. VLAM kreeg negen zetels en de Utrecht PhD Party 2 twee.

In 2017 is bij elke faculteit veel aandacht besteed aan de vernieuwde rol van de opleidingscommissies en de afstemming daarvan met de rol die faculteitsraden van oudsher spelen op het gebied van onderwijs. Reglementen zijn aangepast en trainingen zijn breeduit aangeboden. Het academisch jaar 2017-2018 zal moeten uitwijzen of sprake is van een zinvolle versterking van de medezeggenschap op dit gebied.

Welke zaken kwamen zoal ter spraken in de Universiteitsraad het afgelopen jaar?

De Universiteitsraad was nauw betrokken bij het opstellen en de bespreking van het strategische vastgoedplan. Tevens discussieerde de Universiteitsraad met het college van bestuur over zaken als het Utrecht Centre for Academic Teaching, internationalisering, extra investeringen ten behoeve van IT en onderzoeksfaciliteiten, de cijfercultuur binnen de Universiteit Utrecht en de Grading tables als objectief meetsysteem daarbij, versterking van de (decentrale) medezeggenschap, taalbeleid, selectie voor de masterfase, verbetering van het PhD-traject en de Onderwijs- en Examenregeling (OER). De Universiteitsraad was in het bijzonder gelukkig dat het lukte om het bedrag dat opleidingen per studiepunt ontvangen vooralsnog overeind te houden, ondanks een landelijke daling.

De door de Universiteitsraad georganiseerde openbare bijeenkomsten vinden een positief onthaal bij doelgroepen blijkens het aantal deelnemers. Thema's waren o.a. de rol van opleidingscommissies en studentenwelzijn.

De Week van de Medezeggenschap ontwikkelt zich tot een breed gewaardeerd festijn waarbij in het voorjaar alle raden samen een waaier van activiteiten organiseren om het contact met de achterban te vergroten.

TRAINING EN VOORLICHTING

Het experiment in 2016 van een centrale trainingsdag voor recent gekozen leden van medezeggenschapsorganen voorafgaande aan hun start is in 2017 met succes weer georganiseerd. Op 9 juni kwamen de nieuw gekozen studentleden en personeelsleden bijeen en kregen naast inzicht in de universitaire planning & control cyclus een keuze uit een aantal trainingen, waarbij een enkele training ook in het Engels werd aangeboden.

De traditionele Dag van de Medezeggenschap (DvdMZ) vond plaats op 10 oktober. Bijna honderd studenten en medewerkers hadden keuze uit een groot aantal trainingen, waarbij zowel de ervaren als de nieuwe medezeggenschapper aan zijn of haar trekken kwam. De dag werd afgesloten met een debat tussen vertegenwoordigers van vrijwel alle universiteitsraden in Nederland en Pieter Duisenberg, de nieuwe voorzitter van de VSNU.

UR RAADSLEDEN 2017

Voorzitter: Fred Toppen

Geleding 2016-2017:

Drs. Joke Daemen

Maurid Darwish

Fleur Diepstraten

Eliane Fankhauser Dr. Gert Folkers

Veerle Hanssen

Jip den Held

Frank Hendriks

Rob Heslenfeld

Anoek Holthuijsen

Jan Hunink

Boris Janssen

Drs. Matthias Jorissen

Richard Kempen

Maartje Koppelman

Dr. Toine Minnaert

Peter Nafzger

Ir. Liesbeth Potters

Dr. Diederick Raven

Dr. Johan Rozenbrand

Prof.dr. Joop Schippers

Laura Tankink

Richard Vink

Jaydee Zandgrond

Geleding 2017-2018:

Franka Baardman

Syl Blad MA MSc

Emma Carpay

Nicky Cornelissen

Drs. Joke Daemen Joost Gadellaa

Jan Hunink

Derek de Jone van Zwijnsbergen

Gwenny Jongebloed

Guus van Marwijk

Nico Naus MSc

Dr. Diederick Raven

Dr. Frank van Rijnsoever

Dr. Johan Rozenbrand

Sven Rouschop

Prof.dr. Joop Schippers

Wim de Smidt

Juliette Smits

Stephanie de Smale MA

Jonathan Steinebach

Marco Veloo

Dr. Erna van Wilsem

Robin Wisse

Sonja de Wit

Bijlage 3

OVERZICHT NEVENWERKZAAMHEDEN COLLEGE VAN BESTUUR EN **RAAD VAN TOEZICHT**

Mr. M.J. Oudeman, voorzitter college van bestuur (tot 1 juli 2017)

Uit hoofde van of samenhangend met de functie

- Lid VSNU AB (onbezoldigd) vanaf 2013
- Voorzitter VSNU Stuurgroep Human Capital (onbezoldigd) - vanaf 2016
- Voorzitter Bestuur Fulbright Centre (onbezoldigd) vanaf 2016
- Voorzitter RvT Ronald McDonald Kinderfonds (onbezoldigd) - vanaf 2013
- Lid bestuur Nationaal Fonds 4 en 5 mei (onbezoldigd) - vanaf 2008
- Lid RvC Koninklijk Concertgebouw N.V. (onbezoldigd) - vanaf 2009
- Lid RvT Rijksmuseum (onbezoldigd) vanaf 2012
- Lid RvT Platform Beta Techniek (onbezoldigd) vanaf 2011

Op persoonlijke titel

- Lid RvC Statoil (bezoldigd) vanaf 2012
- Lid RvC SHV Holdings N.V. (bezoldigd) vanaf 2014
- Lid RvC Solvav SA (bezoldigd) vanaf 2015
- Lid RyC Δalberts Industries vanaf mei 2017

Prof.dr. G.J. van der Zwaan, rector magnificus

Uit hoofde van of samenhangend met de functie

- Lid VSNU Stuurgroep Onderwijs (onbezoldigd) vanaf 2011
- Lid VSNU rectorencollege (onbezoldigd) vanaf 2011 en Voorzitter VSNU rectorencollege (onbezoldigd) - sept 2016 tot sept 2017
- Chair Board of Directors LERU (onbezoldigd) vanaf
- Lid Rectors Assembly LERU (onbezoldigd) vanaf
- Lid KNAW commissie promoties (onbezoldigd) vanaf 2014
- Lid Raad van Advies Museum Sonneborgh (onbezoldigd) - vanaf 2011
- Member Academic Advisory Board Stellenbosch Institute Advanced Research (onbezoldigd) - vanaf
- Lid Curatorium Prince Claus Chair (onbezoldigd) vanaf 2011

- Lid bestuur van Netherlands Energy Research Alliance (onbezoldigd) - vanaf 2017
- Lid International Advisory Board Studyportals (onbezoldigd) - vanaf 2018

Op persoonlijke titel

Prof. dr. A. Pijpers, vice-voorzitter tot 1 oktober 2017 en voorzitter vanaf 1 oktober 2017

Uit hoofde van of samenhangend met de functie

- Lid VSNU Stuurgroep Governance & Financiën (onbezoldigd) - vanaf 2016
- Lid VSNU AB (onbezoldigd) vanaf okt 2017
- Lid RvC Holdings (onbezoldigd) vanaf 2011
- Lid RvT stichting Utrecht Science Park (onbezoldigd) - vanaf 2014
- Lid Kernteam EBU (onbezoldigd) vanaf 2015
- Lid Adviesraad Animal Science Group, Wageningen Universiteit (bezoldigd tgv UU) - vanaf 2006
- Voorzitter Stichting Immunovalley (onbezoldigd) vanaf 2009 tot april 2017
- Lid bestuur Stichting Diergeneesmiddelen Autoriteiten (SDA) (bezoldigd tgv UU) - vanaf 2011
- Lid regiegroep Topsector Life Sciences & Health (onbezoldigd) - vanaf 2012
- Lid Leadership Committee van de American Association of Veterinary Medicine Colleges (onbezoldigd) - vanaf 2015
- Voorzitter Stichting Pica (vacatiegelden tgv UU) vanaf juni 2017

Op persoonlijke titel

OVERZICHT (NEVEN)FUNCTIES LEDEN RAAD VAN TOFZICHT UNIVERSITEIT UTRECHT 2017

Prof.dr. Emmo Meijer

Voorzitter raad van toezicht Universiteit Utrecht en lid werkgeverscommissie raad van toezicht Universiteit Utrecht

Hoofdfunctie:

- geen

Overige functies:

- deeltijd hoogleraar TU/e
- lid RvB KU Leuven en voorzitter bestuurscomité LRD
- raadslid Adviesraad Wetenschap, Technologie en Innovatie (AWTI)
- lid RvT HAS Den Bosch
- voorzitter deskundigencommissie OP Zuid
- boegbeeld BBE Provincie Limburg
- commissaris BrightMove
- boegbeeld Topsector Chemie
- voorzitter nationale transitie-agenda 'Biomassa en Voedsel' ihkv rijksbrede programma Circulaire Economie
- lid adviesraad HANN (Healthy Aging Northern Netherlands)
- Voorzitter Stichting Historie der Techniek
- lid strategische adviesraad Carlsberg Research Foundation
- lid adviesraad Keyser&Mackay

Prof. dr. W.B.H.J. (Wim) van de Donk Vice-voorzitter raad van toezicht Universiteit Utrecht en lid werkgeverscommissie raad van toezicht Universiteit Utrecht

- Commissaris van de Koning in de provincie Noord-Brabant Overige functies:

Aan het ambt van CdK gebonden:

- Voorzitter Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant
- Lid Vlaams Nederlandse Delta
- Lid van en plaatsvervangend voorzitter Nationale Delegatie in het Comité van de Regio's Europese Unie
- Voorzitter van het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)

- Adviseur bestuur Interprovinciaal Overleg (IPO) Niet aan het ambt van CdK gebonden (onbezoldigd):
- Hoogleraar aan Tilburg University
- Lid Curatorium VNO-NCW
- Voorzitter van het Thijmgenootschap
- Voorzitter raad van toezicht Nederlandse School voor Openbaar Bestuur
- Voorzitter van het begeleidingscollege van het planbureau voor de leefomgeving
- Lid Curatorium VNG Denktank
- Voorzitter commissie Toekomstverkenning 'Koers en kansen voor de sanctie-uitvoering'
- Evaluatiecommissie van de prestatiebekostiging hoger onderwijs, ministerie OCW

Drs. Karin Bergstein MBA

Lid raad van toezicht Universiteit Utrecht en voorzitter auditcommissie raad van toezicht Universiteit Utrecht

- Lid van de Raad van Bestuur van a.s.r.

Overige functies:

- Lid van de Raad van Commissarissen van Stichting Sanquin Bloedvoorziening

Mr. Joanne Kellermann

Lid raad van toezicht Universiteit Utrecht en lid auditcommissie raad van toezicht Universiteit Utrecht

Hoofdfunctie:

Lid en directeur Resolution Planning & Decisions,
 Single Resolution Board, Brussel

Overige functies:

- Lid raad van toezicht Van Gogh Museum

Dr. Jan van der Eijk

Lid raad van toezicht Universiteit Utrecht Hoofdfunctie:

- Directeur van Van der Eijk Consultancy

Overige functies:

- Voorzitter van de raad van toezicht van Synvina B.V.
- Lid van de raad van toezicht van Havenbedrijf Moerdijk N.V.
- Lid van de Supervisory Board van Arundo Inc.

MANAGEMENTRAPPORTAGE BEZWAREN, BEROEPEN EN KLACHTEN + JAARRAPPORTAGES VERTROUWENSPERSONEN

1A. STUDENTENBEZWAREN ALGEMEEN

Onderwerp Beslissing	Afstu- deersteur	_	Selectie	Inschrij- ving	Uitschrijving & restitutie collegegeld	3	Totaal	Totaal
Gegrond			1				1	6
Ongegrond		1	15	2	3		21	20
Niet-ontvankelijk					1		1	2
Geschikt	2		43	19	7	7	78	47
Ingetrokken				1		2	3	3
Overig	1	1	4	4	6	2	18	18
Totaal aantal bezwaren	3	2	63	26	17	11	122	96

In totaal zijn er in 2017 122 bezwaren van studenten afgehandeld (bezwaren inzake de matching en de deadlines voor aanmelding niet meegerekend). Vorig jaar waren dat 96 bezwaren, dus het aantal is wederom (fors) gestegen.

In 18 gevallen (beslissing: overig), is de student aan het begin van de bezwaarprocedure uitleg gegeven en soms doorverwezen naar de Centrale Studentenadministratie (CSa) of de faculteit (bijv. omdat de student een verzoek doet waarover nog geen beslissing is genomen) of is de bezwaarprocedure om een andere reden niet in gang gezet (bijv. als een student niet meer op berichten reageert om een besluit toe te sturen of nadere gronden in te dienen). In de overige gevallen is het bezwaar conform art. 7.63a van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek voor advies naar de Geschillenadviescommissie Studentenbezwaren doorgezonden. Vervolgens is in 78 gevallen geschikt (vorig jaar 47). Een schikking komt soms tot stand door nieuwe informatie die in bezwaar of tijdens een gesprek door de student is ingebracht waardoor de student alsnog (gedeeltelijk) wordt tegemoetgekomen (32 gevallen). In andere gevallen is door de faculteit extra uitleg aan de student gegeven die zich er dan bij neerlegt (46). In 3 gevallen is het bezwaar uit eigen initiatief direct alweer ingetrokken. In de overige gevallen is, na ontvangst van het advies van de commissie, conform dit advies 1 bezwaar inzake de decentrale selectie op een punt gegrond verklaard. Verder zijn 21 bezwaren ongegrond en 1 niet-ontvankelijk verklaard.

AFSTUDEERSTEUN

Er zijn 3 bezwaarschriften afgehandeld inzake afstudeersteun (vorig jaar: 2). In 1 geval is door de directeur O&O geschikt waarbij aan het bezwaar is tegemoetgekomen wegens aanvullende informatie van de student, in een ander geval is geschikt waarbij de student na uitleg van O&O de bezwaarprocedure niet heeft voortgezet. In de derde zaak is de bezwaarprocedure is niet voortgezet vanwege het niet indienen van de gronden en het niet reageren op verzoeken om dat alsnog te doen.

COLLEGEGELDTARIEF

Er zijn 2 bezwaren afgehandeld (vorig jaar 7) inzake het instellingscollegegeldtarief dat in rekening werd of zou worden gebracht. 1 bezwaar is ongegrond

verklaard en in het andere geval is de procedure niet voortgezet omdat de student geen gronden heeft ingediend en niet heeft gereageerd op het verzoek om dit alsnog te doen.

SELECTIE

In 2017 zijn er 63 bezwaren ingediend inzake selectie voor een opleiding. In 62 gevallen waren bezwaren gericht tegen het vastgestelde rangnummer in de selectieprocedure en het niet plaatsen voor een van de 5 bacheloropleidingen met numerus fixus: Geneeskunde (16), Biomedische wetenschappen (3), Diergeneeskunde (38), Farmacie (2) en Global Sustainability Science (3). Dit zijn veel meer bezwaren dan in 2016 (toen 5). Er is ook veel meer geselecteerd aangezien er nu meer fixusopleidingen zijn en de loting via Duo landelijk is afgeschaft. Sommige opleidingen hadden reeds enige ervaring aangezien voorheen al gedeeltelijk decentraal werd geselecteerd, andere deden het voor het eerst. In 1 geval is het bezwaar op één punt gegrond verklaard. Het betrof het meewegen van het gemiddelde van overgangscijfers van 5 naar 6 VWO in dit specifieke geval. Vanwege een opeenstapeling van bijzondere omstandigheden gedurende dat jaar in 5 VWO is aan de selectiecommissie van Diergeneeskunde gevraagd om een nieuw rangnummer te berekenen. De selectiecommissie heeft dit gedaan en heeft een nieuw besluit genomen, waarbij een ander rangnummer is toegekend. Dit nieuwe rangnummer was niet hoog genoeg om alsnog geplaatst te worden (overgangscijfers bepalen maar voor een gedeelte de uitkomst). Vervolgens is het bezwaar tegen het nieuwe besluit ongegrond verklaard. Er zijn verder 15 bezwaren ongegrond verklaard. In 42 gevallen is door de betreffende selectiecommissie geschikt. In 10 gevallen hiervan hield de schikking in dat de aanmelder alsnog weer mocht deelnemen aan de selectieprocedure. De meeste hiervan in verband met het (net) missen van de deadline voor het indienen van stukken aan het begin van de selectieprocedure, soms vanwege verwarrende informatie-voorziening. In 1 geval is door een wijziging in de cijferlijst van de middelbare school nogmaals het rangnummer berekend, soms is iemand alsnog geplaatst nadat aanmelders waren afgevallen of vanwege een computerstoring tijdens een test. In 32 gevallen van de schikkingen heeft de aanmelder na uitleg de bezwaarprocedure niet voortgezet. Verder zijn 4 gevallen op overige wijze afgehandeld (2 aanmelders hebben niet meer gereageerd op verzoeken, 1 geval bleek een verzoek om informatie en de andere aanmelder bleek niet aan de selectie te hebben deelgenomen).

Als laatste is 1 bezwaar ingediend tegen de selectie bij de opleiding Bestuurs- en Organisatiewetenschap (geen fixusopleiding). Dit is geschikt in die zin dat de aanmelder heeft besloten de bezwaarprocedure niet voort te zetten na uitleg te hebben gekregen. Inschrijving (matching en 1 mei deadline uitgezonderd)

Het aantal bezwaarschriften in 2017 tegen de afwijzing van het verzoek tot inschrijving vanwege het niet voldoen aan de inschrijfvoorwaarden was 26 (vorig jaar 39). Dit jaar is het aantal ongeveer weer gelijk aan 2015. Het gaat hierbij in de meeste gevallen om niet tijdige betaling van het collegegeld (11), of bijvoorbeeld het niet aanleveren van documenten (6). In enkele gevallen is iets misgegaan in de inschrijfprocedure of informatievoorziening. In 19 gevallen is door CSa geschikt. (In 10 gevallen hiervan is naar aanleiding van nadere informatie van de student alsnog ingeschreven. In de overige 9 gevallen heeft de student de bezwaarprocedure niet voortgezet, meestal omdat ze zijn ingeschreven per latere datum dan september vanwege bijzondere omstandigheden.) In 2 gevallen is het bezwaar ongegrond verklaard. In 1 geval is het bezwaar direct weer ingetrokken en 4 zijn op overige wijze afgehandeld (er werd niet meer gereageerd door de student of in overleg met de student bezwaarprocedure niet gestart of voortgezet omdat het inhoudelijk gezien niet zinvol was).

Uitschrijving/restitutie collegegeld

Er zijn 17 bezwaarschriften tegen de datum van uitschrijving ingediend (vorig jaar 21). Het gaat hierbij om studenten die zijn afgestudeerd en zich niet direct via Studielink hebben uitgeschreven of zich niet realiseren dat conform de wet pas wordt uitgeschreven vanaf de eerstvolgende maand nadat het verzoek tot uitschrijving is ingediend. Meestal gaat het hen vooral om het betaalde collegegeld dat zij terug willen krijgen.

In 3 gevallen is het bezwaar ongegrond verklaard. In 1 geval is het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard (te laat ingediend). Verder is in 7 gevallen door CSa geschikt. 5 hiervan zijn gehonoreerd, in de meeste gevallen vanwege onjuiste of onvolledige informatievoorziening bij de faculteit. In 2 gevallen heeft de student de bezwaarprocedure niet voortgezet na de verkregen uitleg van CSa of de faculteit. 6 bezwaren zijn op overige wijze afgehandeld (in 4 gevallen is in overleg met student de bezwaarprocedure niet gestart en in 2 gevallen heeft de student niet meer gereageerd op mails).

Overig

De categorie overig bestaat uit 11 bezwaren inzake niet veel voorkomende, elk jaar wisselende, onderwerpen. Het ging in 2017 in 5 gevallen om een (extra) toetsvoorziening waarvan er 4 zijn geschikt (3 vanwege bijzondere omstandigheden gehonoreerd en 1 student heeft na uitleg de bezwaarprocedure niet voortgezet), 1 is op overige wijze afgehandeld (doorgezonden naar de faculteit om als verzoek in behandeling te nemen).

In 2 gevallen betrof het toelating tot een bacheloropleiding. In beide gevallen is het bezwaar aan het begin of in een later stadium ingetrokken. In 1 geval betrof het de toelating tot een cursus vanwege ingangseisen (na uitleg heeft de student zich erbij neergelegd). Verder zijn er 2 bezwaren afgehandeld inzake inspanningsverplichting (gehonoreerd vanwege bijzondere omstandigheden), en een verklaring van geen bezwaar van het hoofd CSa. Met die verklaring kan een student die enige tijd niet ingeschreven heeft gestaan en wel onderwijs genoten en cijfers gehaald, na betaling van collegegeld en administratiekosten toch een diploma ontvangen. Dit is overig afgehandeld omdat student niet meer reageerde op mails.

1B. BEZWAREN ASPIRANT-STUDENTEN OVER INSCHRIJVING: DEADLINES AANMELDING EN MATCHING

In 2017 zijn in totaal 163 bezwaren van aspirantstudenten tegen de afwijzing van een verzoek tot inschrijving wegens overschrijden van de deadlines

A. De uitkomst van de eerste toetsing door de Commissie Dispensatie

Onderwerp Beslissing		Matchings- activiteit	Mei deadline	Augustus deadline	Totaal
Geschikt CD	16	44	11	3	74
Niet geschikt	21	15	24	15	75
Ingetrokken	1	4	9		14
Totaal aantal bezwaren	38	63	44	18	163

B. De uitkomst van de bezwaarprocedure via de Geschillenadviescommissie Studentenbezwaren

Onderwerp Beslissing	Matchings- formulier	Matchings- activiteit	Mei deadline	Augustus deadline	Totaal
Geschikt*	2	1		1	4
Gegrond					
Ongegrond	17	9	23	12	61
Ingetrokken		1	1	2	4
Niet- ontvankelijk	2	4			6
Totaal aantal bezwaren	21	15	24	15	75

^{*} Deze categorie is geschikt gedurende de bezwaarprocedure van de Geschillenadviescommissie, n.a.v. (door de commissie gevraagde) aanvullende informatie van de bezwaarmaker.

voor aanmelding of het niet voldoen aan de matchingsverplichtingen ontvangen. Het aantal is ongeveer gelijk gebleven met vorig jaar (155).

De bezwaarschriften zijn eerst getoetst door de Commissie Dispensatie (CD). De genoemde redenen voor het bezwaar waren heel divers. Redenen die hebben geleid tot schikkingen waren met name persoonlijke omstandigheden na het overleggen van bewijs (bijv. psychische of fysieke klachten van de aanmelder of familieomstandigheden). Overige redenen hielden in dat men geen berichten had ontvangen of bekeken, betroffen een andere planning (vakantie, tentamens, etc) of een laat verkregen negatief BSA (na de uiterste deadline van 5 augustus).

In totaal heeft de Commissie Dispensatie in 74 gevallen geschikt en 14 bezwaren zijn ingetrokken. De overige 75 bezwaren zijn doorgezonden naar Juridische Zaken (vorig jaar 89), voorzien van een reactie op het bezwaar. De Geschillenadviescommissie Studentenbezwaren (GS) heeft vervolgens de bezwaarschriften behandeld en (afgezien van de tijdens de bezwaarprocedure ingetrokken bezwaren en zaken waarin alsnog n.a.v. de hoorzitting is geschikt) een advies uitgebracht aan het college van bestuur, dat daarna een besluit heeft genomen, in alle gevallen conform het advies.

Nevenstaand tabellen geven de uitkomsten weer. De uitkomst van de eerste toetsing door de Commissie Dispensatie (A) en de uitkomst van de bezwaarprocedure via de Geschillenadviescommissie Studentenbezwaren (B).

MATCHING

Matchingsformulier

Er zijn 38 bezwaarschriften ingediend nadat het verzoek om inschrijving was afgewezen omdat deze aanmelders geen matchingsformulier binnen de gestelde termijn hadden ingediend. Vorig jaar waren dat 37.

Van de 38 bezwaarschriften is in 16 gevallen geschikt gedurende de eerste toetsing van CD vanwege bijzondere omstandigheden. In 1 geval is het bezwaar ingetrokken. In de overige 21 gevallen is het bezwaar doorgezonden ter behandeling naar de GS voorzien van een reactie op het bezwaar. In 17 gevallen is het bezwaar door het college van bestuur conform het advies van de GS ongegrond verklaard. In 2 gevallen is alsnog geschikt (naar aanleiding van nieuwe informatie van de bezwaarmaker). In 2 gevallen is het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard aangezien het te laat was ingediend.

Matchingsactiviteit

Vervolgens zijn er na afloop van de eerste matchingsactiviteiten 63 bezwaren in 2017 ingediend na een afwijzing wegens het niet verschijnen op de matchingsdagen en het niet tijdig afmelden (vorig jaar 52). In 44 gevallen is geschikt vanwege bijzondere omstandigheden of in een enkel geval vanwege het niet goed geregistreerd hebben door de opleiding van afwijkende afspraken met de aspirant-studenten en in 4 gevallen is het bezwaar ingetrokken. De 15 overgebleven gevallen zijn behandeld door de GS (vorig jaar 21). In 9 gevallen heeft het college van bestuur het bezwaar conform het advies van de GS ongegrond verklaard. In 1 geval is alsnog geschikt (naar aanleiding van nieuwe informatie van de bezwaarmaker). In 1 geval is het bezwaar alsnog gedurende de bezwaarperiode ingetrokken en in 4 gevallen is het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard aangezien het bezwaar te laat was ingediend.

DEADLINES AANMELDING

Dit jaar zijn er 62 bezwaarschriften ingediend tegen de afwijzing van het verzoek om inschrijving aangezien het verzoek te laat is ingediend (vorig jaar 66).

1 mei deadline

Van de 62 bezwaren zijn er 44 bezwaarschriften ingediend door aspirant- studenten van wie het verzoek om inschrijving werd afgewezen omdat zij zich pas voor het eerst na 1 mei hadden aangemeld voor een opleiding. Van al deze bezwaarschriften zijn er 11 geschikt gedurende de eerste toetsing van CD (vorig jaar 12). Het grootste deel is gehonoreerd naar aanleiding van bijzondere omstandigheden. Er zijn 9 bezwaren ingetrokken. Van de 24 bezwaarschriften die vervolgens zijn behandeld door de GS (vorig jaar 27), zijn er 23 ongegrond verklaard en in 1 geval is het bezwaar alsnog ingetrokken.

3 augustus deadline

Na 3 augustus 2017 zijn er 18 (vorig jaar 24) bezwaarschriften ingediend door aspirant-studenten die in een uitzonderingscategorie vielen en zich na 1 mei mochten aanmelden waarvan het verzoek om inschrijving werd afgewezen omdat zij zich pas voor het eerst na onze deadline van 3 augustus 2017 hadden aangemeld voor een opleiding. Deze deadline is ingevoerd om de Universiteit Utrecht in staat te stellen de matching te organiseren voor studenten die in de uitzonderingssituaties vielen (in geval van een negatief BSA of uitloting voor een fixus-opleiding en switchers binnen de Universiteit Utrecht). Van al deze bezwaarschriften zijn er 3 geschikt gedurende de eerste toetsing van CD. Van de 15 bezwaarschriften die vervolgens zijn behandeld door de GS zijn er 12 (vorig jaar 1) door het college

van bestuur conform het advies van de GS ongegrond verklaard. In 1 geval is alsnog geschikt (vanwege persoonlijke omstandigheden). Er zijn 2 bezwaren alsnog ingetrokken.

COLLEGE VAN BEROEP VOOR HET HOGER ONDERWIJS (CBHO)

Van alle bezwaarmakers inzake de matching en de deadlines voor aanmelding heeft niemand een beroep ingesteld bij het CBHO.

2. COLLEGE VAN BEROEP VOOR DE EXAMENS

ledere universiteit heeft een College van Beroep voor de Examens (CBE) waarbij studenten in beroep kunnen gaan tegen beslissingen die staan vermeld in art. 7.60 van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek. Hieronder vallen onder meer alle beslissingen van examinatoren en examencommissies.

UITSPRAKEN

Vorig jaar was de conclusie dat beroepen in iets meer dan 50% werden geschikt naar aanleiding van een gesprek tussen student en faculteit, dit jaar is dat bijna 70%. De uitkomst varieert van het alsnog (gedeeltelijk) inwilligen van het verzoek van de student (bv omdat deze het verzoek nader heeft onderbouwd), tot aan het geven van extra uitleg aan de student waarna deze het beroep niet voortzet. Soms wordt afgesproken om een werk nogmaals door een ander te laten beoordelen waarover partijen afspreken zich bij die uitkomst neer te leggen. Verder is dit jaar in 18 gevallen het beroep op overige wijze afgehandeld, vaak aan het begin van de beroepsprocedure. Het gaat daarbij enerzijds veelal om studenten die niet meer reageren op verzoeken om contact en anderzijds om studenten die na uitleg van de secretaris CBE (direct na ontvangst van het beroep) afzien van de beroepsprocedure. Vaak worden zij doorverwezen naar de faculteit om daar een verzoek in te dienen. In de overige gevallen die niet zijn geschikt of op overige wijze afgehandeld, leidt een beroep veelal tot een ongegrondverklaring (19). In 3 gevallen werd het beroep niet-ontvankelijk verklaard omdat het te laat was ingediend. In het algemeen worden slechts weinig beroepen gegrond verklaard. In de 3 beroepen die dit jaar gegrond zijn verklaard, ging het om een beoordeling, het studieprogramma (vermindering van aantal ECTS vanwege overlap cursussen) en fraude/ plagiaat. Het beroep tegen een beoordeling werd gegrond verklaard vanwege onvoldoende motivering waarbij het met name ging om het in het Engels een opdracht mogen aanleveren. Bij het beroep inzake het studieprogramma ging het eveneens

COLLEGE VAN BEROEP VOOR DE EXAMENS

Faculteiten* Uitspraak	ВЕТА	DGK	GW	GNK	GEO	REBO	SW	Overig	Totaal
gegrond			1			1		1	3
ongegrond	2	1	3	3	1	8		1	19
niet- ontvankelijk	2				1				3
minnelijk geschikt	22	2	28	6	7	29	12	3	109
ingetrokken	4			1		2			7
overig	4		3	3		2	5	1	18
totaal aantal beroepen	34	3	35	13	9	42	17	6	159

^{*} Faculteiten zijn: 1. Bètawetenschappen, 2. Diergeneeskunde, 3. Geesteswetenschappen, 4. Geneeskunde, 5. Geowetenschappen, 6. Recht, Economie, Bestuur- en Organisatiewetenschappen, 7. Sociale Wetenschappen, 8. Overig (University College Utrecht/ University College Roosevelt).

In het overzicht zijn de beroepen opgenomen die in 2017 zijn afgehandeld. Het aantal afgehandelde beroepschriften is sterk verminderd naar 159 in totaal (vorig jaar 202).

om onvoldoende motivering over de overlap die 2 cursussen zouden hebben. Bij het geval van plagiaat is geoordeeld dat wel sprake was van plagiaat maar dat de opgelegde sanctie buitenproportioneel was. Een gegrondverklaring van een beroep betekent dat het besluit wordt vernietigd en dat door de faculteit een nieuw besluit moet worden genomen met in achtneming van de overwegingen van het CBE.

ONDERWERPEN

Het meest voorkomende onderwerp in 2017 is net als in 2016 de beoordeling en het aantal van 72 beroepen is iets verminderd maar procentueel ongeveer gelijk gebleven (vorig jaar 86). In 2017 werd 1 beroep gegrond verklaard en 9 ongegrond, 1 is niet ontvankelijk verklaard (te laat ingediend). In 48 gevallen werd geschikt waarvan in 11 gevallen het verzoek alsnog is gehonoreerd, in 9 gevallen op andere wijze tegemoetgekomen of een beoordeling door een derde afgesproken en in 28 gevallen heeft de student het beroep na extra uitleg niet voortgezet. In 3 gevallen zijn beroepen meteen weer ingetrokken en 10 gevallen zijn anderszins afgehandeld. In de meeste gevallen (7) omdat de student niet meer reageerde op mails, soms was er geen belang (2) of was er nog geen beslissing genomen (1).

Tegen het negatief bindend studieadvies (BSA) is door 19 studenten beroep ingesteld. Dat is iets minder dan vorig jaar (26). Er is 1 beroep ongegrond verklaard. In 16 gevallen is geschikt waarvan 14 zijn gehonoreerd (aangehouden BSA) en 2 studenten hebben na uitleg het beroep niet voortgezet. 2 beroepen zijn op andere wijze afgehandeld (geen reactie van de student of de student is doorverwezen omdat nog geen definitief besluit was genomen).

Het aantal beroepen tegen afwijzingen van toelatingsverzoeken is 16 (vorig jaar 23). Het gaat dit jaar in alle gevallen om toelating tot een masteropleiding. Er is 1 beroep ongegrond verklaard, in 11 gevallen geschikt (waarvan 4 zijn gehonoreerd en in 6 gevallen heeft de student na uitleg het beroep niet voortgezet). In 1 geval is het beroep meteen ingetrokken en 3 zijn anderszins afgehandeld (de student heeft niet meer gereageerd, er was nog geen beslissing genomen of beroep bleek reeds behandeld in het verleden).

Er zijn 16 beroepen afgehandeld na de afwijzing van een verzoek om een (bijzondere) tentamenvoorziening (16 in 2016). Hiervan is 1 beroep ongegrond verklaard, 1 geval is niet ontvankelijk verklaard (te laat ingediend). In 10 gevallen is geschikt waarbij in 7 gevallen is gehonoreerd en in 3 gevallen heeft de student na uitleg het beroep niet voortgezet. Er zijn 2 beroepen ingetrokken en de overige beroepen zijn op overige wijze afgehandeld (2).

Er zijn 13 beroepen afgehandeld die het studieprogramma betroffen (vorig jaar 7). Er is 1 beroep gegrond verklaard. Het beroep is in 3 gevallen ongegrond verklaard, 1 is niet ontvankelijk verklaard en in 8 gevallen is geschikt (5 gehonoreerd of tegemoetgekomen en 3 na uitleg niet voorgezet door de student).

Het aantal beroepen inzake fraude/plagiaat is 6 (vorig jaar 4). In 1 geval is het beroep gegrond verklaard, in 4 gevallen is geschikt (1 gehonoreerd en 3 beroepen na uitleg niet voortgezet). In 1 geval heeft de student het beroep direct ingetrokken na uitleg van de secretaris CBE.

Er zijn 6 beroepen ingediend tegen de **omzetting van resultaten behaald in het buitenland**. In alle gevallen is geschikt (4 gehonoreerd en 2 beroepen na uitleg niet doorgezet).

Verder zijn er enkele beroepen afgehandeld over de volgende onderwerpen: het niet in behandeling nemen van een verzoek (1: ongegrond), cum laude (1: geschikt), geldigheidsduur tentamens (1: ongegrond), inspanningsverplichting (2: geschikt/ ongegrond verklaard), stage (1: overig afgehandeld), verwijdering Utrecht Law College (1: geschikt), leave of absence UCR (1: ongegrond), uitstel van afstuderen (1: geschikt), vrijstellingsverzoek (2:geschikt).

FACULTEITEN

Het aantal beroepen is bij diverse faculteiten nagenoeg gelijk gebleken. Bij Recht, Economie, Bestuur- en Organisatiewetenschappen is het aantal iets verminderd. Bij de faculteit Sociale Wetenschappen is het aantal gehalveerd. Er is geen duidelijke oorzaak bekend. Voor een gedeelte van de vermindering is op te merken dat in 2016 meer studenten door het CBE zijn doorverwezen naar de faculteit om daar een verzoek in te dienen (beroepen waren voortijdig ingediend). Mogelijk is de informatievoorziening verbeterd waardoor minder studenten beroep aantekenen.

VERZOEKEN OM VOORLOPIGE VOORZIENINGEN

Een student kan bij een beroep tevens verzoeken om een voorlopige voorziening in geval van een spoedeisend belang. In die gevallen is een versnelde behandeling afgesproken met de student zodat direct uitspraak in de bodemprocedure kan worden gedaan. Bij het negatief bindend studieadvies wordt vaak tijdelijk toegestaan om aan het onderwijs deel te nemen tot de dag van de zitting van het CBE waarop de uitkomst op diezelfde dag nog wordt meegedeeld. Dit gebeurt om ervoor te zorgen dat een student geen schade heeft ondervonden indien hij in het gelijk zou worden gesteld. Eventueel afgelegde tentamens worden dan ook niet nagekeken tenzij een beroep gegrond wordt verklaard.

COLLEGE VAN BEROEP VOOR HET HOGER ONDERWIJS (CBHO)

Elk jaar dient slechts een klein percentage studenten een beroep in bij het CBHO tegen een uitspraak van het CBE. Het CBHO heeft 1 beroep behandeld dat ging over fraude/plagiaat en heeft het beroep ongegrond verklaard.

3. UNIVERSITAIRE KLACHTENCOÖRDINATOR

Afhandeling	Aantal
Niet in behandeling genomen maar doorge-	
stuurd / klager doorverwezen:	13
Naar facultaire klachtencoördinator: 9	
Naar Geschillenadviescommissie	
Studentenbezwaren: 1	
Naar DUO: 1	
Naar Studiepunt faculteit: 1	
Naar departementsbestuur: 1	
Niet in behandeling genomen:	5
Geen sprake van bejegening door een medewer	-
ker van de Bestuursdienst of UB: 4	
Kwestie waartegen bezwaar kan worden	
ingediend: 1	
Opgelost / geschikt:	7
Klacht betrof:	
Verkeerde informatie gekregen: (2 x)	
Herstel inschrijving	
Honorering te laat verzoek inschrijving a.s. 1e	
jaars wegens onvolledige info op website	
Toelating internationale student na gemaakte	
fout bij faculteit	
Student geholpen met in orde maken	
vermelding BSN in BRON-HO (in feite geen UU-	
kwestie)	
Klacht mbt problemen met housing en het	
Young Innovators-programma	
Totaal:	25

4. COMMISSIE WETENSCHAPPELIJKE INTEGRITEIT (CWI)

De CWI behandelde op verzoek van de Raad van Bestuur van het UMCU een klacht over schending van de wetenschappelijke integriteit bij de begeleiding van een promotie-onderzoek door een hoogleraar werkzaam bij het UMCU. De CWI oordeelde dat beklaagde zich als goed mentor meer bewust had kunnen zijn van de positie van een promovendus. Niet op alle punten was gehandeld in overeenstemming met de toepasselijke gedragscodes, maar de overtreding van deze normen was niet zodanig dat daar de zware kwalificatie van schending van de wetenschappelijke integriteit aan moest worden gegeven. In lijn met dit advies verklaarde de Raad van

Bestuur van het UMCU de klacht ongegrond, maar gaf wel opdracht tot een serieuze reflectie op de onderzoekspraktijk in de groep. De zaak is niet aan het LOWI voorgelegd.

De CWI ontving een brief waarin melding werd gemaakt van een dispuut tussen klager en een hoogleraar van de Universiteit Utrecht in verband met de statistische onderbouwing van een artikel dat in 2008 is verschenen. De klacht werd niet-ontvankelijk verklaard (en dus niet inhoudelijk behandeld) omdat het artikel is geschreven door iemand die niet is verbonden aan de Universiteit Utrecht en er geen aanwijzingen zijn van enige betrokkenheid van beklaagde bij de totstandkoming van het artikel. Bovendien heeft klager zijn klacht niet ingediend binnen een redelijke termijn nadat hij zijn kritiek aan beklaagde had kenbaar gemaakt. De zaak is niet aan het LOWI voorgelegd.

COMMISSIE ONGEWENST GEDRAG

In 2017 heeft de commissie 1 klacht behandeld die al eind 2016 was ontvangen. De klacht was ingediend door een promovenda en betrof de bejegening door haar promotor. De klacht is op één punt gegrond verklaard (het gedrag van beklaagde bij een bepaald incident), op de overige punten ongegrond (met daarbij het advies om vanwege de gedeeltelijke gegrondverklaring geen disciplinaire maatregel op te leggen, maar wel een waarschuwing en de verplichting om excuses aan te bieden).

Een andere klacht die de commissie ontving is niet in behandeling genomen, omdat klaagster niet wilde dat er een onderzoek werd ingesteld.

6. **PERSONEELSBEZWAREN**

In totaal zijn in 2017 35 personeelsbezwaren ontvangen, aanzienlijk meer dan vorige jaren. Daarvan zijn er 19 volledig afgehandeld. In 16 gevallen was de procedure aan het einde van het jaar nog niet afgerond, in de meeste gevallen omdat (hoger) beroep is ingesteld. Deze zijn niet verwerkt in onderstaand schema.

De 6 bezwaren die al in 2016 waren ontvangen zijn in 2017 allemaal afgehandeld.

Van de afgehandelde bezwaren hadden er 17 betrekking op de faculteiten, 8 op de diensten. Bij de nog niet afgehandelde bezwaren is de verdeling faculteiten / diensten 14:2.

Het derde herzieningsverzoek dat een oud-medewerker van de Universiteit Utrecht indiende bij de Centrale Raad van Beroep om de eerdere uitspraak omtrent zijn ontslag te herzien, is afgerond. De Centrale Raad heeft ook dit verzoek afgewezen. Deze uitspraak is niet verwerkt in onderstaand schema.

FACILITEITEN

Onderwerp	Resultaat	Aan- tal
Einde dienstverband vanwege wegvallen		-
externe financiering	Bezwaar ingetrokken	3
Einde tijdelijk dienstver- band van rechtswege	Geschikt (alsnog dienstverband)	1
Einde tijdelijk dienstver- band van rechtswege	Ongegrond (inclusief rechtbank)	1
Ontslag wegens ophef-		
fen functie	Ongegrond	1
Salaris	Bezwaar ingetrokken	1
Inschaling bij aanstelling	Geschikt	1
Terugvordering deel		
salaris	Gegrond	1
Terugvordering deel		
salaris	Ongegrond	2
Beoordeling	Gegrond	1
Disciplinaire maatregel	Ongegrond	1
Wijziging leidinggevende	Deels niet-ontvankelijk, deels ongegrond	1
Mee te nemen verloftegoed	Bezwaar ingetrokken	1
Uitbetalen vakantiedagen	Geschikt	1
Nevenwerkzaamheden	Geschikt	1
Totaal		17

DIENSTEN

Onderwerp	Resultaat	Aan- tal
Beoordeling	Geschikt	1
Opheffen functie	Ongegrond	3
Opheffen functie	Bezwaar ingetrokken	1
Afbouw onregelmatige dienst	Ongegrond	1
Afwijzing vacature	Ongegrond	1
Overplaatsing	Ongegrond	1
TOTAAL		8

STATISTIEKEN

1. STUDENTEN

INSTROOM STUDENTEN

	2017	2016	2015	2014	2013
bachelor	6019	5684	5578	5711	5791
master	1655	1589	1238	1034	1019
post-initiële master	39	32	35	41	40
Totaal	7713	7305	6851	6786	6850

DIPLOMA'S

	2016	2015	2014	2013
bachelor	4715	4638	4789	4521
master	4507	4555	4442	4231
ongedeeld	0	5	9	82
post-initiële master	32	52	29	0
Totaal	9254	9250	9269	8834

INGESCHREVEN STUDENTEN NAAR FACULTEIT

	2017	2016	2015	2014	2013
Faculteit Bètawetenschappen	5683	5445	5092	4898	4849
Faculteit Diergeneeskunde	1397	1385	1417	1427	1467
Faculteit Geesteswetenschappen	5446	5365	5461	5732	5949
Faculteit Geneeskunde	3410	3392	3355	3278	3276
Faculteit Geowetenschappen	3503	3263	3078	2930	2721
Faculteit Recht, Economie, Bestuur en					
Organisatie	4857	5079	5225	5343	5033
Faculteit Sociale Wetenschappen	5050	4951	4992	5039	5180
Graduate School of Teaching	345	354	371	396	392
University College Roosevelt	553	578	608	578	560
University College Utrecht	701	711	755	750	716
Totaal	30945	30523	30354	30371	30143

MARKTAANDEEL STUDENTEN PERCENTUEEL

	2017	2016	2015	2014	2013
Tilburg University	5	5	5	5	5
Radboud Universiteit Nijmegen	7	7	7	7	7
Vrije Universiteit Amsterdam	8	8	9	9	10
Universiteit van Amsterdam	12	12	12	12	13
Universiteit Maastricht	6	6	6	6	6
Wageningen University & Research	4	4	4	4	3
Universiteit Twente	4	4	4	4	4
Technische Universiteit Eindhoven	4	4	4	4	3
Technische Universiteit Delft	8	8	8	8	8
Erasmus Universiteit Rotterdam	9	9	9	9	9
Universiteit Utrecht	11	12	12	12	12
Rijksuniversiteit Groningen	11	11	11	11	11
Universiteit Leiden	10	10	10	10	9
Totaal	100	100	100	100	100

EERSTEJAARS BACHELORSTUDENTEN

	2017	2016	2015	2014	2013
Faculteit Bètawetenschappen	1025	1086	974	927	925
Faculteit Diergeneeskunde	199	210	208	208	209
Faculteit Geowetenschappen	630	606	485	529	530
Faculteit Sociale Wetenschappen	1193	972	906	904	1025
Faculteit Geneeskunde	433	430	410	423	426
Faculteit Geesteswetenschappen	1231	1022	1053	1071	1163
Faculteit REBO	930	986	1129	1252	1098
University College Roosevelt	164	176	182	183	201
University College Utrecht	214	196	231	214	214
Totaal	6019	5684	5578	5711	5791

EERSTEJAARS MASTERSTUDENTEN

	2017	2016	2015	2014	2013
Faculteit Bètawetenschappen	574	644	461	483	488
Faculteit Diergeneeskunde	134	110	32	124	138
Faculteit Geowetenschappen	678	533	482	452	502
Faculteit Sociale Wetenschappen	980	1081	1053	1015	1073
Faculteit Geneeskunde	430	427	320	383	441
Faculteit Geesteswetenschappen	715	701	674	642	739
Faculteit REBO	847	824	710	687	690
Totaal	4358	4320	3732	3786	4071

VERDELING EERSTEJAARS BACHELORS NAAR GESLACHT, PERCENTUEEL

	2017		2016		2015		2014		2013	
_	Man	Vrouw								
Faculteit Bètawetenschappen	59	41	59	41	61	39	63	37	64	36
Faculteit Diergeneeskunde	16	84	19	81	20	80	21	79	20	80
Faculteit Geowetenschappen	59	41	63	37	60	40	63	37	64	36
Faculteit Sociale Wetenschappen	19	81	20	80	18	82	18	82	18	82
Faculteit Geneeskunde	31	69	27	73	35	65	32	68	31	69
Faculteit Geesteswetenschappen	40	60	36	64	35	65	35	65	35	65
Faculteit REBO	49	51	50	50	47	53	49	51	49	51
University College Roosevelt	30	70	34	66	34	66	29	71	38	62
University College Utrecht	30	70	32	68	42	58	36	64	33	67
Totaal	40	60	41	59	41	59	42	58	41	59

VERDELING EERSTEJAARS BACELORS NAAR VOOROPLEIDING, PERCENTUEEL

	2016	2015	2014	2013	2012
Buitenlands/onbekend	7	6	6	5	5
НВО	8	3	3	3	3
НВО-р	6	6	10	9	8
Overig	1	2	2	2	2
VWO	75	82	78	79	81
WO	2	2	2	2	2
Totaal	100	100	100	100	100

INGESCHREVEN INTERNATIONALE STUDENTEN

 2017	2016	2015	2014	2013
2510	2223	1798	1654	1570

2. PERSONEELSCIJFERS

TOTAAL AANTAL AANSTELLINGEN EN FTE PER ONDERDEEL

	2017		2016		201	5	201	4
Onderdeel	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.
BETA	1332	1655	1301	1597	1234	1531	1218	1508
DGK	747	878	745	868	747	857	741	859
GEO	595	718	572	638	551	622	525	597
GW	675	968	667	932	636	895	592	807
REBO	531	707	504	675	478	663	440	619
SW	727	1019	734	1026	712	976	653	899
UCU	55	79	48	71	50	73	46	66
FSC					231	250	229	249
JBI	1	1	1	2	2	3	2	4
GDL	40	45	43	48	44	48	45	51
UBU	132	163	127	160	130	168	134	173
UBD	781	892	737	845	476	559	452	532
V&C	90	99	86	94	86	94	85	92
NIKI	2	2	3	3	3	3	3	3
Eindtotaal	5708	7226	5568	6959	5380	6742	5165	6459

FTE PER ONDERDEEL OPGESPLITST IN WP EN OBP

	2017		201	2016		2015		4
	WP	OBP	WP	OBP	WP	ОВР	WP	OBP
BETA	925	407	907	394	833	401	832	386
DGK	388	359	393	352	389	357	395	347
GEO	452	143	438	134	424	127	403	122
GW	474	201	473	194	450	186	420	172
REBO	384	147	358	147	328	150	300	140
SW	477	250	499	235	481	231	432	221
UCU	37	18	33	15	36	15	32	14
FSC						231		229
JBI		1		1		2		2
GDL		40		43		44		45
UBU		132		127		130		134
UBD	1	780	2	735	2	474	2	450
V&C		90		86		86		85
NIKI	1	1	2	1	2	1	2	1
Eindtotaal	3140	2568	3105	2463	2945	2434	2818	2347

AANSTELLINGEN PER ONDERDEEL OPGESPLITST IN WP EN OBP

	2017	2017		2016			2014	
	WP	OBP	WP	OBP	WP	OBP	WP	OBP
BETA	1003	652	988	609	919	612	921	587
DGK	439	439	437	431	427	430	432	427
GEO	495	223	479	159	468	154	451	146
GW	599	369	587	345	564	331	515	292
REBO	456	251	431	244	405	258	374	245
SW	619	400	652	374	629	347	572	327
UCU	51	28	48	23	51	22	47	19
FSC						250		249
JBI		1		2		3		4
GDL		45		48		48		51
UBU		163		160		168		173
UBD	1	891	2	843	2	557	2	530
V&C		99		94		94		92
NIKI	1	1	2	1	2	1	2	1
Eindtotaal	3664	3562	3626	3333	3467	3275	3316	3143

M/V VERDELING IN FTE EN AANSTELLINGEN OPGESPLITST IN WP EN OBP

	2017				2016				2015			
	Fte		Aanst.		Fte		Aanst.		Fte		Aanst.	
	M	V	M	V	М	V	M	V	M	V	M	V
WP	1688	1452	1909	1755	1677	1428	1899	1727	1616	1329		
OBP	1160	1408	1507	2055	1099	1364	1380	1953	1130	1305		
Eindtotaal	2848	2860	3416	3810	2776	2792	3279	3680	2746	2634		

FTE EN AANSTELLINGEN PER HOOGLERAAR/UD/UHD

	2017		20	2016		)15	2014	
	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.
HGL	333	388	333	390	322	381	312	367
UD	794	917	753	868	725	840	681	805
UHD	254	270	249	268	228	252	216	243
Eindtotaal	1380	1575	1336	1526	1275	1473	1209	1415

FTE EN AANSTELLINGEN PHD'S/AIO'S PER FACULTEIT

	2017		2016		20	)15	2014		
	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	Fte	Aanst.	
BETA	404	412	392	398	337	344	347	351	
DGK	85	88	90	92	86	88	96	99	
GEO	142	148	149	155	139	142	141	145	
GW	73	77	78	83	64	68	76	79	
REBO	72	76	70	74	61	66	60	63	
SW	109	117	118	127	115	125	98	108	
Eindtotaal	885	918	896	929	802	833	818	845	

3. ONDERZOEK

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES*

Faculteit	2017	2016	2015	2014	2013
Bètawetenschappen	1.454	1.419	1.410	1.518	1.770
Diergeneeskunde	469	457	611	664	725
Geesteswetenschappen	743	717	694	689	723
Geneeskunde	2.579	2.772	2.544	2.791	2.770
Geowetenschappen	811	850	740	785	757
Recht, Economie, Bestuur en Organisatie	473	495	554	513	542
Sociale Wetenschappen	875	971	1.041	947	888
Totaal	7.404	7.681	7.594	7.907	8.175

^{*} excl. dissertaties

VAKPUBLICATIES

Faculteit	2017	2016	2015	2014	2013
Bètawetenschappen	87	46	60	85	92
Diergeneeskunde	15	10	30	17	71
Geesteswetenschappen	176	143	178	123	145
Geneeskunde	86	65	180	180	242
Geowetenschappen	86	106	70	123	134
Recht, Economie, Bestuur en Organisatie	278	338	331	386	352
Sociale Wetenschappen	94	123	112	106	152
Totaal	822	831	961	1.020	1.188

DISSERTATIES

Faculteit	2017	2016	2015	2014	2013
Bètawetenschappen	138	122	119	125	146
Diergeneeskunde	36	44	37	42	45
Geesteswetenschappen	50	45	46	53	35
Geneeskunde	231	219	227	218	198
Geowetenschappen	52	46	53	46	40
Recht, Economie, Bestuur en Organisatie	29	36	25	24	33
Sociale Wetenschappen	31	42	47	46	44
Totaal	567	554	554	554	541

BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

De begrippenlijst heeft betrekking op dit Jaarverslag, m.u.v. het hoofdstuk Financiën en de Jaarrekening, waarin de verklarende begrippenlijst is geïntegreerd.

Bestuursagenda: Het jaarlijks vast te stellen uitvoeringsprogramma op basis van het Strategische Plan van de Universiteit Utrecht.

BKO: Basiskwalificatie Onderwijs

BREEAM: Building Research Establishment Environmental Assessment Method, linternationaal erkend certificaat voor duurzaamheidaspecten van vastgoedobjecten / gebouwen.

BSA: Bindend Studie Advies, aan de Universiteit Utrecht vast bestanddeel van matching.

CBBC: Centrum voor Chemical Building Blocks, een samenwerking van de universiteiten van Utrecht, Eindhoven en Groningen en marktpartijen zoals Shell, AkzoNobel en BASF voor onderzoek naar energie- en chemievraagstukken.

CWC: Centrum voor Wetenschap en Cultuur, bundeling van Universiteitsmuseum, cultureel centrum Parnassos en Studium Generale ten behoeve van talentontwikkeling en cultuur- en wetenschapscommunicatie.

CERES: Research School for Resource Studies for Development; http://ceres.fss.uu.nl/

CERT-UU: Computer Emergency Response Team van de Universiteit Utrecht

CRM: customer relationship managementsysteem

Dies (Dies natalis): de verjaardagsviering van de universiteit op 26 maart, ter herdenking van de oprichting van de Universiteit Utrecht op die dag in 1636.

DJA: De jonge Akademie, onderafdeling van de

ECTS: European Credit Transfer System, een voor Europa vergelijkbaar systeem van berekening van studiebelasting

Educate-it: Educate innovation & technology – beoogt tools te ontwikkelen voor ICT-toepassingen in het onderwijs (e-learningtools)

EMP: Educatieve Middelen Pool

Focusgebieden: doen vanaf 2014 dienst doen als kweekvijver voor vernieuwing van onderzoek en interdisciplinaire samenwerking.

FCA: Finance, Control and Administration, centrale universitaire, financiële dienst

FSC: Faciliteiten Service Centrum

GDL: Gemeenschappelijk Dierenlaboratorium

Green Office: Duurzaamheidheidshub voor initiatieven van medewerkers en studenten.

Holdings: Onderzoekers die een octrooieerbare uitvinding hebben gedaan die ze willen vercommercialiseren kunnen voor advies en begeleiding bij Utrecht Holdings terecht. Utrecht Holdings beheren en exploiteren alle octrooien (ofwel patenten) van de Universiteit Utrecht en het Universitair Medisch Centrum Utrecht en investeren in spin-off bedrijven.

HR: Universitaire bestuursdirectie Human Resources.

HU: Hogeschool Utrecht

ICU: International Campus Utrecht – ook wel University College Utrecht; excellent breed bachelor onderwijs.

ICUU: Interculturele Competenties Universiteit Utrecht; project in het kader van het USO ter ontwikkeling en uitvoering van trainingen, cursussen en materialen om de interculturele competenties van docenten, studenten en staf te bevorderen.

Incubator: bedrijfsverzamelgebouw op Utrecht Science Park ten behoeve van startende ondernemingen.

iRODS: Integrated Rule-Oriented Data System. Datamanagement software om een grote hoeveelheid data over een lange periode op veilige wijze op te slaan. Zo kan IT de onderzoeker ontzorgen bij het doen van integer onderzoek.

ISD: De International Service Desk, voor de praktische ondersteuning van alle internationale, universitaire medewerkers op het gebied van visa, huisvesting en sociale zekerheid.

ISO: Interstedelijk Studenten Overleg

ITK: Instellingstoets Kwaliteitszorg

ITS: De Directie Information and Technology Services, adviseert het college van bestuur over de investeringen in en de inrichting en het gebruik van IT- systemen en formuleert de hoofdlijnen van het universitaire informatiseringbeleid. Ze verzorgt de ITbasisdiensten voor medewerkers en studenten en het beheer van de netwerkinfrastructuur.

LHTB: Lesbisch Homoseksueel Biseksueel Transgender

KIO-gelden: klein incidenteel onderhoud, geld om kleinschalig onderwijs te financieren.

KNAW: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

KNMI: Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut

LERU: League of European Research Universities, een samenwerkingsverband van 21 vooraanstaande Europese onderzoeksuniversiteiten met kwalitatief hoogstaand onderwijs en een grote inzet op valorisatie.

LMS: Learning Managment System (bij de Universiteit Utrecht: blackboard)

LOWI: Het door KNAW, NWO en VSNU gezamenlijk ingestelde Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit

LOT: Landelijke Onderzoekschool Taalwetenschap

LOTN: Landelijke Onderzoekschool Theoretische Natuurkunde (Dutch Research School of Theoretical Physics)

Matching: Hulpmiddel voor studiekiezers om een weloverwogen studiekeuze te maken en eerstejaars te begeleiden met onder meer een tutoraat en een BSA.

MCEC: Het zwaartekrachtprogramma Netherlands Centre for Multiscale Catalytic Energy

MD Pionier: Management Development programma; ontwikkelprogramma voor leidinggevenden

MVO: Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

NCOH: Netherlands Centre for One Health

NGDLE: Next Generation Digital Learning Environment

NIKI: Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut te Florence, Italië

NIOK: Netherlands Institute for Catalysis Research; http://www.niok.nl/

NIOZ: Nederlands Onderzoeksinstituut der Zee, gevestigd op Texel, onderdeel van NWO en waarmee de Universiteit Utrecht nauw samenwerkt.

NOG: Netherlands Research School of Gender Studies; http://www.graduategenderstudies.nl/

NOSTER: Netherlands School for Advanced Studies in Theology and Religion; http://www.noster.org/

NVAO: Nederlands-Vlaams Accreditatieorganisatie.

NWO: Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, stimuleert en financiert wetenschappelijk onderzoek aan Nederlandse universiteiten en instituten.

OBP: Ondersteunend en Beheers Personeel

OER: Open Educational Resources

OSK: Onderzoekschool Kunstgeschiedenis;

PvdUS: Partij voor de Utrechtse Student (Universiteitsraadfractie)

RDM: Research Data Management; een systeem om informatie te behouden en om wetenschappelijke integriteit te borgen.

REBO: faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie

Research Support Offices: facultair onderdeel ter ondersteuning van onderzoekers bij het aanvragen EU subsidies en valorisatieactiviteiten.

RIVM: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

ROM: Research Data Management

SEP: Standard Evaluation Protocol, opgesteld door KNAW, NWO en VSNU, waarmee alle Utrechtse onderzoek wordt beoordeeld.

SKO: Senior Kwalificatie Onderwijs

STARS: Sustainability Tracking and Reporting System; een online zelfrapportage systeem op het gebied van duurzaamheidheidsprestaties.

Strategische Onderzoeksthema's: Profilering van het onderzoek in 4 thema's met als doel de onderzoekskwaliteit te versterken, aan te sluiten bij maatschappelijke thema's en de learning capacity te vergroten.

Strategisch plan: bevat concrete doelstellingen en actielijnen en vormt de basis van de planning- en controlecyclus van de Universiteit Utrecht.

SURE: Sustainability Utrecht Region, een themaweek waar duurzaamheidheid centraal staat, georganiseerd door de Universiteit Utrecht en kennispartners.

TNO: Nederlandse Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek

UBD: Universitiare Bestuursdienst

UBU: Universiteitsbibliotheek Utrecht, met een vestiging in de binnenstad en een in De Uithof

UCR: University College Roosevelt, een te Middelburg gevestigde, aan de Universiteit Utrecht gelieerde stichting van breed, excellent en internationaal bachelor onderwijs.

UCU: University College Utrecht, brede, internationale bacheloropleiding

UD: Universitair docent

UHD: Universitair Hoofddocent

UMCU: Universitair Medisch Centrum Utrecht

USI: Utrecht Sustainability Institute, onderdeel van de faculteit Geowetenschappen

USO: Utrecht Stimuleringsfonds Onderwijs

USP (Utrecht Science Park): campus De Uithof, uitgebreid als broedplaats voor open science, samen met publieke en private partijen.

UtrechtCE: the Utrecht Centre for Entrepreneurship. Onderdeel van de faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie.

Utrechtinc: ondersteunt en adviseert startende ondernemers van binnen en buiten de universiteit en is een van Nederlands grootste business incubators.

UYA: Utrecht Young Academy, een groep jonge wetenschappers die perspectieven uitwisselt op het gebied van wetenschap, beleid en maatschappij binnen Utrecht en daarbuiten, en deze deelt met beleidsmakers en politici.

VC: De directie Vastgoed & Campus ondersteunt het college van bestuur en de faculteiten bij de ontwikkeling en het beheer van de universitaire

huisvesting en gebiedsontwikkeling, inclusief zorgsystemen inzake duurzaamheid, veiligheid en milieu.

VLAM: Verenigde Lijst Actieve Medezeggenschappers (Universiteitsraadfractie)

VSNU: Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten

VUUR: Vereniging voor de Utrechtse Universiteitsraad (Universiteitsraadfractie)

WNT: Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector. **WP:** Wetenschappelijk personeel

Yoda: Your Data, een opslagdienst om data veilig op te slaan, te beheren en te delen.

Zwaartekracht: prestigieuze subsidies vanwege het Rijk om de komende tien jaar wetenschappelijke onderzoeksprogramma's op te zetten.

VERBONDEN PARTIJEN

Code **) Statutaire activiteiten Zetel

Verbonden partijen (met beslissende zeggenschap)

Stichting Dondersfonds*) Utrecht 4 Stichting ter bevordering van de beoefening van het privaatrecht (Sbbp)*) Utrecht 2

Overige verbonden partijen (zonder beslissende zeggenschap)

Stichting Academisch erfgoed	Amsterdam	4
Stichting Afrika studiecentrum	Leiden	4
Stichting T.M.C. Asser Instituut	Den Haag	4
Stichting De Nederlandse school voor Onderwijsmanagement	Amsterdam	4
Hippische onderzoekstichting	Utrecht	2
Stichting Hoger onderwijs voor ouderen Utrecht	Utrecht	1
Stichting Nederlandse School voor Openbaar Bestuur	Den Haag	1
Stichting Post Doctorale Opleidingen Geestelijke Gezondheidszorg Utrecht	Utrecht	1
Stichting Slot Zuylen	Zuylen	4
Stichting Studenten huisvesting (SSH)	Utrecht	3
Coöperatie Surf U.A.	Utrecht	4
Stichting Netherlands Proteomics Center	Utrecht	2
Stichting Roosevelt Academy Fonds	Middelburg	1
Stichting Economic Board Utrecht	Utrecht	4
Stichting Museum Sterrenwacht Sonnenborgh	Utrecht	4
Vereniging Association of Geographic Information		
Laboratories in Europe (AGILE)	Utrecht	4
European Society for Domestic Animal Reproduction (ESDAR)	Utrecht	4
European Veterinary Emergency and Critical Care Society	Utrecht	4
International Society for the Study of Behavioral Development	Utrecht	4
Nederlandse Vereniging voor Psychofysiologie	Amsterdam	2
Vereniging Samenwerkingsverband Uithofbeheer	Utrecht	3
Stichting Association of Institutions for Tropical Veterinary Medicine	Utrecht	3
Stichting Bevordering van de Wetenschapsbeoefening en		
Beroepsopleiding Farmacie	Utrecht	4
Stichting Commission on European Family Law	Utrecht	4
Stichting Diergeneeskundig Onderzoek Gezelschapsdieren	Utrecht	3
Stichting Elsnet	Utrecht	4
Stichting Fonds Doctor Catharine van Tussenbroek	Utrecht	4
Stichting Hans de Bruijn Foundation	Utrecht	4
Stichting Instituut voor nationale en internationale Estate Planning	Utrecht	4

^{*)} Gegevens van genoemde rechtspersonen van wie de gezamenlijke betekenis te verwaarlozen is zijn niet opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de Universiteit Utrecht.

Statutaire	Code **)
vestigingsplaats	activiteiten

Overige verbonden partijen (zonder beslissende zeggenschap) (vervolg)

Stichting Integratie Moleculaire Biologie en (Dier)Geneeskunde	Utrecht	4
Stichting International Neighbourgroup Utrecht	Utrecht	4
Stichting Ioniserende Stralen Practica V.O.	Utrecht	4
Stichting Madoc	Utrecht	4
Stichting P. Zwart Fonds	Utrecht	4
Stichting ter Bevordering van Strafrechtelijk Onderzoek Utrecht	Utrecht	2
Stichting tot het Organiseren van Wetenschappelijke Congressen		
op het gebied van de Dierlijke voortplanting	Utrecht	4
Stichting Utrechts Orgelarchief Maarten Albert Vente	Utrecht	4
Stichting Vrijwilligersproject Explokart	Utrecht	4
Stichting Weusman Fonds	Utrecht	4
Stichting Zeno-Instituut voor de Wijsbegeerte	Utrecht	2
Utrechtse Stichting voor Literatuurwetenschappelijk Onderzoek	Utrecht	4
Vereniging Werkgroep Zeventiende Eeuw	Utrecht	3
Stichting Het Spaans, Portugees en Latijns-Amerikaans Instituut	Utrecht	4
Stichting Taaltechnologie	Utrecht	4
Stichting Certipet	Rotterdam	4
Stichting Utrecht Science Park	Utrecht	4
Stichting EUscreen	Utrecht	4
Stichting Pica	Utrecht	4

^{**)} Toelichting op de codes: 1 = contractonderwijs; 2 = contractonderzoek; 3 = onroerende zaken; 4 = overig.

Colofon

Het Jaarverslag 2017 is een uitgave van de Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht is een publiekrechtelijke rechtspersoon gevestigd te Utrecht. Heidelberglaan 8 3584 CS Utrecht www.uu.nl

Voor reacties: reactiejaarverslag@uu.nl

Zie ook: www.uu.nl/jaarverslag

Productie Directie Communicatie & Marketing
Opmaak Studio Velmans Utrecht
Coverfoto Kees Rutten
Druk Xerox

© 2018 Universiteit Utrecht